

תוכנית חינוכית

לצני הילדים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך הגיל הרך

פתח דבר

חזרה לשגרת חירום במסגרת תכנית הקיץ - גני הילדים של החופש הגדול – מלחמת "עם כלביא"

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (במדבר כ"ג, כ"ד)

בשל מבצע "עם כלביא", שגרת חיינו השתנתה ואנו נדרשים לשהות בבתיים. החזרה למסגרות במסגרת תכנית הקיץ - "גני הילדים של החופש הגדול" מותנית באישור פיקוד העורף ובכפוף להנחיות.

בטיחותן ובטיחות הילדים עומדים בראש סדר העדיפויות שלנו.

שגרת החירום ייחודית ומורכבת. במידה ועד סיום שנת הלימודים לא יחזרו הגנים לפעול באופן פיזי, תהליכי הפרידה מהילדים ייעשו "מרחוק" ופתיחת גני הקיץ של החופש הגדול תהווה החזרה הפיזית הראשונית של הילדים לגן. יש בכך שילוב מיוחד ומורכב. מצד אחד, רצון לחזור למוכר ולידוע ומאידך בהרבה מסגרות הילדים לא יכירו את כל הצוות החינוכי שיפעיל את המסגרת. על כן יש להתייחס לקבלת הילדים ולהיכרות עמם במלוא תשומת הלב והרגישות המתבקשת.

במתווה שלהלן אנו מבקשים להדגיש שני צירים מרכזיים:

1. עקרונות ארגוניים-ניהוליים

2. המלצות פדגוגיות

עקרונות ארגוניים-ניהוליים:

1. יש להישמע להנחיות פיקוד העורף.
2. יש לוודא הימצאות תיק ביטחון מעודכן שהשאירה מנהלת הגן במקום נגיש.
3. יש לוודא שהממ"ד פנוי כמו גם הדרך אליו.

פתח דבר

4. יש לתרגל עם הילדים כניסה מסודרת לממ"ד, תוך שימת דגש על הליכה רגועה וללא ריצה או דחיפות. חשוב לוודא שכל הילדים נועלים נעליים או סנדלים נוחות ורכוסות.

5. רצוי לצייד את הממ"ד במשחקי הפגה, מים וכל דבר אחר שעשוי להקל על שהיית הילדים בו.

6. יש לאפשר לכל הילדים הגעה אל הגן. במידה ולא מתאפשרת הגעה של כל הילדים יחד יש לחלק את קבוצת הילדים לקבוצות קטנות. מומלץ לתת עדיפות לילדי הגן העולים לכיתה א', על מנת לאפשר להם תהליכי פרידה מהגן.

המלצות פדגוגיות:

החזרה לשגרת חירום, במיוחד כאשר היא מתרחשת בסמיכות לסיום השנה/ מיד עם סיום השנה, מזמנת אתגרים והזדמנויות ייחודיים. בתקופה זו חשוב להוביל את הגן מתוך רגישות, הקשבה, גמישות והתאמה לצרכים הרגשיים של הילדים והמשפחות. יש להתייחס למעגלי הפגיעות בגן ולהתאים את השיחות והפעילויות לכל מצב עימו מתמודדים הילדים, המשפחות או הצוות.

הילדים חוזרים לשגרה כשהם נושאים עימם חוויות, שאלות ולעיתים גם רגשות לא פשוטים, ובמקביל נדרשים להיפרד מחבריהם ומהצוות ויכול להיות שלא הצליחו בשל המצב להיפרד פיזית.

לכן, יש להקדיש תשומת לב למתן מענה רגשי, לבניית תחושת ביטחון, לחיזוק תחושת השייכות, ולתמיכה בתהליך העיבוד, סיכום ופרידה, תוך שמירה על אווירה מיטבית, מכילה ונעימה.

א. תמיכה רגשית ועיבוד חוויות:

- יש לאפשר לילדים לשתף בחוויותיהם מהתקופה האחרונה. צפוי שהילדים ידברו על האירועים של התקופה האחרונה ו"ישחקו" אותם. חשוב להיות קשובים לילדים ולאפשר להם לבטא את רגשותיהם ומחשבותיהם באמצעים מגוונים: שיח, משחק סוציו דרמטי, יצירה, ציור, משחקי תנועה, מוזיקה.

- במידה שהילדים מעלים תכנים קשים אליהם נחשפו, נשאף לשמור על מוגנות רגשית של שאר ילדי הגן ונקיים שיח פרטני עם הילד.

- נארגן את מרחב הגן כך שיהיה נעים ומזמין עבור הילדים בהתאמה לצרכים ולשלב ההתפתחותי.

- יש לזכור כי ביטויי התנהגות כמו כעס, הצמדות, עייפות או בדידות עשויים לעלות – ואלו תגובות טבעיות למצב.

ב. חיזוק תחושת השגרה, הביטחון ויציבות:

- שמירה על סדר יום קבוע ככל שניתן, תוך מתן גמישות והקשבה לקצב הילדים.
- חזרה לפעילויות מוכרות (שימוש בטקסי בוקר, שירים וכו'), ריטואלים וסמלים מהווי הגן.

ג. העצמת תחושת מסוגלות ושליטה:

- עידוד הילדים לבחור, ליזום ולהשפיע – לאפשר להם לקחת חלק בתכנון הפעילויות המתאימות לגן.
- מתן תפקידים משמעותיים לילדים בתכנון ובהובלת מגוון הפעילויות.

ד. עיסוק בפרידה ובמעברים:

- תכנון פעילויות פרידה מותאמות גיל: הכנת מזכרת אישית, כתיבת ברכות הדדיות, שירים על פרידה וצמיחה, יצירת ספר סיפור משותף על חוויות השנה. (לבדוק אם אפשר להוסיף קישור לפורטל למעגל השנה)

- שיח אישי או קבוצתי לקראת פרידה. להרחבה: [הצעה לפעילות עם תלמידים](#) (קישור)

ה. חיזוק החוסן הקבוצתי:

- עיסוק בערכים של חברות, נתינה, עזרה הדדית וקהילה.
- עידוד שיח על כוחות, הצלחות ומה תרם לי החבר/ה בקבוצה.
- יצירת חוויות קבוצתיות מסכמות שמעניקות תחושת גאווה ושייכות.

ו. שיתוף ההורים:

- שמירה על קשר ועדכון ההורים על תהליכי החזרה לשגרה וההתארגנות בגן במסגרת גני הילדים של החופש הגדול.
- עידוד ההורים לגלות ערנות לשינויים בהתנהגותם של הילדים ולשתף בצרכים ייחודיים והתנהגויות אשר עשויות להעיד על מצוקה מהימים האחרונים שחשוב להכירם טרם החזרה ולמסגרת הפעילות של גני החופש הגדול בגן. במידת הצורך, מומלץ להיוועץ עם הצוות החינוכי והמערך התומך

פתח דבר

לרשותכן:

1. קישור [לתכנית הפדגוגית של גני החופש הגדול](#) שמטרתה להניח תשתיות לקידום חשיבה מתמטית ומדעית ועוסקת בנושאים: הנייר, אור וצל, האוויר, סיפורים על בעלי חיים

1. [מאגר של מגוון נושאים נוספים](#) לבחירת הצוות החינוכי והילדים

בימים משמעותיים אלו, תפקידכן כגננות ותומכות חינוכיות הוא עוגן של יציבות, ביטחון וחום עבור הילדים והמשפחות. בהובלתכן הרגישה והמקצועית, הילדים יוכלו לעבד את החוויות, להיפרד בצורה מיטיבה, לסיים את השנה ולהתחיל בפעילות הקיץ בגן בתחושת הצלחה ושייכות.

אנו מודים לכן על מחויבותכן, על הלב הרחב, על היצירתיות ועל היכולת להעניק לכל ילד מרחב בטוח לגדול בו, גם בזמנים לא שגרתיים.

האגף לחינוך הגיל הרך

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

גנים של החופש הגדול

תשפ"ה, 2025

תוכנית חינוכית לגנים

פתח דבר

במסגרת התוכנית "הגנים של החופש הגדול" בשנת תשפ"ה, פותחו ארבע תוכניות פדגוגיות חדשות. בתוכניות אלה שוזרים היבטים חינוכיים-לימודיים הבאים מעולמות תוכן ומתחומים מגוונים, בהתאמה לילדי הגן. התוכניות משלבות באופן אינטגרטיבי היבטים תוכניים, רגשיים, חברתיים וערכיים. התוכניות מביאות לידי ביטוי את דרכי הלמידה הייחודיות של ילדי הגן, ואת מגוון הדרכים להבעה ולביטוי אישי של הילדים, כחלק מחווית הלמידה וההנאה.

דגשים בתוכנית החינוכית

צמצום פערים בשפה וטיפול אוריינות לשונית – קידום כישורי שפה, העמקת האוריינות וטיפול אהבת הקריאה והספר.

פיתוח רגשי-חברתי – התוכנית משלבת היבטים רגשיים-חברתיים תוך מתן מענה מותאם לצרכים של הילדים והמשך פיתוח כישורי חיים.

פתח דבר

תכנים לימודיים - העשרה של הילדים בנושאים מתחומי דעת מגוונים. לילדים העולים לכיתה א' יושם דגש מיוחד על קידום השפה והמתמטיקה. לילדים בגיל 3-4 תינתן עדיפות להרחבת השפה הדבורה (אוצר מילים וכישורי שיח).

פעילויות קריאה - פעילויות חווייתיות סביב ספרים, כולל הקראת ספרים מתוך ספריית פיג'מה, השילוב תיאטרון בובות ויצירה.

הנחת תשתית לקידום חשיבה מתמטית ומדעית - שילוב של פעילויות חווייתיות המקדמות סקרנות, חקר וגילוי.

להלן ארבע התוכניות השבועיות שפותחו במסגרת הגנים של החופש הגדול,

א. אור וצל

האור והצל מלווים אותנו בכל אשר נלך. מיקוד בנושא זה מאפשר מגוון של פעילויות בתחומים שונים - מדעים, יצירה, סיפור ושיר. במסגרת הנושא הילדים יעסקו במושגים הקשורים למקור אור ולהיעדר אור - אור, קרני אור, שמש, פנס, מנורה, צל, חושך, ומושגים נוספים. הילדים יבדקו תופעות הקשורות באור ובצל, בתוך מבנה ובחצר. לדוגמה - "תזוזת השמש" יוצרת שינויים במיקום הצל ואורכו.

ב. הנייר

נושא זה מפגיש את הילדים עם אחד החומרים הזמינים והשימושיים ביותר בעולמם. הילדים מציינים על נייר, מתבוננים ומאזינים לספר המודפס על נייר, הם רואים את הנייר בכל אשר יפנו - כחומר אריזה, כמצע לכתיבה, כחומר לציור ויצירה ועוד. במסגרת הנושא הילדים יכירו סוגים שונים של ניירות, יחוו אותם בחושיהם, ישתמשו במושגי גודל, עובי, מרקם ועוד, יצרו מהם יצירות חופשיות ומכוננות, וישוחחו על השימושים השונים שאנו עושים בנייר. הילדים יפגשו עם תהליך ייצור הנייר והשפעתו על הסביבה.

במסגרת הפעילויות השונות של הנושא נזכור ונזכיר ערכים סביבתיים כגון שימוש מושכל בנייר, מיחזור, שימוש חוזר, חיסכון בנייר ומניעת בזבז נייר.

ג. האוויר

לילדים צעירים יש מידע אינטואיטיבי עשיר לגבי האוויר: הם מכירים את האוויר ותכונותיו מתוך התנסות במצבים יומיומיים כגון ניפוח בלונים וכדורים, צפייה בציפורים עפות ובמטוסים טסים, שריקה במשרוקיות ועוד.

נושא "האוויר" הוא נושא עשיר ומגוון שיש לו היבטים מדעיים, מוסיקליים, אמנותיים ואורייניים. במסגרת נושא זה, הילדים ירחיבו את מעגל ההתנסות

והידע, יכירו מקצת מתכונות האוויר שסביבנו, ויעמיקו את התנסויותיהם וידיעותיהם לגבי הקשר שבין האוויר לבין תעופה, קולות וצלילים, נגינה ועוד.

ד. סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים

נושא זה מפגיש את הילדים עם סיפורים על בעלי חיים. בגיל הגן הילדים סקרנים ופתוחים להכיר את בעלי החיים, והם אוהבים לשמוע סיפורים אודותם. לילדים יש ידע רב אודות בעלי חיים בזכות מפגש בלתי אמצעי עם חיות בכלל ועם חיות מחמד בסביבה הקרובה לילדים, והן בזכות מפגשים עם ספרים.

במסגרת נושא זה נכיר את הכלב, החתול, הזאב והשועל, נשווה ביניהם ונאזין לסיפורים עליהם. הילדים יכירו מושגים כמו בעל חיים בטבע, בעל חיים מבוית, חיית מחמד ועוד.

התאמה למגזר הערבי

שלוש מתוך ארבע התוכניות מותאמות ומתורגמות למגזר הערבי ואלה הן: האוויר, אור וצל, סיפורים על כלבים חתולים זאבים ושועלים

התאמה למגזר החרדי

אור וצל, הנייר

מבנה התוכנית

כל נושא מחולק ל-5 ימי פעילות:

- יום א' – פתיחה כללית
 - ימים ב' ג' ד' – מיקוד בתכנים של הנושא, בכל יום מוקד אחר
 - יום ה' – חזרה, סיכום, שיח רפלקטיבי, חגיגה
- בכל יום קיים מגוון עשיר של פעילויות, קישורים, הצעות לשיחה, משחק ויצירה.

פתח דבר

דגשים עיקריים בתוכנית

1. העשרה והרחבה של עולם הידע והדמיון.
2. קידום חשיבה מדעית תוך שילוב פעילויות חווייתיות המקדמות סקרנות, חקר וגילוי.
3. צמצום פערים בשפה, קידום אוריינות לשונית, טיפוח אהבת ספר וחדוות הקריאה.
4. פעילות והתנסות מכוונת בקבוצה קטנה בתיווך הגננת ובהשגחתה.

המלצות לגננות

1. להכיר מבעוד מועד את התוכנית ולהיערך בהתאם.
2. לבחור את מה שמתאים, לשנות, להוסיף ולגרוע מתוך שיקולי דעת מקצועיים.
3. להיערך מראש עם הספרים, השירים, החומרים והעזרים הנדרשים.

פיתוח תוכן וכתובת הפעילויות: ד"ר רנה ברנר
קריאה והערות: איילה אלפרוביץ
עיצוב ועימוד: שרה מעודד

תוכן העניינים

פתח דבר

אור וצל	11
הנייר	70
האוויר	104
סיפורים על: כלבים, חתולים, זאבים ושועלים	153

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

תוכנית פעילות שבוועית

אור וצל

תוכנית אסטרטגיה פעילות

הנושא "אור וצל" נבחר להיות אחד הנושאים השבועיים במסגרת תוכנית הקיץ לגנים ובתי הספר של החופש הגדול, תשפ"ה, 2025.

האור והצל מלווים אותנו בכל אשר נלך. מיקוד בנושא זה מאפשר מגוון של פעילויות בתחומים שונים – מדעים, יצירה, סיפור ושיר. במסגרת הנושא הילדים יעסקו במושגים הקשורים למקור אור ולהיעדר אור – אור, קרני אור, שמש, פנס, מנורה, צל, חושך, ומושגים נוספים. הילדים יבדקו תופעות הקשורות באור ובצל, בתוך מבנה ובחצר (לדוגמה "תזזת השמש" יוצרת שינויים במיקום הצל ואורכו).

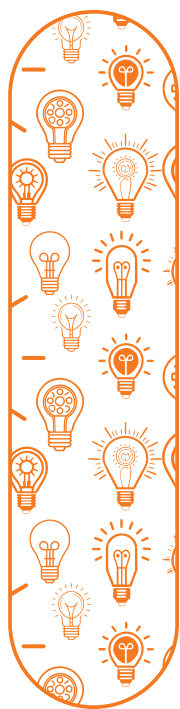
במידת האפשר, ניתן להרחיב עם הילדים את משמעות האור בהקשר של חגים ובאירועים שבהם יש משמעות ייחודית לאור (חנוכה, ל"ג בעומר, נרות שבת ונרות יום הולדת).

התוכנית המוצעת להלן מזמינה את הצוות החינוכי לבחור מתוך ההיצע ולהתאים לילדים את התכנים, הפעילויות והמיומנויות הנדרשות. בכל מקום שבו הדבר מתאפשר, אנו מציעים לעודד את הילדים לספר ולשתף בתחושות שונות, להתנסות ביצירה הקשורה לאור וצל ולהנות מיצירות ספרות בנושא

אור וצל

מאנה ותכנים לטכנולוגיה הפעילות

להלן מוצעים תכנים ופעילויות בנושא אור וצל, תוך חלוקה לחמישה ימי פעילות. היום הראשון מהווה פתיחה לנושא והיום האחרון משמש לחזרה, להעמקת הידע והחווייה ולסיכום הנושא. ניתן לבחור מתוך ההיצע שלהלן את הפעילויות הרלוונטיות לילדים, לתחומי העניין שלהם, למרחב הגן ולצוות החינוכי.

בכל אחד מהימים מוצעות מספר פעילויות לבחירה ומספר צורות פעילות - במליאת הגן, בעבודה פרטנית ובלמידה בקבוצה קטנה בתיווך הגננת. המלצות אלה מסייעות לקדם את הילדים, ולהעשיר את הידע והחווייה שלהם. הפעילויות תוכננו כך שניתן לפרוס אותן על פני כל היום במרחב הגן ובחצר.

להלן פירוט חלקי הנושא, המאורגנים על פי ימי השבוע:

יום א' האור

יום ב' הצל

יום ג' אור וצל משחקים בתופסת

יום ד' משחקים של אור וצל

יום ה' חגיגה של אורות וצללים

אור וצל

- להכיר את התוכנית ולהכין מראש את החומרים הדרושים.
- ליצור רצף של פעילויות המתארגנות יחד לנושא שלם, בעל קוהרנטיות פנימית.
- לבחור ולהתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לידע הקודם שלהם, לתחומי העניין, למגוון ההתנסויות שלהם ולסביבה בה הם חיים.
- לזמן התנסויות מגוונות, המתבצעות מתוך סקרנות, שמחה ועניין.
- ליצור פורומים שונים של פעילות – במליאת הגן, בקבוצות קטנות (בתינוך הגננת), בזוגות וביחידים.
- לשלב בתוכנית מגוון של יצירות ספרותיות, ספרים, שירים, סיפורים, דקלומים, ושירים מולחנים.

יצירות ספרות המשולבות בתוכנית "אור וצל"

לפי סדר הופעתן בתוכנית או יצירות מומלצות בהתאמה לתוכן

מידע – מהו אור?

מן המקורות – בראשית א', א-ה

המלצה לשיר – אור / מלים ולחן: נעמי שמר

מידע – הברק, אור בשמים (מצורף)

המלצה לשיר – עץ כוכבים / יורם טהר לב, נורית הירש

המלצה לשיר – מר צל / טיף וטף

מידע – שעון שמש (מצורף)

ספר – בוקר בהיר אחד / אורה אייל, ספריית פועלים (ספריית פיג'מה)

ספר – לילה חשוך אחד / אורה אייל (הוצאת ספריית הפועלים הקיבוץ המאוחד (ספריית פיג'מה)

מידע – כיצד נוצר הצל? (מצורף)

ספר – מעשה בחתול שנולד עם צל של כלב / מיכאל דק, דני קרמן, הוצאת אחיאסף

המלצה לשיר – אור וצל / לאה גולדברג

ספר – אור וצל / מיריק שניר, איורים: אחיעד שניר, הוצאת הקיבוץ המאוחד

פיתוח תוכן וכתובת התוכנית: ד"ר רננה ברנר

קריאה והערות: איילה אלפרוביץ

עיצוב ועימוד: שרה מעודד

יום א' - האור

היום הראשון של נושא "אור וצל" יוקדש להיבטים שונים של המושג "אור".

1. מהו אור?

האור מגיע אלינו במהלך היום מהשמש. השמש שולחת ומפיעה את קרני האור שלה. אלה הן קרניים ישירות, המגיעות לעצמים, לחפצים, לסביבה ולנופים שסביבנו ומשם אל עינינו.

האור נחוץ לנו כדי לראות. בחושך מוחלט לא נוכל לראות. אור יכול להגיע אלינו גם ממקורות נוספים למשל ממדורה או מפנס או מתאורת חשמל בבית וברחוב.

מדענים רבים חקרו בעבר, וממשיכים לחקור גם בשנים אלה, את השאלות שמעסיקות אותם: איך נוצרה השמש, איך נוצרו הכוכבים שאותם אנו רואים בלילה? אולי גם אתם, אם תהפכו למדענים, תוכלו לחקור ולגלות זאת.

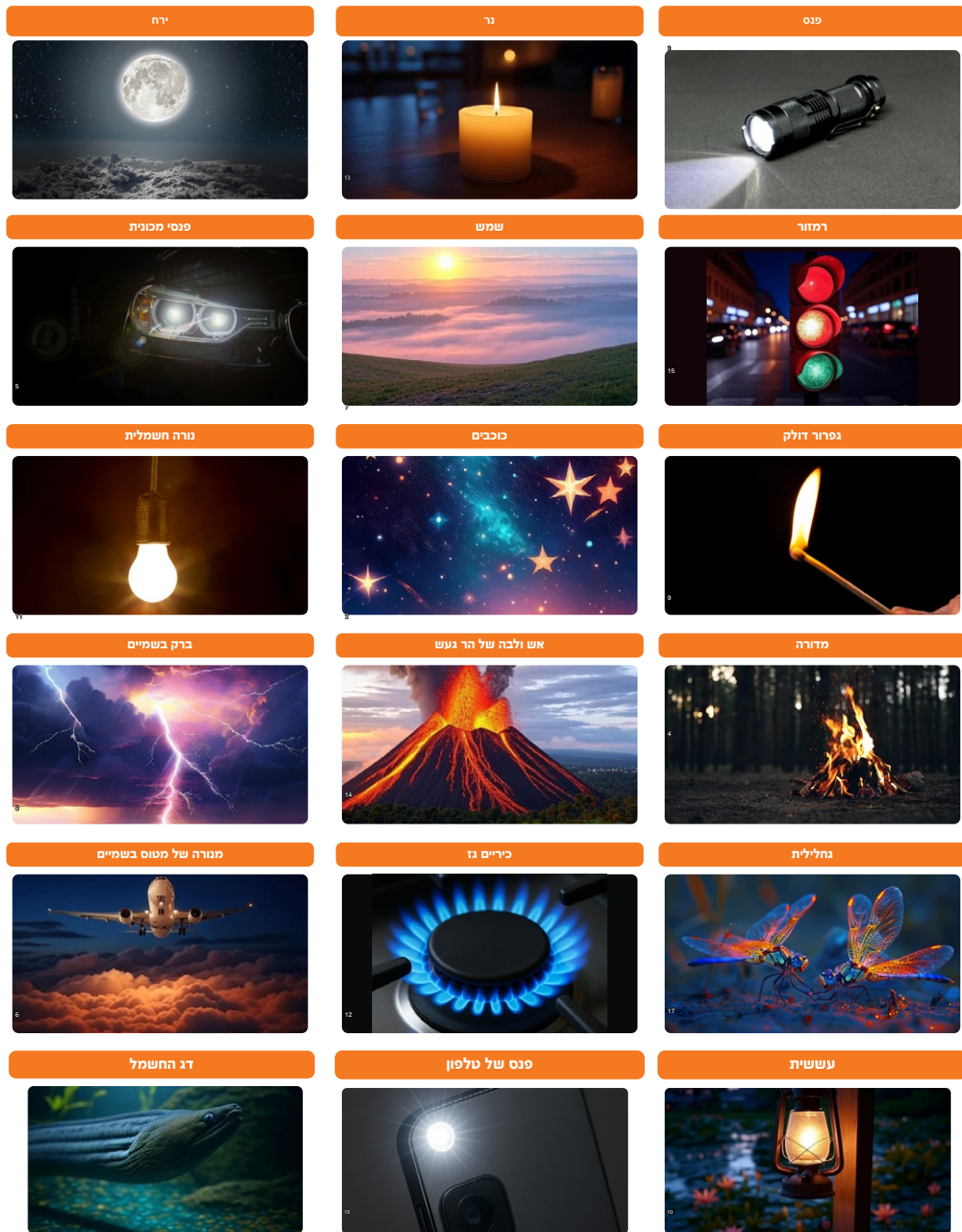

בראשית פרק א'

א. בראשית, ברא אלוקים, את השמים, ואת הארץ ב. והארץ, היתה תהו ובהו, וחשך, על-פני תהום; ורוח אלוקים, מרחפת על-פני המים ג. ויאמר אלוקים, יהי אור; ויהי-אור ד. וירא אלוקים את-האור, כי-טוב; ויבדל אלוקים, בין האור ובין החשך ה. ויקרא אלוקים לאור יום, ולחשך קרא לילה; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום אחד.

נדפים / נקרין / נראה לילדים את התמונות המצורפות.

- מה רואים בכל תמונה? (נשיים כל אחד מהתצלומים).
- למה משמשים האור או האש שבתמונה?
- במה הם תורמים, ולחילופין מהן הסכנות?
- מה המשותף לכל התמונות? (בכל התמונות רואים את האור)

ירח

כוכבים

פנס

3

מדורה

4

פנסי מכונית

מנורה של מטוס בשמיים

שמש

ברק בשמיים

גפרור דולק

פנס של טלפון

נורה חשמלית

כיריים גז

13

אש ולבה של הר געש

14

רמזור

15

גחלילית

17

עששית

17

דג החשמל

18

אור וצל

נסביר לילדים שבחלק מהתצלומים רואים אור טבעי, כלומר אור שנוצר על ידי הטבע.

לדוגמה - הטבע יצר את השמש ואת הברק שבשמיים. אבל בחלק מהתצלומים רואים אור שלא נוצר על ידי הטבע. בני האדם יצרו את הנורה החשמלית ואת הגפרור ושניהם מפיצים אור.

האור שנוצר על ידי הטבע נקרא אור טבעי.

האור שהוא תוצאה של מעשי האדם נקרא אור מלאכותי.

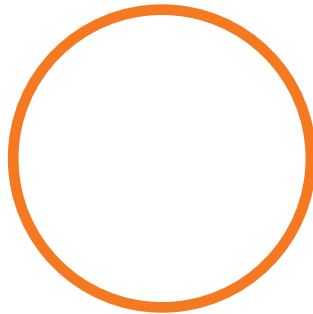
נשאל:

• מתוך כל מה שאנו רואים בתמונות, מה נוצר על ידי הטבע?

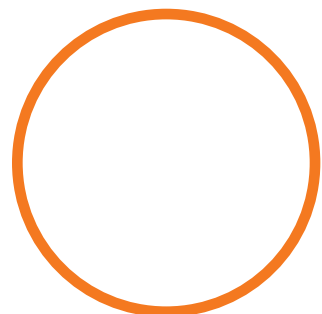
לגננת - בכוונה איננו עוסקים באבחנה בין מקור אור המאיר בכוחות עצמו (לדוגמה שמש), לבין מחזיר אור שאין לו אור משל עצמו (לדוגמה הירח). האבחנות האלה תעשינה בשנים הבאות, במסגרת לימודי המדעים.

נמין את התמונות לשתי קבוצות:

אור מלאכותי

אור טבעי

2. חידות

חידות מי אני:

הגננת תשאל חידות שהתשובה עליהן נמצאת בתמונות הנ"ל.
בהמשך הילדים ישאלו חידות דומות בהתאם לגיל ולמידת העניין שלהם.

חידות לדוגמה:

- אני בעל חיים קטן מאוד. בלילה כאשר חשוך מסביב בוקע (יוצא) ממני אור. מי אני? **(גחלילית)**
- אני קטן ומנצנץ בשמים. מי אני? **(כוכב)**
- כאשר נכנסים בלילה לחדר מדליקים אותי ואז החדר מואר. מי אני? **(נורה חשמלית)**

חידות פנטומימה:

נזמין את אחד הילדים ליצור חידות בפנטומימה.
לבחור את האור שבאחת התמונות, להציג אותו בפנטומימה, ללא מילים (כל הרמזים יהיו בתנועות ובמחוות גוף ופנים).
הילדים הצופים יפתרו את החידה וימצאו את האור שהוצג.

אור וצל

אור יצל

לגננת – מומלץ לחפש בגוגל את השיר אור שכתבה והלחינה נעמי שמר, ולקרוא באוזני הילדים את השיר.

נשוחח על השיר: (מידת ההעמקה תיעשה בהתאמה לילדים)

- האם אהבתם את השיר? מה מצא חן בעיניכם במיוחד?
- אם נעצום עיננו ונקשיב לשיר, אילו תמונות יעלו בנו?
- למה כתוב בשיר "אור עולה בבוקר"?
- למה כתוב "אור יורד בערב"?
- לפי מה שכתוב בשיר, איפה מאיר האור, על מה?
- איזה חלקים של היום מוזכרים בשיר? (בוקר, צהרים, ערב)
- בשיר כתוב שהדוברת עוצמת את עיניה אבל השמש היא בפנים. למה מתכוונים במילים האלה?

לגננת – מומלץ להגיע לשיר "אור" בביצוע שושנה דמארי ביוטיוב. נוכל להשמיע את השיר ולהקרין את הסרטון.

נגיש לילדים חומרי יצירה ונזמין אותם להבעה אישית בעקבות השיר.

אור יצל

4. הברק הוא ניצול חשאי

נראה לילדים תמונה של ברק.

נשאל:

○ האם ראיתם ברקים? מתי?

○ האם שמעתם רעמים?

○ מי מופיע ראשון – הברק או הרעם?

על פי מידת העניין ניתן את המידע המצורף ונספר:

הברק, אור בשמים

מידע עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

בלילות הסערה, בחורף, מתחוללת לעיתים סערת ברקים. אור גדול מפלח את השמים ושניות ספורות לאחר מכן נשמעים הרעמים.

מהו הברק? למה נוצר אור בשמים?

גבוה מאוד בשמים ישנם עננים ענקיים, מלאי טיפות מים וגבישי קרח. המים והקרח מתערבבים בעננים, מתחככים אלה באלה במהירות רבה ובעוצמה גדולה. החיכוך יוצר חום אדיר ומתח חשמלי עצום ביותר. זהו חשמל סטטי והוא מחפש דרך להתפרק באדמה.

החשמל הזה עובר דרך האוויר הנמצא בין האדמה לשמים. האוויר מתחמם ומגיע לטמפרטורה כל כך גבוהה, שנוצר הניצוץ, אור גדול. זהו הברק. לברק יש צורה אופיינית והוא נראה כמו "ענף", שממנו יוצאים ענפים קטנים. הרעם הנשמע דומה להתפוצצות של האוויר שנגרם מההתחממות של האוויר.

בלילות סערת ברקים אנחנו קודם רואים את הברק. הוא מופיע בפתאומיות ובהבזק אור. האור מגיע אלינו מהר ולכן אנחנו רואים אותו לפני שאנחנו שומעים את הרעם. רק כמה שניות אחרי הברק אנחנו שומעים את הרעם. לקול של הרעם לוקח יותר זמן לעבור באוויר עד שהוא מגיע לאוזננו. בזמן סופת ברקים כדאי וחשוב להיות בבית או בתוך מבנה ולא לצאת החוצה.

לגנת - מומלץ להכנס לגוגל ולמצוא את השיר "עץ הכוכבים" של יורם טהר לב ונורית הירש.

נקרא באזני הילדים את השיר. נקרא לאט כאילו אנחנו מספרים סיפור.

נספר במילים שלנו את סיפורו של השיר:

רצוי לקרוא שוב כל בית, ולאפשר לילדים לספר במילים שלהם.

בית א' - בחצר של סבא שלי יש עץ אחד נפלא. זהו עץ יחיד ומיוחד שלא צומחים עליו פירות שסופם להרקב. סבא לא צריך אותם.

בית ב' - זהו עץ של כוכבים שזורחים באור גדול והם צומחים על העץ כאילו הם בשמים. כשמראים לסבא תפוחים ענקיים כמו דוב, הוא מראה את הכוכבים שלו משבח אותם ואומר כמה הם נפלאים.

בית ג' - סבא קוטף את הכוכבים שלו, הולך איתם לעיר, ומזמין את האנשים לבוא לקנות את הכוכבים שלו בזול. הוא מבטיח להם שאם יקנו את כוכביו הם יזכו באושר ויהיו אנשים מאושרים ושמחים.

בית ד' - באים האנשים, קהל גדול, נאספים סביבו וצוחקים ומתבדחים ושואלים אותו בצחוק למה הוא לא מוכר גם חצי ירח. האנשים קונים מה שהם צריכים - גזר, צנן ואורז, אבל כוכבים? הם לא קונים כי אין להם צורך.

בית ה' - סבא מסתכל בהם ותוהה - איך הם לא רואים, איך הם לא שומעים כמה טוב יצמח להם מהכוכבים. הוא חוזר הביתה עם סל הכוכבים שלו, אבל הוא אינו עצוב - האוצר האמיתי (הכוכבים) נשאר אצלו ואצלם - נשאר הכסף.

לגנת - כדאי להגיע לערוץ הרשמי של חוה אלברשטיין ולהוציא משם את הסרטון עם השיר - עץ הכוכבים - אנימציה. נשמיע את השיר ונקרין את הסרטון.

פעילויות בעקבות השיר:

א. שיחה:

- מה היה מיוחד בעץ של סבא?
- מה סבא רצה ומה רצו האנשים?
- למה סבא רצה למכור את הכוכבים שלו? מה הוא רצה לתת לאנשים? האם הוא הצליח?
- בסוף השיר כתוב "האוצר נשאר אצלו, ואצלם – הכסף". למה מתכוונים?
- איך אפשר לגרום לכם אושר?
- איך אפשר לגרום אושר לבני המשפחה שלנו ולחברים שסביבנו?

ב. רוצים לומר משהו לסבא (פעילות בקבוצה קטנה בהכוונת הגננת)

נכין מראש דפים לכתיבה ולציור.

נשאל את הילדים:

- לו היינו פוגשים את סבא מהשיר, מה היינו אומרים לו? מה היינו שואלים אותו?

נכתוב את הדברים מפי הילדים ונתן להם את הדף לצייר בו.

נאגד את כל הדפים לאלבום משותף שנקרא בו ביום החמישי, בסיום הנושא.

ג. יצירה – עץ הכוכבים שלנו

בהשראת עץ הכוכבים של סבא, ניצור את עץ הכוכבים שלנו. כל ילד יעצב את הכוכב המיוחד שלו – יצייר, יעטר ויעצב על פי בחירתו.

נשאל:

איזה שם היית נותן לכוכב שלך?

נכתוב את השם ונתלה את כל הכוכבים על אחד העצים בחצר הגן או בצורה בולטת בתוך הגן.

סיכום היום

נשוב ונמקד את הילדים בנושא החדש שלנו – אור וצל. מהו האור, מאין הוא מגיע אלינו? נשחזר את מה שעשינו היום תוך שנזמין ילדים לספר מה אהבו במיוחד. נחזור על השירים ששרנו היום.

יום כ' - הצל

אור וצל

היום נעסוק במושגים ובפעילויות הקשורות בצל.

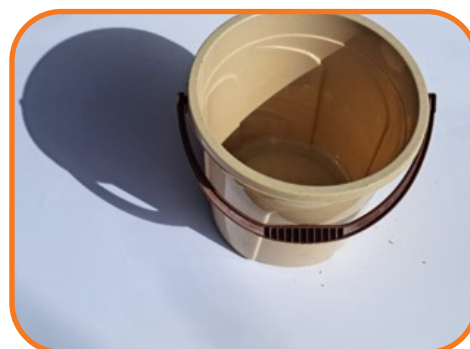
1. מחפשים צל (כחזר)

נצא לחצר ונחפש צל: צל של שיח, של עץ, של שמשיה, של כלי בית בארגז החול, של נדנדות ומתקני גלישה. נסתכל על הכביש ונראה את הצל. נתבונן בצללים הנוצרים ונראה מה הקשר בין העצם המטיל צל לבין הצל המוטל. האם אפשר לזהות את העצם רק על פי הצל שלו? נזמין את הילדים לשרטט את קו המיתאר של הצל.

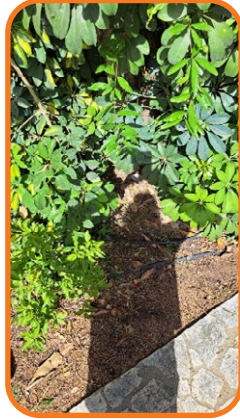
נניח חפצים שונים (בובות קטנות, חיות משחק מפלסטיק וחפצים שונים ונתבונן בצל שלהם).

אור וצל

2. הצל שלי הוא לא הצל שלך (פעילות מחזור)

נזמין את הילדים למצוא את הצל של עצמם.

פעילויות:

נציע לילדים ליצור את הצל הכי ארוך שלהם (עמידה זקופה מוקדם מאוד בבוקר או לפני השקיעה).

ליצור את הצל הכי קטן שלהם (שכיבה על הארץ בשעת צהריים).

ליצור צל מתנועע, ליצור צל ניח.

נשוחח:

מה קרה? מה עשינו? האם גודל הצל יכול להשתנות?

איך נוצר הצל? (הצל נוצר כאשר עמדנו והסתרנו בגופנו חלק מקרני השמש. הגוף שלנו אטום ולכן קרני השמש לא עברו דרכו ונוצר צל).

פעילות בזוגות:

עזרים:

- ניירות לבנים גדולים
- טושים

נחלק את הילדים לזוגות ונבקש מהם לעמוד במקום שבו נראה הצל שלהם בשלמותו. נזמין את הילדים להראות איך הצל שלהם "עומד" בצורות מעניינות.

○ איך זה קורה? איך הצל "יודע"?

נזמין את הילדים לעמוד במקום שבו נראה הצל של כל הגוף. ילד א' עומד בצורה מעניינת בלי לנוע. ילד ב' מצייר על הנייר הגדול את הצל של חברו. אחר כך מתחלפים בתפקידים.

בהמשך נערוך חידון – של מי הצל הזה?

3. הקשר בין החפץ והצל שלו

- נקריין / נראה את התמונה המצורפת.
- נשוחח על הצורה של הצל שהחפץ מטיל. האם הצורה של החפץ והצורה של הצל דומים? במה זה תלוי?

נחשיך את הגן ככל הניתן או ניכנס לחדר שבו התריסים מוגפים.
ניתן פנס לכל שני ילדים ונזמין אותם להתנסות ביצירת צללים באופן חופשי.
ילד אחד מקרין וילד שני עושה תנועות כדי שיווצרו צללים.

אור וצל

5. מפעל שיר - מר צל / טיף וטף, שרים: אורנה ונועה זל

נקרא באוזני הילדים את מילות השיר.

לגננת – כדאי להכנס לגוגל ולמצוא את מילות השיר "מר צל"
מתוך סדרת טיף וטף. כדאי להעלות משם את סרטון השיר.
נשמיע את השיר ונקרין את הסרטון.

- נזמין את הילדים להצטרף לשירה ולרקוד בהתאמה לשיר.
- נשמיע את השיר מספר פעמים.
- נשוחח:
- למה כתוב בשיר שהצל הולך איתו מבוקר ועד ערב? מה קורה בערב?
- למה כתוב שהצל הוא כמו שומר צמוד?
- מה הילד בשיר עושה והצל עושה איתו?
- למה לדעתכם, הילד אומר לצל לא להתעצל?

שון שמש

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

מי שעוקב אחר תנועת השמש בשמים רואה, שהשמש זורחת בבוקר בצד מזרח ושוקעת בערב בצד מערב. המסע של השמש בשמים משפיע עלינו בכל דבר שאנו עושים במהלך היום: הוא קובע מתי לקום, מתי לצאת לגן, לבית הספר ולעבודה, מתי לאכול, מתי לשחק ומתי ללכת לישון.

מסעה של השמש בשמים משפיע גם על הצל של כל מה שנמצא על פני האדמה – עצים, שיחים, בתים, מגדלים, אנשים, רוכבי אופניים ומכוניות.

בבוקר, כאשר השמש נמצאת בצד מזרח של השמים – הצל נופל בצד השני, לכיוון מערב, וכאשר היא מסיימת את מסעה היומי ועומדת לשקוע לקראת ערב, הצל נופל לכיוון מזרח.

הקדמונים, שהכירו את התופעה הזו, יצרו במקומות שונים בעולם שעוני שמש.

העקרון של כל השעונים היה דומה: מציבים עמוד או מגדל ובמהלך היום, במרווחי זמן קבועים מסמנים את מקומו של הצל.

בארץ ישנם מספר שעוני שמש במקומות שונים.

שעון שמש במצפה רמון

קרדיט: דר' אבישי טייכר, מתוך אתר פיקיוויקי

שעון שמש בחוף אשקלון

קרדיט: דר' אבישי טייכר, מתוך אתר פיקיוויקי

שעון שמש בגני רמת הנדיב, בזכרון יעקב

סיפור סיחה:

- ניתן את המידע אודות שעון השמש ונזמין את הילדים להתייחס באופן חופשי.
- במידת האפשר ניתן גם הקשר מילולי באמצעות תומכי זיכרון:

לדוגמה:

השמש זורחת בצד מזרח
השמש שוקעת בערב בצד מערב.

7. יוצרים שצון ענ

נצא לחצר בבוקר, מוקדם ככל האפשר, ונבחר מקום חשוף לשמש במהלך כל היום.

נתקע באדמה (או נציב בדרך מתאימה אחרת) מקל בגובה של 80-100 ס"מ.

נצא כל שעה ונראה היכן מוטל הצל. נסמן באמצעות אבן או דגלון.

בסוף היום נתבונן במה שסימנו ונסיק מסקנות.

כדאי להסביר ולהדגיש :

- אפשר לראות שהצל נופל בכיוון ההפוך מכיוון השמש.
 - הצל "זז" ולא נשאר קבוע במקומו.
 - הצל ארוך יותר בשעות הבוקר המוקדמות.
 - הצל מתקצר ככל שמתקרבים לשעת הצהריים (כי השמש "מטפסת ועולה" לרום השמים).
 - הצל מתארך שוב בשעות אחר הצהריים.
- נחזור ונסתכל בשעון השמש גם ביום שלמחרת, באותה שעה ונראה אם הצל נפל באותו המקום כמו אתמול.

הצל בשעה 9:00

הצל בשעה 10:00

הצל בשעה 11:00

סיכום היום

נשחזר עם הילדים את מה שעשינו היום. נשאל מה הם זוכרים, אילו דברים חדשים התגלו להם, ממה נהנו.
נוכל לשאול חידות להטמעת הידע והחווייה.

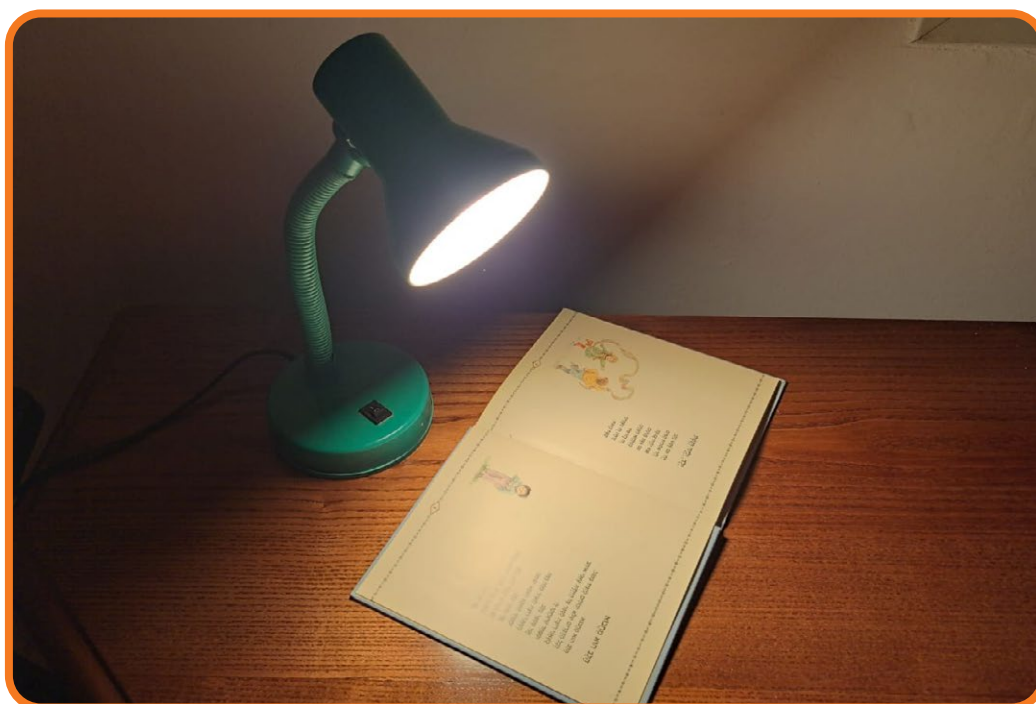
יום ט' - אור וצל מחקרים כתופסת

היום נעסוק ביחסים שבין האור והצל.

1. האור מאיר את הספר

נקרין / נדפיס ונראה את התמונה הזו.

אור וצל

נשוחח על התמונה.

נקודות אפשריות לשיחה:

- **מנורת הלילה** (בתצלום מנורת הלילה)

- איך המנורה מאירה? מה תפקידו של המתג? (מדליק ומכבה את האור)
- על מה מאירה מנורת הלילה שבתמונה, למה דווקא לשם? מה קורה בצד השני, שאינו מואר?
- למה מנורת הלילה נקראת כך?
- האם יש לכם בחדר מנורת לילה? איך היא נראית? לאיזה כיוון היא מאירה? האם היא נותנת אור חזק או חלש? למה?

- **האור והצל** (בתצלום מנורת הלילה)

- מה מואר בתצלום, מה חשוך?
- מה יקרה אם נכבה את האור? מה אי אפשר יהיה לעשות?
- מה אנחנו צריכים כדי לראות? (אור)

- **הספר** (בתצלום מנורת הלילה)

- איזה ספר הייתם רוצים שיקראו באזניכם? האם קוראים לכם סיפור לפני השינה?
- איזה סיפור אתם אוהבים במיוחד? האם זה סיפור שמח? עצוב? מפחיד? מרגש? מפתיע? מצחיק?
- מה רצתה להדגיש מי שצילמה את התמונה? איך היא עשתה זאת?

✂ 2. יצירה - צלליות דרך אול נייר טואלט:

אמצעים ועזרים:

גליל נייר טואלט
שאריות בריסטול
סלוטייפ רחב
פנס
עפרונות
מספריים

נזמין את הילדים לצייר ולגזור צללית קטנה משאריות הבריסטול (צלליות של בית, עץ, פרח, פרפר, מכונת, ירח)

נדביק את הצללית לסלוטייפ הרחב ונצמיד אותו לאחד מבסיסי גליל נייר הטואלט.

נכנס לחדר חשוך ונדליק פנס בתוך הגליל. נראה מה משתקף על הקיר.

3

2

1

3. מפאס עס הספרים "קוקר כהיר אחז" ו"לילה חשוך אחז"

נציג בפני הילדים את שני הספרים ונראה להם את הכריכות.

- נזמין את הילדים לתגובות ספונטניות (שחור ולבן, ילדים ערים, ילדים ישנים, אור וחושך)
- נציג את שמות הספרים ואת שם הסופרת.
- במידה שהילדים אינם מכירים את הסיפורים נשאל:
 - מה לדעתכם, יהיה מסופר בספר הראשון?
 - ומה לדעתכם, יהיה מסופר בספר השני?
- מכאן נעבוד על כל ספר בנפרד או נבחר ספר אחד בלבד.

אור וצל

פעילויות לדוגמה:

א. קטע חוזר - מעין "פזמון"

נקרא את הקטע החוזר, המספר על הילד המטייל בין ההרים והולך לבקר את סבתא.

נזמין ילדים להציג את הטקסט הנקרא.

נשוחח:

○ מה הילד עושה?

○ לאן הוא הולך?

האם גם אתם הולכים לבקר את סבתא? מתי? עם מי? שתפו

ב. קריאת הסיפור

כדאי לקרוא את הסיפור מספר פעמים כאשר בכל פעם מתמקדים בפעילות אחרת להלן מספר דוגמאות.

ג. משחק המציאות

על מגש נניח מזלג, צלחת, פרח, עיפרון וחפצים דומים.
נכסה את החפצים במגבת כאשר מכל חפץ מבצבץ רק הקצה.

נזמין את הילדים לגלות מה מסתתר מתחת למגבת.
לאחר שיגלו נבדוק אם צדקו.

נקשר בין המשחק לבין הסיפור והאיורים שבספר בוקר בהיר אחד.

ד. מציאות בדרך

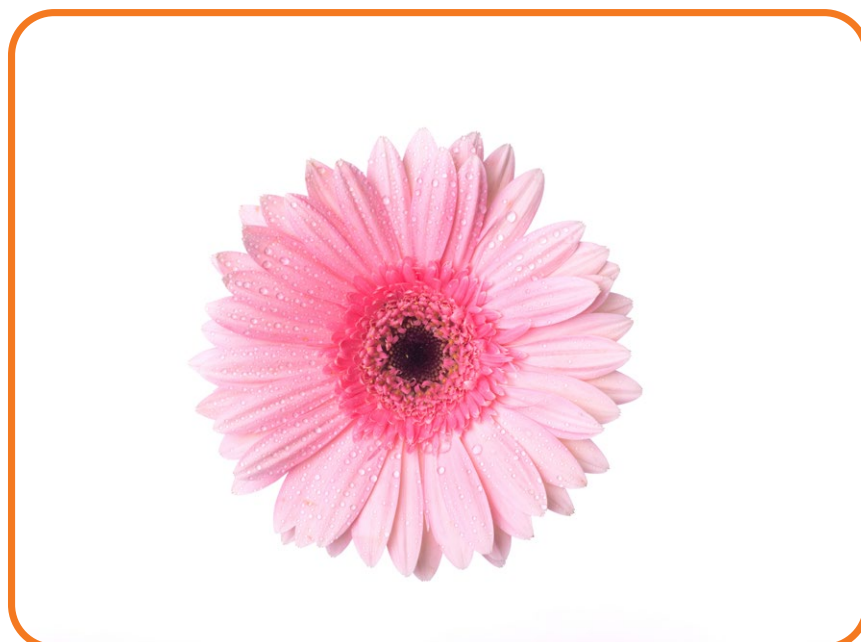
נדפיס את תמונת הדברים שהילד מצא בדרך:

כלב, כובע, פרח

נגזור כל תמונה לשניים (בהתאמה למה שמצוי בסיפור). התקבלו 6 חלקים.

נערבב את חצאי האיורים ונזמין את הילדים לחבר את חלקי התמונות כך שייראו בבירור הכלב, הכובע והפרח.

אור יצל

לגנת – תוכלי להכנס לערוץ היוטיוב של אתר ספריית פיג'מה ולהוציא משם את סרטון המחשות הסיפור באמצעות דמויות, ולפעול לפי הנראה בסרטון.

1. מסיבת תה

נחזור לספר ונסתכל בעמוד האחרון. נפנה את תשומת ליבם של הילדים למה שנראה בתמונה.

נשוחח אודות מה שרואים בתמונה:

- את מי רואים, מה הם עושים, מה הם שותים?
- היכן נמצאים כל הדברים שמצאו בדרך?
- מה לדעתכם הם מרגישים? לפי מה אפשר לדעת?

נערוך מסיבת תה בגן. נזמין את הילדים להציע

מה יהיה במסיבה, איך נערוך את השולחן, איך נדע שזו מסיבה?

4. מפאעם ספר - לילה חשוך אחד / אורה איל, ספריית פנאים (ספריית פיג'מה)

חנה בננה מנסה ללכת לישון, אך בכל פעם שהיא מכבה את האור, קורים דברים בלתי צפויים. היא רואה בדמויה איך הבגדים שלה הופכים ליצורים מפחידים, איך הצלליות שעל קיר החדר מפחידות אותה ומפריעות לה לישון.

אור יצל

פעילויות לדוגמה:

א. שיחה :

- איך אנחנו הולכים לישון?
נזמין את הילדים לשתף - איך הם הולכים לישון, מהן הפעולות שהם עושים לפני השינה, האם הם מאזינים לסיפור לפני השינה, האם נשאר בלילה אור קטן שדולק בחדר, למה?
- בסיפור שלפנינו נשמע על חנה בננה, הפוחדת מהחושך וקשה לה מאוד להרדם. היא לא יחידה. ילדים, וגם מבוגרים רבים, אינם אוהבים את החושך. זה הזמן שבו הולכים לישון. החושך והשקט של הלילה מאפשרים לנו להרדם. אנחנו הולכים לישון כי הגוף שלנו עייף מהמשחקים והפעילות של כל היום, והוא רוצה לנוח ולאגור כוחות לקראת יום המחרת.

ב. המחזה - אנו הולכים לישון

נזמין את הילדים להציג בפנטומימה, ללא מילים, מה הם עושים בערב לפני השינה ואיך הם הולכים לישון.

ג. קריאת האורים

נציג את הספר, נראה את האורים שבכריכה ונזמין את הילדים, במידה שאינם מכירים את הספר, לנבא על פי הכריכה, מה יהיה כתוב בספר.

ד. האזנה להקראה

לגנת: ניתן להכנס לערוץ היוטיוב של שחף קליין - תיאטרון וסיפור מוסיקלי ולהוציא משם את סרטון הקריאת הסיפור - לילה חשוך אחד.

נאזין לקריאת הסיפור ולאחר ההאזנה נזמין את הילדים לשיח ספונטני ולשיתוף בחוויות אישיות.

ה. תיאטרון צלליות

נזמין את הילדים להכין צלליות (כל צללית תודבק על שיפוד). נקרין את הצלליות כשפרגוד מפריד בין הצללית לבין הפנס המאיר.

נזמין את הילדים להשתעשע עם הצלליות, לחבר סיפור משלהם, להציג בתיאטרון צלליות סיפור שהם מכירים.

אפשר להקרין את הצלליות בתיאטרון עשוי ארגז פירות מקרטון והמסך – נייר אפייה (יש לחתוך את בסיס הארגז ולייר אפייה בפתח שנוצר).

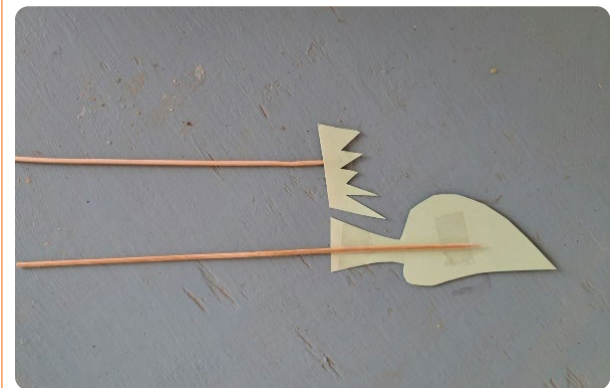
1. חיתוך תחתית הארגז ליצירת התיאטרון

2. תיאטרון צלליות

3. צלליות על שיפוד

נשחזר עם הילדים את מה שעשינו היום. נספר שוב את אחד הסיפורים.
נשאל אילו דברים חדשים התגלו להם, איזה סיפור אהבו במיוחד.

אור יצל

יום ז' - מחקרים של אור וצל

1. כיצד נוצר הצל?

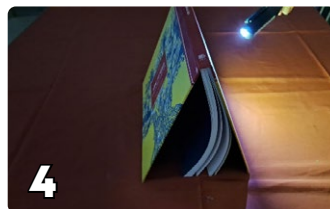
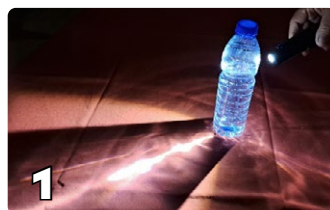
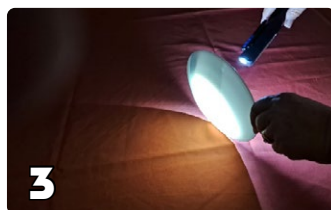
ניקח מספר חפצים: כוס זכוכית, כוס עם מים, צלחת, מגבת, ספר, בריסטול וחפצים נוספים.

נקפיד שיהיו חפצים אטומים וחפצים שקופים.

נכבה אורות או ניכנס לחדר שתריסיו מוגפים, נדליק פנס ונבדוק אם האור עובר דרכם.

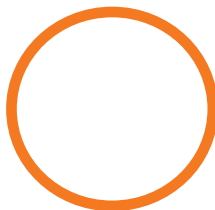
נגלה:

- חפצים שקופים, האור עובר דרכם
- חפצים אטומים, חפצים שהאור אינו יכול לעבור דרכם, כי החפץ חוסם את קרני האור.

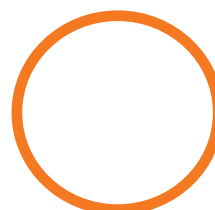

נמין את החפצים שבדקנו ונארגן אותם בשתי קבוצות:

חפצים אטומים

חפצים שקופים

על פי מידת העניין ניתן את המידע המצורף ונספר:

כיצד נוצר הצל?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

קרני האור הן קרניים ישירות. כאשר קרני האור (כמו בהתנסות שערכנו באמצעות הפנס) "יוצאות" מהפנס הן מאירות על החפץ שניצב ממול. אם החפץ הוא שקוף, לדוגמה כוס זכוכית, אז קרני האור עוברות דרך החפץ ויוצאות מהצד השני. כך אנו יכולים לראות את הפנס.

הצל נוצר כאשר האור מאיר על עצם אטום. קרני האור לא יכולות לעבור דרכו כי קרני האור נחסמות ונוצרת צללית.

כדי שיווצר צל צריכים להיות שלושה מרכיבים: מקור אור (שמש, פנס), חפץ אטום שיעצור את האור, ומשטח שעליו יוטל הצל.

נבדוק כיצד נוצר הצל בשעון השמש? נשאל:

- מהו מקור האור? - שמש
- מהו העצם האטום? - מוט העץ
- מהו המשטח שעליו הוטל הצל? - המדרכה

שעון שמש במצפה רמון

קרדיט: דר' אבישי טייכר, מתוך אתר פיקיוויקי

נחזור לשעון השמש שיצרנו אתמול בגן.

היום נצא בכל שעה עגולה ונראה אם הצל עדיין נמצא באותו מקום שהוא היה אתמול באותה שעה.

שיחה:

- אילו שעונים יש לנו היום? (שעון מחוגים על קיר, שעון יד, שעון בטלפון).
- במה שונה שעון שמש מהשעונים שיש לנו היום?
- מה החסרון הגדול של שעון השמש? (הוא לא מראה את השעה בחושך, בלילה, אינו מראה את השעה בזמן שיש עננים המכסים את השמש בשמים, אפשר להשתמש בו רק במקום מואר).

3. עסונים עינים וראים את השעה

לא כל השעונים מודדים את הזמן, את השעות והדקות. יש גם שעונים אחרים המראים את כמויות המים, מהירות רוח, גובה ועוד).

נקרין / נראה את התמונות המצורפות ונספר על כל אחד מהשעונים.

שעון מים, לא חדש... מראה את כמות המים שמנוצלים בבית

קרדיט : ישראל פרק, מתוך אתר פיקיוויקי

לוח מחוונים של רכב השעונים מראים את מהירות הנסיעה, את כמות הדלק שנותרה, את לחץ האוויר בגלגלים

קרדיט: ויקיפדיה

תא הטייס של מטוס

שעונים מראים את מהירות טיסה, גובה מעל פני האדמה, מצב מנועים, מצב הגלגלים, רוחות וזרמי אוויר ועוד.

קרדיט: Vitaly V. Kuzmin אתר ויקיפדיה

לוח המחוונים בתא הטייס

של מטוס קרב F-61

קרדיט: ויקיפדיה

4. מפעל עם ספר - מעשה בחתול שנוצח עם כלב

/ מייכאל דק, דני קרמון, חוצות אחינסקי

אור וצל

המלצה לגננת: למצוא את הספר "מעשה בחתול שנוצח עם צל של כלב" ולבחור את הפעילויות המתאימות לילדים.

תקציר

לשכנתו של המספר היתה חתולה שהמליטה גורים. אחד הגורים היה אחר – היה לו צל של כלב. הצל, כמו צל, הלך עם החתול לכל מקום.

להיות חתול עם צל של כלב זה לא פשוט. הוא חתול שונה וקשה לו: אחיו פוחדים ממנו, חתולי הרחוב רואים את השונות שלו, ומנסים להרביץ לו. אך למצב הזה יש גם יתרונות לדוגמה – אפשר לבלבל את העכברים. החתול מנסה להיפטר מהצל של הכלב. מה הוא עושה? הוא הולך לרופא אור...

פעילויות:

● קריאת האזור שעל הכריכה, ניבוי התוכן. נשים לב לצדדים ההומוריסטיים של האזור.

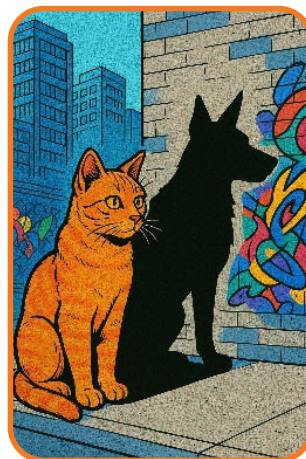
שיחה :

● מה מצחיק בשם הספר?

● האם "חתול שנוצח עם צל של כלב" זה הגיוני? יש חתול כזה במציאות? (לא, זה פשוט מצחיק)

● איך אנחנו קוראים למשהו שאינו הגיוני? ("שטויות במיץ עגבניות").

ניתן דוגמאות נוספות לדברים שמצחיקים אותנו, ברוח "שטויות במיץ עגבניות".

נמציא שמות מצחיקים באותה תבנית, בדומה לשם הספר הזה.

מעשה ב שנולד עם צל של

הגננת תכתוב מפי הילדים את השם שהם ממציאים והילדים יציירו או יביעו את עצמם במגוון דרכים אחרות בהתאם לשם המצחיק שהמציאו.
דוגמאות:

- מעשה בפיל שנולד עם צל של יתוש
- מעשה בסוסה שנולדה עם צל של נמלה
- מעשה במכונית שנולדה עם צל של רכבת

5. מפעל עם השיר "אור וצל" / לאה אולזכר

לגננת – מומלץ להכנס לגוגל ולמצוא את שירה של לאה גולדברג "אור וצל".

אור וצל

א. קריאה ושיחה:

נקרא את השיר באוזני הילדים, ללא שם השיר.

נשאל:

- מי הן הדמויות בשיר? (אור, צל)
 - האם הן יחד כל הזמן? (כן)
 - מי מניע אותם? (הרוח)
 - מה קורה כשהרוח החל לנשוב באילן? באיזה משחק הדמויות שיחקו? (תופסת)
- נסה להסביר – למה מתכוונים כשאומרים שהאור והצל משחקים בתופסת?

ב. משחק תופסת:

נשחק בתופסת כמו האור והצל:

נחלק לזוגות את הילדים. נחזור על חוקי משחק התופסת.

נקבע מי רודף ומי בורח ונתחיל במשחק.

בהמשך מתחלפים בתפקידים.

ג. קריאה חוזרת:

קריאה של השיר כולל הכותרת. (לצורך העשרה לשונית ניעזר במחוות גוף ותנועות ידים אשר יסייעו בהסבר מלים חדשות. לעיתים תידרש גם אמירת המילה הנרדפת לצורך ההסבר).

לדוגמה:

"רוצו חיש" – תנועה של זירוז ואמירה: "רוצו חיש, מהר".

ד. משחקי חריזה:

נקרא כל בית בנפרד ונזהה את החרוזים.

לדוגמה:

החרוז: באילן - הסימן

ה. האזנה וצפייה

לגננת: כדאי להכנס לערוץ היוטיוב של "שיר עד" - שימור הזמר העברי, ולהוציא משם את השיר "אור וצל" כדי להשמיעו.

הילדים יאזינו לשיר. בהשמעה שניה נוכל להזמין אותם להצטרף לשירה.

ו. יצירה:

נגיש לילדים חומרי יצירה וברקע נשמיע את השיר "אור וצל".

סיכום היום

נשחזר את מה שעשינו היום. נזמין את הילדים לספר במילים שלהם את אחד הסיפורים שבהם עסקנו. נציע לילדים לספר לבני המשפחה מה עשינו היום ולשחק איתם במשחקי אור וצל.

יום ה' - חגיגה של אורות וצללים

אור וצל

חגיגה של אורות וצללים הוא הזדמנות לחזרה, לחיזוק והעמקת הידע והחווייה ולסיכום הנושא השבועי.

1. היזכרות

- ניזכר ונשחזר את מה שעשינו בכל אחד מימי השבוע.
- ניזכר בפעילויות, ביצירה ובסיפורים ששמענו.
- נארגן את הידע החדש שנוסף לילדים בעקבות הנושא.
- נתבונן ביצירות שיצרנו ונציג אותן.

2. משחק - נשלים את המשפט (מתאים לילדי גן בוגרים)

נסביר לילדים שאנו נאמר משפט והם מתבקשים להשלים אותו, בהתייחס למה שעשינו במהלך השבוע.

משפטים לדוגמה:

- המשותף לשמש, מדורה, נר, פנס וברק שכולם מפיצים ____ (אור).
- האור יוצא ממקור האור בצורה של ____ ישרות (קרניים).
- כאשר השמש זורחת היא מפיצה ____ סביב (אור).
- שעון שמש מסמן את המקום שבו נפל ה ____ בשעה מסוימת (צל).
- השמש זורחת בצד ____ ושוקעת בערב בצד ____ (מזרח, מערב).
- בבוקר הרחוב מואר באור שבא מה ____ (שמש) ובערב הרחוב מקבל אור מ ____ (פנסי הרחוב). ניעזר בתמונה המצורפת.

3. קריאה חוזרת של סיפור

נזמין את הילדים לבחור סיפור שסיפרנו השבוע במסגרת נושא "אור וצל", ונספר אותו שוב.

4. קריאה מאלבום עץ הכוכבים של ילדי הגן

ניזכר בשיר "עץ כוכבים". נקרא ונשיר את השיר.

ניזכר בפעילות שבה רצינו לומר משהו לסבא או לשאול אותו שאלה. איגדנו את תוצרי הפעילות של הילדים לאלבום משותף. היום, בסיום הנושא, נקרא חלק מהדברים שנכתבו.

5. פעילות יוצרת

א' - ציור על שקפים / שמרדפים

עזרים

- טושים צבעוניים לא מחיקים
 - שקפים עבים או ניילון שמרדף
- נצייר בטושים ארטליין (לא מחיקים).

נאיר באמצעות פנס ונראה את הציורים שלנו על הקיר או על הרצפה. נערוך תערוכה או אלבום של השקפים המצוירים.

ב' - עששיות מאירות

עזרים

- צנצנות זכוכית (כמספר הילדים) לשימוש חוזר (של רטבים, דבש או חמוצים) הצנצנת תהיה נקייה מתוויות מודבקות
- נייר משי
- דבק פלסטי לבן
- חוט ברזל דק וגמיש (להכנת ידית) ופלייר לחיתוכו או מנקי מקטרות
- פנסים קטנים שנכנסים לצנצנת (ראו תמונה)

מהלך הפעילות

- נקרע ביד חתיכות של נייר משי
- נדביק את הניירות בצד החיצוני של הצנצנת (כדאי למרוח את הדבק על הצנצנת ואז להניח את נייר המשי)
- נקשור חוט ברזל לנשיאת העששית
- נכניס פנס קטן דולק
- נקשט את הגן בעששיות מאירות.

עששית מאירה

עששית באור יום

אור יצל

6. משחק – "מילים מאירות"

- נשוחח על המילים שיוצאות מפינו. יש מילים שמספרות סיפור, יש מילים ששואלות שאלות, יש מילים מצחיקות, יש מילים עצובות, יש מילים מעליבות ויש מילים שמחות. אבל היום נדבר על "מילים מאירות"
- אלה מילים שכיף לנו לשמוע וכיף לנו לומר. אלה מילים שנותנות לנו אור בלב.
- נבקש מהילדים לתת דוגמאות למילים מאירות.
- נשב במעגל. כל אחד מהילדים יאמר מילים מאירות למי שיושב לשמאלו.
- נעזור לילדים שזקוקים לעזרה במילים מאירות משלנו:
 - אני מאחלת לך יום נעים ונחמד
 - שיהיו לך חברים טובים
 - שתוכל להנות מהמשחקים שבגן
 - תודה ששיחקת איתי
 - אני שמחה שהקשבת למה שסיפרתי לך
 - היה לי כיף לשחק איתך בחצר
 - תודה שעזרת לי לבנות בקוביות
 - אני שמחה להיות חברה שלך
 - שמחתי כשבאת אלי הביתה ושיחקנו יחד
 - תודה שעזרת לי לקום כשנפלתי וקיבלתי מכה

7. מפאס עם ספר - אור וצל

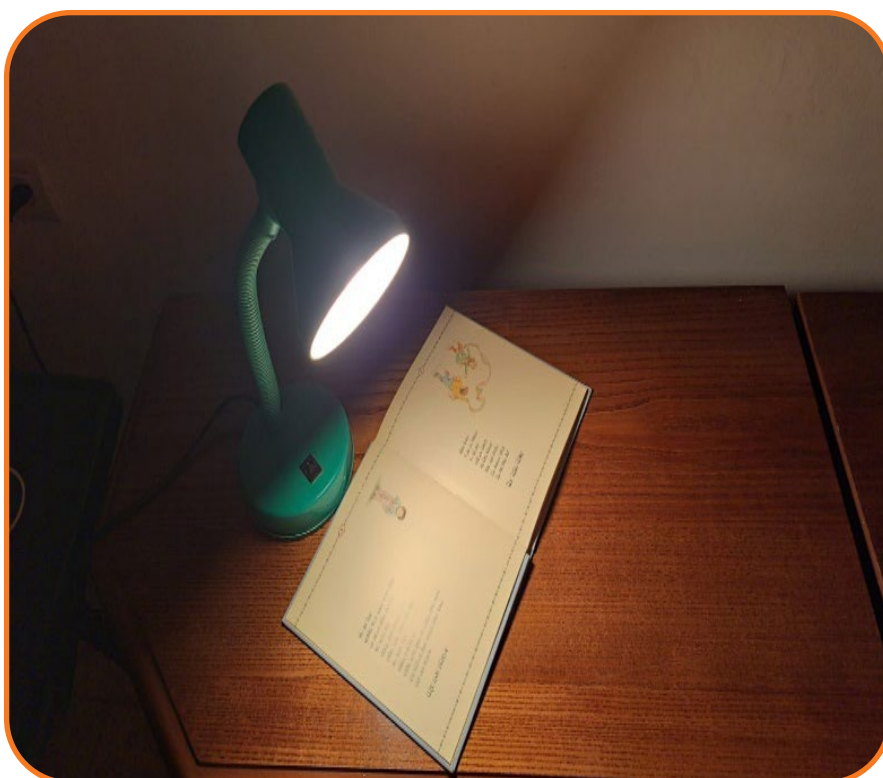
/ מיריק שניר, איורים: אחיעז שניר, הוצאת הקיבוץ המאוחד

תקציר

אור וצל, הספר של מיריק שניר, מספר על ילד בשם אור ועל הצל שלו. אור מגלה את הצל שלו ומבין איך הפעולות שלו גורמות לצל לעשות כמוהו. אור מגלה בצל גם דברים מיוחדים. הוא מגלה דמות של נמר, שהוא למעשה חתלתול, ושל פיל שהופך לכלב קטן.

כשהשמש שוקעת, אור נפרד מהצל שלו ויודע שייפגשו שוב מחר.

תם שמוס הפעילות בנושא אור וצל.

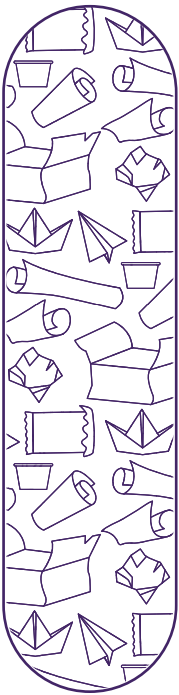
מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

תוכנית פעילות שבוועית

הנייר

לנייר

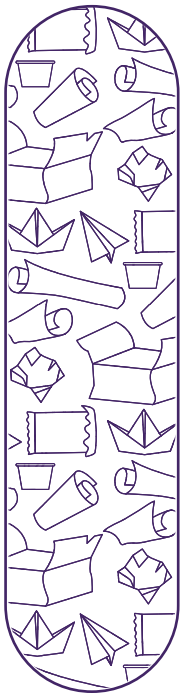
נושא "הנייר" נבחר להיות אחד הנושאים השבועיים במסגרת תוכנית הקיץ לגנים ובתי הספר של החופש הגדול, תשפ"ה, 2025.

נושא זה מפגיש את הילדים עם אחד החומרים הזמינים והשימושיים ביותר בעולמם. הילדים מציירים על נייר, מתבוננים ומאזינים לספר המודפס על נייר, הם רואים את הנייר בכל אשר יפנו – כחומר אריזה, כמצע לכתיבה, כחומר לציור ויצירה ועוד. במסגרת הנושא הילדים יכירו סוגים שונים של ניירות, יחושו אותם בחושיהם, ישתמשו במושגי גודל, עובי, מרקם ועוד, יצרו מהם יצירות חופשיות ומכונות, וישוחחו על השימושים השונים שאנו עושים בנייר. הילדים יפגשו עם תהליך ייצור הנייר והשפעתו על הסביבה.

במסגרת הפעילויות השונות של הנושא נזכור ונזכיר ערכים סביבתיים כגון שימוש מוסכל בנייר, חיסכון בנייר ומניעת בזבז נייר. הילדים יכירו מושגים כמו מיחזור ושימוש חוזר, ויממשו אותם הלכה למעשה במשחק וביצירה. הילדים יכירו חומר נוסף ששימש בעבר כמצע לכתיבה וציור – פפירוס, ויתנסו בהכנה של נייר חדש מנייר ממוחזר.

לנייר

להלן מוצעים תכנים ופעילויות בנושא הנייר, תוך חלוקה לחמישה ימי פעילות. היום הראשון מהווה פתיחה לנושא והיום האחרון משמש לחזרה, להעמקת הידע והחווייה ולסיכום הנושא. ניתן לבחור מתוך ההיצע שלהלן את הפעילויות הרלוונטיות לילדים, לתחומי העניין שלהם, למרחב הגן ולצוות החינוכי.

בכל אחד מהימים מוצעות מספר פעילויות לבחירה ומספר פורומים של פעילות – במליאת הגן, בעבודה פרטנית ובלמידה בקבוצה קטנה בתיווך הגננת. המלצות אלה מסייעות לקדם את הילדים, ולהעשיר את הידע והחווייה שלהם. הפעילויות תוכננו כך שניתן לפרוס אותן על פני כל היום במרחב הגן ובחצר.

להלן פירוט חלקי הנושא, המאורגנים על פי ימי השבוע:

יום א' מהו נייר? למה הוא משמש?

יום ב' תהליך ייצור הנייר

יום ג' שימושים שונים לנייר

יום ד' ספרים כתובים על נייר

יום ה' חוגגים עם הנייר

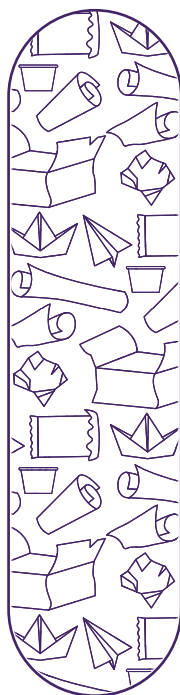
הנייר

- להכיר את התוכנית ולהכין מראש את החומרים הדרושים.
- ליצור רצף של פעילויות, המתארגנות יחד לנושא שלם, בעל קוהרנטיות פנימית.
- לבחור ולהתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לידע הקודם שלהם, לתחומי העניין, למגוון ההתנסויות שלהם ולסביבה בה הם חיים.
- לזמן התנסויות מגוונות, המתבצעות מתוך סקרנות, שמחה ועניין.
- ליצור פורומים שונים של פעילות - במליאת הגן, בקבוצות קטנות (בתיווך הגננת), בזוגות וביחידים.
- לשלב בתוכנית מגוון של יצירות ספרותיות, ספרים, שירים, סיפורים, דקלומים, ושירים מולחנים.

יצירות ספרות המשולבות בתוכנית "הנייר" לפי סדר הופעתן בתוכנית

- מידע - מאין הגיע הרעיון לייצר נייר? (מצורף)
- מידע - איך מייצרים נייר? (מצורף)
- מידע - מהו נייר הפפירוס? (מצורף)
- ספר - הדוב שאהב לבנות מטוסים / אוליבר ג'פרס, תרגום: תמי קרמר, הוצאת כתר
- המלצה לשיר - אבא סיפור / יונתן גפן, מיקי גבריאלוב (מצורף)
- סיפור - המלך ג'ירון הראשון - עיבוד אילנה לופט (מצורף)
- ספר - הפיל שרצה להיות הכי / פאול קור, הוצאת כנרת
- ספר - האורן שלא שמח בחלקו / בלה ברעם
- ספר - חומפס / שלומית כהן אסיף, איורים: אביאל בסיל, הוצאת ספריית פועלים (ספריית פיג'מה)

פיתוח תוכן וכתובת התוכנית: ד"ר רננה ברנר
קריאה והערות: איילה אלפרוביץ
עיצוב ועימוד: שרה מעודד

יום א' - מהו "נייר", למה הוא מעשה?

היום ננסה לענות על השאלות מהו נייר, אילו סוגי נייר אנו מכירים, והיכן אנו פוגשים את הנייר בחיי היומיום שלנו.

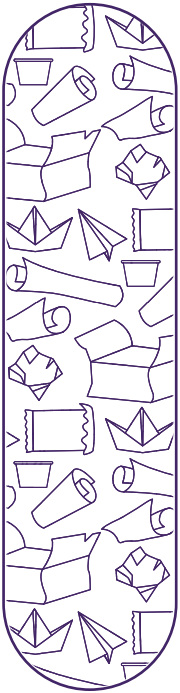
1. כמה סוגי נייר יש בעולם?

נניח בפני הילדים מגוון גדול ככל הניתן של ניירות מסוגים שונים: נייר מדפסת, נייר עטיפה, נייר אריזה, נייר טואלט, נייר צלופן, נייר אלומיניום (צורתו נייר אך החומר ממנו עשוי הוא אלומיניום, מתכת קלה), נייר לטש (נייר זכוכית), קרטון, נייר משי, נייר קרפ, בריסטול, נייר מגבת, מפית נייר, נייר אפייה (פרגמנט) ועוד ככל שנמצא.

הנייר

נשוחח עם הילדים:

- מה מונח לפנינו?
- מה השם של כל אחד מסוגי הנייר האלה?
- האם בכל הניירות משתמשים באותה צורה?
- נכיר כל אחד מסוגי הנייר ונספר על השימושים שלו.

משחק

הגננת שואלת חידות, והילדים מתבקשים להצביע על הנייר המתאים ולומר את שמו.

חידות לדוגמה:

- בדרך כלל מקפלים אותו לצורת משולש והוא יכול להיות בעל צבע אחד או מספר צבעים. אנו משתמשים בו בזמן האוכל. (מפית נייר).
 - מניחים אותו על תבנית אפיה (נייר אפיה).
 - נמצא במטבח ואפשר להשתמש בו במקום מגבת בד (נייר מגבת).
 - כאשר רוצים לאפות עוגה או פשטידה, מניחים אותו מלמעלה כדי שהעוגה או הפשטידה לא יישרפו (נייר אלומיניום).
 - בנגריה, במקום שבו מכינים רהיטים, משתמשים בנייר הזה כדי להחליק את העץ שממנו עשוי הרהיט (נייר לטש / נייר זכוכית).
- נציע לילדים לחוד חידות נוספות.

2. מאון שימושים לנייר

נשוחח ונזמין את הילדים לשתף:

- האם בבית שלכם משתמשים בנייר? לאילו צרכים? מי משתמש בנייר?

נדגיש את השימושים הקשורים לקריאה וכתיבה (קריאת ספר, עיתון, כתיבת רשימות לקניות, כתיבת שיעורי בית על ידי האחים הגדולים, קריאת מכתבים ודברי דואר ועוד).

נתבונן סביבנו, במרחבי הגן השונים, נחפש ונמצא מה סביבנו עשוי מנייר. נמנה את מה שמצאנו ואת מקומם בגן.

(ספרים, ג'ורנלים, עיתונים, ניירות אריזה, נייר טואלט, נייר מגבת, נייר טישו, שטרות כסף, אריזות של תרופות, מעטפות של מכתבים, יומן / לוח שנה, משחקי קלפים, ציורים ויצירות של הילדים שתלויות על הקיר).

הנייר

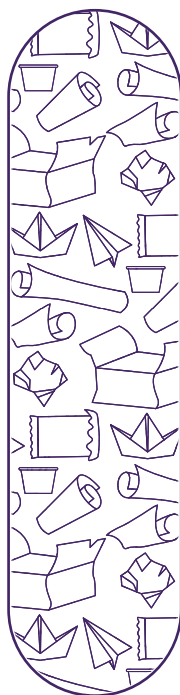
4. מחחק - מזהים את הנייר (פעילות מקווצה קטנה)

נזמין ילד ונכסה את עיניו.

נגיש לו סוג אחד של נייר למישוש ולזיהוי. (במידת הצורך נדריך אותו לבחון את העובי, המרקם, מידת הגמישות).

נשוחח:

- אילו סוגי נייר היה לנו קל יותר לזהות? מדוע?
- לפי מה גילינו את סוג הנייר? (מידת הקשיות שלו, הגודל, העובי, המרקם).
- נרחיב ונשוחח על המאפיינים של כל אחד מסוגי הנייר. לדוגמה:
 - הקרטון הוא עבה ומחוספס. לרוב הוא מגיע בצבע אפרפר או חום בהיר. כיוון שעל פי רוב, הוא משמש לאריזות, אין צורך להשקיע בו תהליכי ייצור נוספים.
 - נייר המדפסת מגיע בעוביים שונים. לרוב הוא לבן ובעל גודל המתאים למדפסת.
 - נייר לייצור ספרים – יש סוגים רבים ושונים של ניירות, בגדלים שונים ובעובי שונה. יש מבריקים מאוד ויש יותר מחוספסים (נדגים ונראה את ההבדלים).
 - מפיות נייר, נייר טואלט וטישו – עשויים מנייר רך, גמיש ונעים למגע.

5. מתנה שהייתי רוצה לקבל

היערכות מוקדמת מראש:

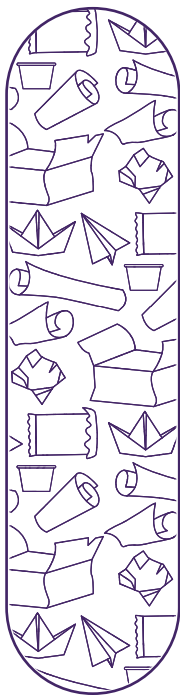
נכין מראש קופסת קרטון ובתוכה ברכה לכל אחד מהילדים. אפשר לכתוב ברכה זהה לכולם (לדוגמה: שיהיה לך יום נעים) ואפשר לכתוב ברכה אישית (עם שם הילד/ה).

הקופסה תהיה עטופה כמו מתנה – עטופה בנייר אריזה יפה וסרט קשירה.

לנייר

מהלך הפעילות:

נשב במעגל. נשמיע מוסיקה וניתן לילד אחד את המתנה. הילד מעביר את המתנה (כמו במשחק חבילה עוברת) למי שיושב על ידו. כאשר המוסיקה נעצרת, המתנה נשארת אצל אותו הילד שהיא הגיעה אליו.

הילד שהמתנה בידיו, משאיר אותה סגורה ומתבקש לומר:

המתנה שהייתי רוצה לקבל היא _____.

המוסיקה מתחדשת והסבב ימשיך באותו אופן עוד כמה פעמים. בהתאם לגיל הילדים ולאווירה שנוצרת נוכל להציע לילדים "לבקש" מתנות מיוחדות, מעניינות. (לדוגמה: שתהיה לי אחות קטנה, שכולם יהיו חברים שלי, שלא יהיו מלחמות בעולם).

בסוף הסבב, המתנה נעצרת אצל הגננת, היא פותחת את האריזה, ומחלקת לכל הילדים והצוות את הברכות שהכינה מראש.

סיכום היום

נשוחח עם הילדים על הנושא שעסקנו בו היום ועל מה שעשינו היום. נמנה כמה מוצרים מנייר יש סביבנו. נזמין את הילדים להביא אריזות נייר, קופסאות נייר, תבניות ביצים וקרטונים לשימוש חוזר בימים הבאים.

יום כ' - תהליך ייצור הנייר

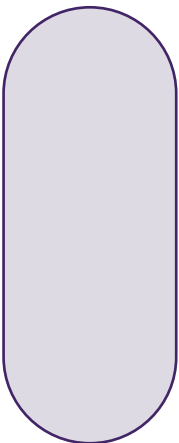
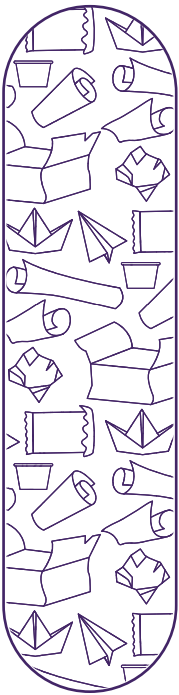
היום נכיר את תהליך ייצור הנייר, נתנסה בהכנת נייר במו ידינו, ונלמד על תהליך ייצור נייר הפפירוס במצרים העתיקה בימי קדם.

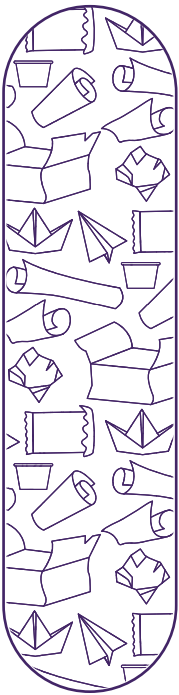

1. מאין היצא אלנו הנייר?

ניזכר במה שעשינו אתמול ונציג בפני הילדים חלק מסוגי הנייר שהכרנו. נזמין את הילדים להעלות שאלות שיש להם על הנייר, והיו רוצים לשאול, לו היה מגיע לגן שלנו מומחה לנייר.

נתמקד בשאלה איך מייצרים נייר? נגיש לילדים את המידע בהתאם לגילם ולמידת התעניינותם. אפשר לספר רק חלק מהמידע המצורף.

מאין הגיע הרעיון לייצר נייר?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

עוד מימי קדם אנשים חיפשו חומרים, שאפשר יהיה לכתוב ולצייר עליהם, כדי שהסיפורים והציורים שלהם יישמרו לשנים רבות.

בימים של הסבתות לא היו סוגים רבים של נייר כמו שאנו מכירים היום, ואנשים השתמשו בחומרים אחרים. למשל במקום טישו, השתמשו בממחטות בד. במקום אריזות נייר מעוצבות, השתמשו בנייר עיתון שכבר לא היה בו צורך.

ככל שחלפו השנים גדל מאוד הצורך בנייר.

החוקר הצרפתי רנה רמור, חקר את חייה של צרעת-הנייר. זהו חרק קטן, הדומה לדבורה. החוקר ראה שהצרעה הזו נכנסת לחורים בגזע העץ, לועסת חתיכות מליבת העץ, והופכת אותן לעיסה הדומה לבצק. הצרעה פורסת את העיסה שכבה על שכבה כדי ליצור את הקן שלה.

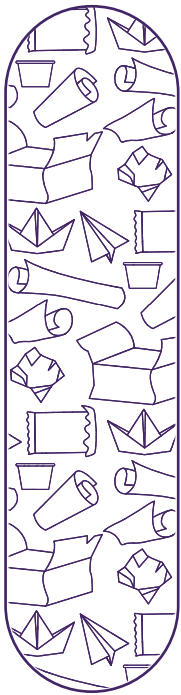

צרעת הנייר מכינה קן

צרעת הנייר חופרת בליבת העץ

אז עלה במוחו של רמור רעיון – לייצר נייר כמו שעושה הצרעה – נייר מעץ.

נשוחח ולאחר מכן נמשיך במתן המידע, בהתאמה לילדים:

- מה החוקר ראה?
- איזה רעיון עלה במוחו בעקבות מה שהוא גילה במחקר שלו?

איך מייצרים נייר?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

היום קיימים סוגים רבים של נייר ומייצרים אותם בדרכים שונות. אחת הדרכים המקובלות היא ייצור נייר מעץ.

- כורתים את העץ ומביאים את הגזע שלו לבית חרושת לנייר.
- בבית החרושת מסירים (מורידים, מקלפים) את קליפת העץ.
- שוברים את גזע העץ לשבבים קטנים.
- שוטפים את השבבים במים רבים ומועכים אותם עד שנוצרת עיסה דלילה.
- את העיסה הזו יוצקים לתבניות ומייבשים.
- כשהעיסה מתייבשת היא הופכת לגיליון נייר דק.

ייצור נייר מעץ הוא תהליך ארוך, שבו יערות גדולים מאוד נכרתים ויש שימוש במים רבים. כדי לשמור על כדור הארץ, צריך לנטוע עצים חדשים במקום אלה שנכרתו וצריך לייצר נייר "נטול עץ" כלומר נייר שמיוצר מחומרים אחרים או נייר חדש שעשוי מנייר ממוחזר.

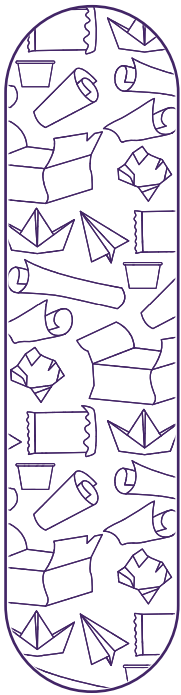
2. הכנת נייר כאן (פסילות מקצועות קטנות)

לגנת - כדאי לצפות מראש בסרטון המסביר את תהליך ייצור הנייר, ולהכיר את השלבים השונים.

איך מכינים נייר בבית? קרדיט: "תות נייר", זכרון יעקב, timnatut@gmail.com

(התקבל אישור טלפוני לשימוש בסרטון)

הנייר

אנחנו מכינים נייר

אמצעים ועזרים:

3-4 ניירות מדפסת שכבר אין צורך בהם

מסננת קוסקוס

2 מטליות צהובות

מספרים

קערה עגולה שקוטרה גדול מקוטר המסננת

בלנדר

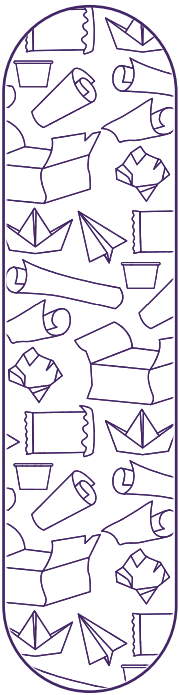
טוש

ספוג

קרטון חום

שלבי העבודה

- נגזור ממטליות צהובות שני עיגולים בקוטר של מסננת הקוסקוס.
- נשרה למשך כחצי שעה את נייר המדפסת בקערה עם מים.
- נחתוך את הנייר הרטוב לחתיכות קטנות ונכניס לבלנדר. נמלא את הבלנדר במים ונפעיל אותו. קבלנו נוזל לבן, הדומה לחלב.
- נשפוך את הנוזל לקערה.
- נשטח מטלית צהובה עגולה בתוך המסננת ונכניס את המסננת עם המטלית הצהובה לנוזל הלבן כך שהנוזל יכסה את המטלית.
- נרים את המסננת ונחכה שהמים יטפטפו דרך חורי המסננת.
- נוצרת שכבה לבנה של נוזל הנייר.

- נניח על השכבה הלבנה את המטלית השנייה ונהדק באמצעות ספוג להוצאת המים. קבלנו 3 שכבות - שתיים צהובות ובאמצע שכבת הנייר הלבנה.
- נניח את 3 השכבות האלה על לוח עץ ונסיר בזהירות את השכבה הצהובה העליונה. נהפוך את שתי השכבות הנותרות על גבי קרטון חום כך שהשכבה הלבנה תהיה כלפי מטה, נספיג את המים באמצעות הספוג ונסיר בזהירות את השכבה הצהובה שנותרה והתגלה הנייר שלנו.
- נניח לייבוש את הנייר שהכנו.

קרדיט: "תות נייר", זכרון יעקב, com.gmail@timnatut
(התקבל אישור טלפוני)

מהו נייר הפפירוס?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

המצרים הקדמונים, שאנו מכירים אותם מסיפורי התורה ומסיפור יציאת מצרים, היו הראשונים שהיה להם חשוב לכתוב ולצייר כדי לספר איך הם חיים ומה הם עושים.

הם ציירו כיצד חורשים בשדה, כיצד זורעים, איך החיטה גדלה וכיצד קוצרים אותה כדי להכין ממנה לחם. הם ציירו את המלך שלהם, פרעה, כשהוא יושב על כסאו וכשהוא מקבל מתנות מאיכרי מצרים.

על איזה חומר הם ציירו? על איזה חומר הם כתבו?

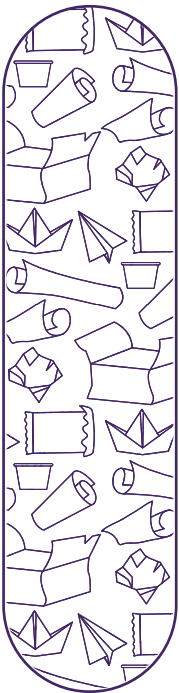
לא היה להם נייר כמו שיש לנו היום, גם לא היו להם חנויות שבהם יכלו לקנות צבעים. את הכל הם הכינו בעצמם.

את הפפירוס, שהיה כנראה הנייר הראשון, הם הכינו מגבעולי צמח הגומא, שצמח על שפת נהר הנילוס (היאור).

גומא הפפירוס

גם את הצבעים הם הכינו בעצמם – את הצבע הירוק הכינו ממיץ של עלים, ואת הצבע החום מאדמה שערבבו במים. הצבע האדום הופק מפרחים או מחלזונות, וצבעים נוספים – מפרחים אחרים או סלעים שכתשו אותם לאבקה צבעונית.

4. איך הכינו המצרים הקדמונים נייר מצמח אומא הפפירוס?

(פעילות בקבוצה קטנה לילדים מתעניינים)

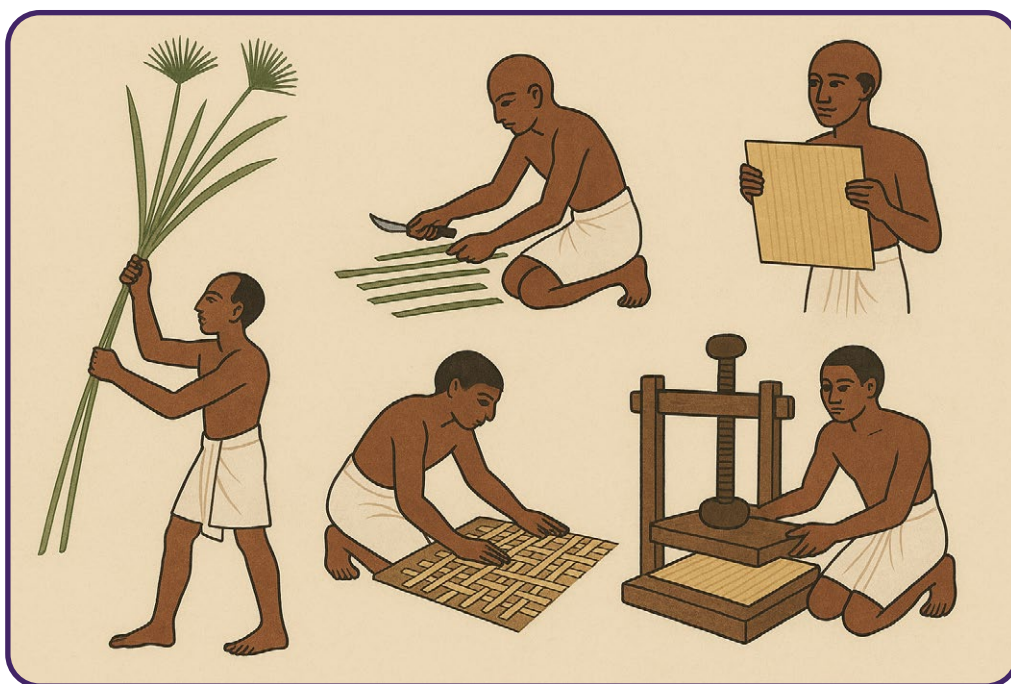
נקרין את התמונה של נייר הפפירוס. (מצורף) נראה את סיבי הגומא כשהם מונחים זה על זה, בשכבות שתי וערב.

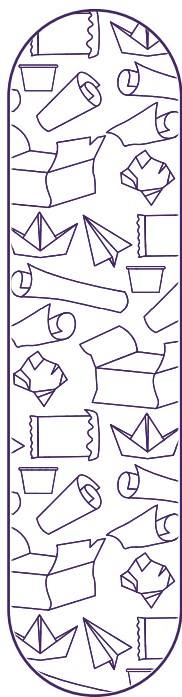

הנייר

תהליך הכנת נייר מגומא הפפירוס

נקרין את התמונות המצורפות ונלווה את התמונות בהסבר (מצורף).

1. קוטפים את גבעולי צמח גומא הפפירוס וחותכים אותם לגודל אחיד שיתאים להכנת נייר.

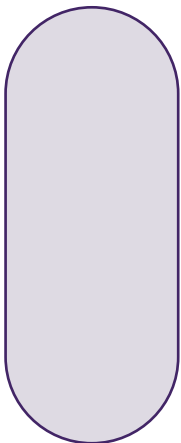
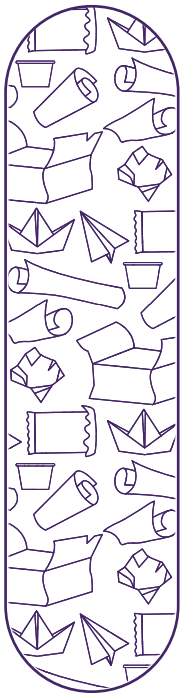

2. פורסים את חתיכות הגבעולים לאורך ויוצרים רצועות דקות. מוציאים מהן את המיץ בעזרת פטיש עץ. מסדרים את הרצועות שתי וערב ויוצרים "דף".

3. מניחים על "דף" הפפירוס חפץ כבד או לוחצים באמצעות מכבש להוצאת המים.

4. קיבלנו נייר פפירוס גמיש שאפשר לגלול אותו כמו מגילה.

5. נייר הפפירוס מוכן לציור וכתיבה.
בתמונה דפי פפירוס ובהם ציורים ממצרים הקדומה. דפים
אלה השתמרו 4000 שנה.

5. אנחנו מציינים כזכאים מהטבע כמו הקדמונים

(פעילות בקבוצה קטנה, בסיועה של הגננת)

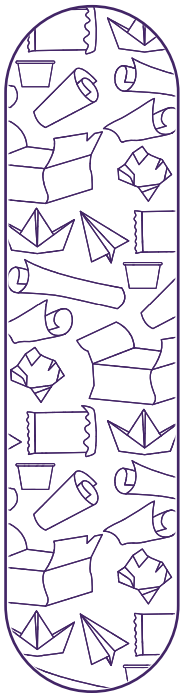
שיחה:

ניזכר בשלבי הכנת הפפירוס ובאופן שבו ציירו הקדמונים מחומרי טבע.

נגיש מצע לציור (כרטיס בריסטול) ונתנסה בציור "כמו הקדמונים".

חומרים ועזרים

- כרטיס בריסטול לבן (בגלל הצורך בעובי)
- עלים ירוקים בשרניים (של עשב, דשא, עצים וצמחים)
- פרחים (אם יש)
- פחם

- אדמה אדומה או שחורה מעורבת במים ומעט דבק לבן (עד שנוצרת עיסה) – לא חובה

נניח במרכז השולחן את האדמה, העלים, הפרחים (אם יש) והפחם. נגיש לכל ילד כרטיס לבן ונזמין אותם לצייר כמו הקדמונים. (את העלים והפרחים יש למעוך ולמרוח על הכרטיס כדי שייצא המיץ שלהם עם הצבע. אפשר למעוך באמצעות גב הציפורן).

למעצבת – למחוק קווי טבלה ולציין מספרים לכל תמונה לצורך יצירת הרצף. אולי אפשר לחזק מעט את הצבעים של התמונה האחרונה.

סיכום היום

נשוחח עם הילדים על מה שעשינו היום. נשאל – מה אהבתם במיוחד, מה למדתם שלא ידעתם קודם? כשתגיעו הביתה, מה תספרו למשפחה על מה שעשינו?

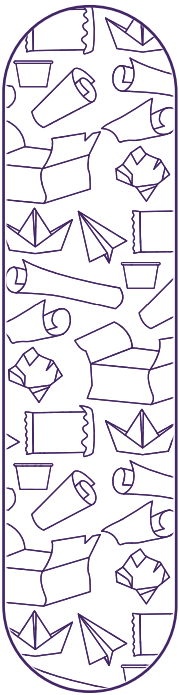
נזכיר לילדים להביא אריזות קרטון (לדוגמה של דגני בוקר), תבניות ביצים, שקיות נייר, גלילי נייר טואלט. כל אלה יעברו מיחזור ושימוש חוזר וישמשו אותנו ליצירה.

יום א' - שימושים שונים לנייר

היום נתנסה בהכנה של עיסת נייר ובמגוון יצירות מנייר וקרטון. נעשה זאת תוך הדגשת ערכים סביבתיים של שימוש מושכל וחסכון בנייר.

לנייר

1. מפאס עם הספר - הדגה סארה אכנות מטוסים

/ אוליבר א'פרס, תרסוס: תמו קראר, חוצאות כתר

נציין בפני הילדים את שם הספר ונזמין אותם להתייחס לשם:

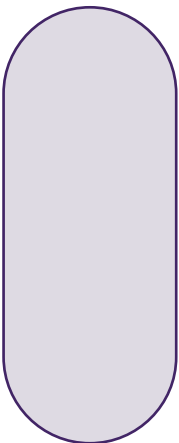
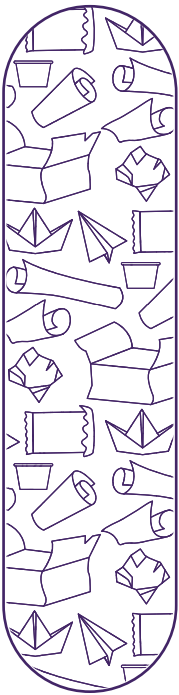
- ממה לדעתכם, הוא בנה מטוסים?
- איך בונים מטוסים מנייר? (קיפולי נייר, אוריגמי)

נזמין את הילדים לנבא את עלילת הספר.

נקרא באוזני הילדים את הסיפור.

בעקבות הקריאה נשוחח על המסרים המסתתרים בסיפור ובכך נקדם ערכים סביבתיים – מניעת כריתת עצים, שימוש מושכל בנייר, חיסכון בנייר

תקציר

ביער התרחשו דברים מוזרים. חיות היער, בונה, צבי, ינשוף, חזיר, אווזה וגם ילד אחד קטן, חשו בכך. ענפי העצים פשוט נעלמו. ענפי העצים הם ביתם של חיות יער רבות והיעלמותם של הענפים מעלים את הבית שלהם. הם חקרו ובדקו ולבסוף גילו בדוב הוא זה שכורת את הענפים. מהענפים הוא מכין נייר ובונה מטוסי נייר.

זו מסורת במשפחתו של הדוב, לערוך תחרות בהטסת מטוסי נייר. הדוב הבין שמעשהו אינו ראוי, הוא מצטער ומתנצל ואילו מתקן את דרכו – זורע זרעים של עצים כדי שינבטו ויצמחו מהם עצים חדשים. הסיפור מתאר בצורה נחמדה מה עלול לקרות אם לא נשמור על היערות.

2. הכנה של עיסת נייר לפיסול

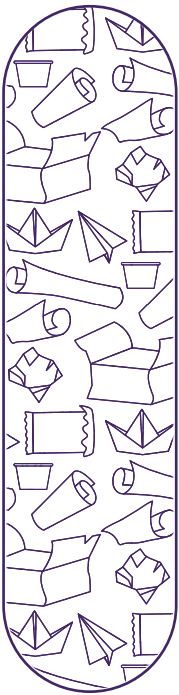
כדאי להכין את עיסת הנייר בבוקר ולפסל בה כעבור מספר שעות

מתכון א' – עיסת נייר מנייר טואלט רך

- חותכים נייר טואלט לחתיכות קטנות ככל הניתן ומניחים בקערה.
- מוסיפים דבק פלסטי מהול במעט מים.
- מערבבים היטב עד שנוצרת עיסה.

מתכון ב' – עיסת נייר מתבניות ביצים או נייר גרוס.

אמצעים, עזרים וחומרים

- קרטוני ביצים (או נייר לבן גרוס)
- מים חמים
- סבון כלים נוזלי
- דבק פלסטי (דבק לבן)
- קערה
- סמרטוטים

מהלך העבודה

- ❖ חותכים (ביד) את קרטוני הביצים לחתיכות קטנות ככל האפשר ומניחים אותן בקערה (אם בוחרים בנייר גרוס, הוא כבר מוכן וחתוך)
- ❖ מכסים את חתיכות הקרטון במים חמים ומוסיפים כמות נכבדה (כוס מלאה לקערה) של סבון נוזלי.
- ❖ נותנים לתערובת "לנוח" למשך שעתיים עד 4 שעות.
- ❖ מוציאים את חתיכות הקרטון מהמים וסוחטים היטב (אפשר ליבש על גבי סמרטוטים).
- ❖ מפוררים את העיסה הסחוטה לפיסות קטנות-קטנות בגודל גולה.
- ❖ מוסיפים לפירורים כמות נכבדה ביותר של דבק לבן (ביחס של 1:1 בערך) כדאי להוסיף את הדבק בהדרגה.
- ❖ מפוררים ומרסקים את הפתיתים שנוצרו ומערבבים היטב עם הדבק עד שמתקבלת עיסה חלקה.

3. יצירה מעיסת נייר

באמצעות עיסת נייר אפשר להכין מגוון גדול של יצירות:

- מסכות – אפשר להתנסות באופן חופשי או לצפות תבנית של מסכה
- בובות קטנות
- בעלי חיים – יצירה באופן חופשי. רצוי להדריך את הילדים שבעלי החיים צריכים "לעמוד" יציב ולא "לשכב"
- כוסות וכלים – מצפים כלים חד פעמיים שנמרחו קודם במעט שמן. לאחר הציפוי של הכלים יש לייבש בשמש במשך כשעתיים ואז להוציא את הכלי החד"פ ולהמתין לייבוש מלא.

חשוב להדגיש כי ככל שהעיסה תהיה דקה יותר כך הייבוש שלה יהיה מהיר יותר. נאפשר לילדים להתנסות בעצמם ונסייע במידת הצורך.

יש להניח את תוצרי הפעילות באוויר הפתוח לייבוש. לאחר הייבוש ניגש למלאכת הצביעה והקישוט.

הצביעה תיעשה באמצעות צבעי גואש או אקריליק או טושים.

4. יצירת כתר

נשוחח עם הילדים על כתרים:

- למי יש כתר, ממה הוא עשוי?
- האם בימינו אנשים הולכים עם כתר?
- איזה כתר הייתי רוצה שיהיה על ראשי? (כתר של מלכה, כתר של מאלפת כלבים, כתר של שמחה, כתר של שחינית, כתר של חברות טובה, כתר של סיפורים, כתר של אוהב טבע, כתר של כדורגלן).

נמדוד ונגיש לכל ילד רצועת בריסטול שתשמש בסיס לכתר.
נגיש חומרי יצירה ונזמין את הילדים ליצור את כתר הנייר הייחודי שלהם.

5. אותות הילדים הקישוט שביל הכניסה לאן

נזמין את הילדים לקשט את שביל הכניסה לגן. כל ילד יכין את היצירה שלו
ויחד נקבל יצירה משותפת.

עזרים וחומרים

- שיפוד ללא החוד
- שמינית גיליון בריסטול מקופלת לרוחב (ראו תמונה)
- סלוטייפ
- מגוון חומרי יצירה (דבקיות, סרטים, פומפונים, חרוזים, חומרי
טבע...)
- מספרים
- דבק

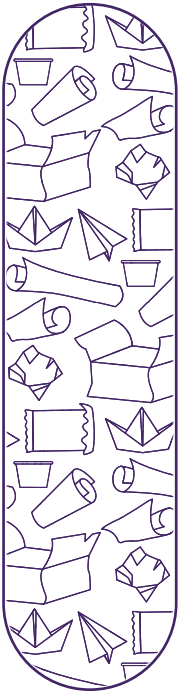
מהלך העבודה

- נקפל את הבריסטול באמצע, נכניס את השיפוד ונצמיד אותו באמצעות סלופייפ.
- נדביק במעט דבק את שני חלקי הבריסטול זה לזה.
- נקשט את הבריסטול משני הצדדים במגוון חומרי יצירה.
- נמתין לייבוש מלא ונתקע את השיפוד לאורך השביל בכניסה לגן או במקום בולט אחר.
- שורת עבודות היצירה תקשט את שביל הכניסה.

לחיות

סיכום היום

נשוחח עם הילדים על מה שעשינו היום. נשאל – מה אהבתם במיוחד, מה למדתם שלא ידעתם קודם? כשתגיעו הביתה, מה תספרו למשפחה על מה שעשינו?

יום ז' - ספרים כתובים על נייר

לנייר

היום נעסוק בספרים, שהרי מזה דורות רבים, הספרים מודפסים על נייר.

1. "אבא סיפור"

לגננת - כדאי לחפש בגוגל את מילות השיר "אבא סיפור" / מילים: יונתן גפן, לחן: מיקי גבריאלוב.

נקרא באוזני הילדים את מילות השיר.

לגננת - מומלץ להכנס לערוץ הופ ילדות ישראלית, ולמצוא את השיר "אבא סיפור".

נקרין את הסרטון ונשמיע את השיר "אבא סיפור".

נשוחח עם הילדים על השיר. בשיחה נכלל להעלות את הנקודות האלה:

- מה מבקש הילד בשיר? למה?
- אילו סיפורים מוזכרים בשיר? לאילו סיפורים יש רמז בשיר?
- האם גם אתם אוהבים לשמוע סיפור לפני השינה? איזה סיפור אתם אוהבים?

נשמיע שוב את השיר ונזמין את הילדים להצטרף לשירה.

נגיש מגוון חומרים ליצירה בעקבות השיר. נאפשר בחירה של עבודה ביחידים או בזוגות.

2. ספריים שאנו אוהבים

נניח במרכז המפגש מספר ספרים.

נתבונן בכריכות, נזכיר את שמות הספרים.

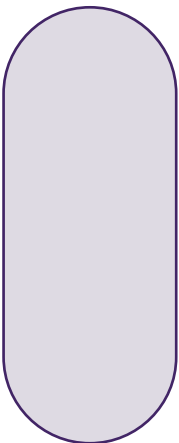
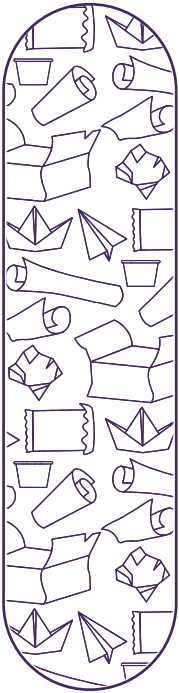
נשוחח:

- אילו ספרים, מכל אלה, אנחנו אוהבים במיוחד?
- אילו ספרים, מכל אלה, יש לכם גם בבית?
- מה משותף לכל הספרים? (יש בהם סיפורים, איורים, הם מודפסים על נייר, כל ספר כרוך בכריכה ועוד).
- נערוך השוואה בין הספרים - במה שונים הספרים זה מזה? (באיכות הנייר, בעובי הכריכה, בתוכן, באיורים, בכמות המלל, בגודל...)
- מה ההבדל בין דפי הספר לבין הכריכה? (המידע, האיורים, עובי הנייר).

משחק

נזמין ילד לעמוד בפני שאר הילדים ולומר בקול משפט אופייני או משפט שהוא זוכר בעל פה מאחד הספרים הנמצאים מולנו. הילדים יתבקשו לזהות מאיזה ספר נלקח המשפט.
אפשר להציע לילד להציג בפנטומימה את אחת הדמויות מהספר.

לנייר

3. מפעם סיפור - האלף ניירון הראשון - עיבוד אילנה לופט

לגגנת - כדאי להכנס לאתר פרפר נחמד, פרק הנייר, כאן חינוכית, ולמצוא שם את סרטון הסיפור - המלך ניירון הראשון.

המלך ניירון הראשון / עיבוד: אילנה לופט

חלק א'

בארץ הנייר הכל עשוי מנייר: הבתים מנייר, העצים מנייר, האנשים מנייר, אפילו

הכלבים והחתולים מנייר. בארץ הנייר חי לו בארמון נהדר, מלך של נייר ושמו ניירון הראשון.

כל האנשים בארץ הנייר אהבו מאוד את מלכם. בכל פעם שהמלך על מרפסת הארמון הופיע כל העם עמד והריע יחי המלך הכי הכי! יחי ניירון, יחי ניירון הראשון!

חלק ב'

בוקר אחד אתם יודעים מה קרה?

המלך התעורר במצב רוח נורא. "לא רוצה להיות מנייר, הוא כעס, לא רוצה להיות כמו כולם! די נמאס. אני המלך ואני בשום פנים ואופן לא מוכן להיות דומה לטבח, או להיות דומה לגנן, להיות דומה לחייל, או להיות דומה לעגלון! זה פשוט לא בא בחשבון!"

אז המלך נרגז, ומרוב חשיבות התיישב על כיסא המלכות וקרא למכשף החכם שיבוא בדחיפות: "אני רוצה להיות מיוחד, לא דומה לאף אחד! צעק המלך, תעשה איזה הוקוס פוקוס מהר, ותהפוך אותי למשהו אחר."

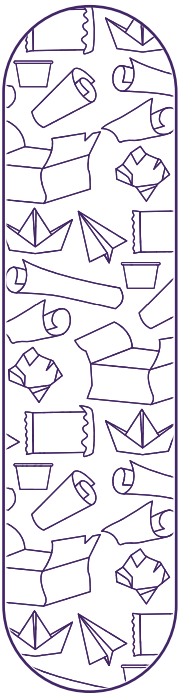
חשב המכשף שתי דקות וחצי, חשב ואמר:

"כאן בארץ הנייר הכל מנייר. אם ברצונך, המלך, להיות שונה מכולם, תצטרך לנסוע ולנדוד בעולם."

"לנסוע מכאן? מה זאת אומרת?"

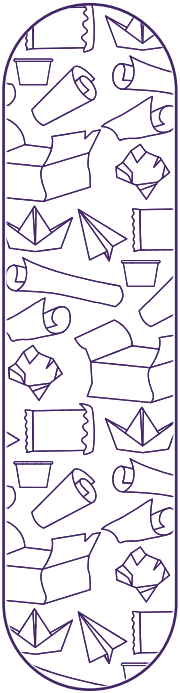
"אני מתכוון שתיסע לאיזו ארץ אחרת."

הנייר

הנייר

“לאן, לאן?” המלך שואל.

חלק ג'

“תסע למשל, לארץ הברזל ושם תהפוך למלך ברזל.”

שמח המלך, עליז וצוהל קם ונסע לארץ הברזל. בארץ הברזל הכל עשוי מברזל: הבתים מברזל, העצים מברזל, אפילו הכלבים והחתולים מברזל. ניגש המלך אל הנפח וכך הוא שאל: “אני מלך נייר, התוכל להפוך אותי למלך ברזל?”

ענה הנפח: “כמובן!”

“טוב מאוד, אמר המלך, מצויין!”

כל היום וכל הלילה נשמעו קולות הפטישים. בבוקר, מה ראו האנשים? במקום המלך נייר, הנה המלך ברזלון הראשון. המלך לנפח “תודה” אמר, ואל ארץ הנייר חזר. כל עם הנייר חיכה נרגש לקבל את פני המלך החדש אבל כשהמלך ברזלון יצא למרפסת הארמון דבר איום קרה! מרפסת הנייר נקרעה והמלך, כמה חבל, בום טרח!, על הראש נפל, והיה מאוד אומלל.

אז המלך נרגז, ברוב חשיבות, התיישב על כיסא המלכות. אך אוי ואבוי, צרה צרורה, כיסא הנייר פשוט נקרע. וכשהמלך ברזלון הראשון במיטת הנייר רצה לישון, מה לדעתכם קרה? נכון, גם מיטת הנייר נקרעה.

חלק ד'

קרא המלך למכשף החכם ואמר: “תראה מה קרה לי, כך אי אפשר.”

חשב המכשף שתי דקות וחצי ואמר: “בארץ הנייר הכי כדאי להיות מנייר.”

“לא רוצה להיות מנייר, המלך כעס, לא רוצה להיות כמו כולם די נמאס! אני המלך, ואני בשום פנים ואופן לא מוכן להיות דומה לטבח או להיות דומה לגנן להיות דומה לחייל או להיות דומה לעגלון. זה פשוט לא בא בחשבון!”

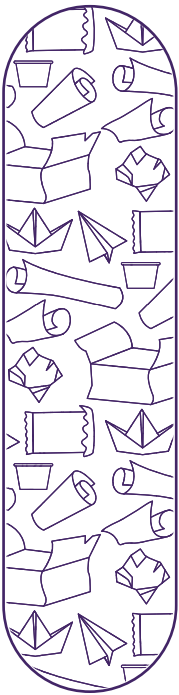
חשב המכשף החכם שתי דקות וחצי ואמר: “מה דעתך, מלך שליט, מה דעתך להיות מזכוכית?” שמח המלך ומיד החליט שהוא יהיה מזכוכית ונסע לארץ הזכוכית.

בארץ הזכוכית הכל עשוי מזכוכית: האנשים מזכוכית, האבטיחים מזכוכית, וגם הכרוב והכרובית, שלא לדבר על הצנונית, הכל מזכוכית. הלך המלך לאומן הזכוכית ואמר לו:

“תביט, אני רוצה להיות מזכוכית. תהפוך אותי בבקשה למלך זכוכיתון הראשון.” “בסדר, אמר האומן, ברצון.”

הנייר

כל היום וכל הלילה עבד האומן. בבוקר, ניחשתם כמובן, ברזלון הראשון, שהיה פעם ניירון הראשון, הפך למלך זכוכיתון הראשון!

המלך היה מאושר, הוא לאומן "תודה" אמר, ואל ארץ הנייר חזר. כל עם הנייר חיכה נרגש לקבל את פני המלך החדש. הם הסתכלו והסתכלו, ואחר כך שאלו:

"איפה המלך? בקושי רואים שיש לו גוף ופרצוף, כי המלך שלנו הוא מלך שקוף!"

כל אחד יכול היה לראות מה אכל המלך ומה שתה ואם הוא אוהב מרק או חביתה וזה הרגיז את המלך מאוד מאוד, אבל היו לו עוד צרות. הוא לא יכול היה לשמור סודות, כי עוד לפני שהתחיל על משהו לחשוב, כל ילד וילדה ברחוב הסתכלו במלך השקוף, ותכף הוא מיד ידעו מה הוא חושב, גם כשהוא חשב בלב. וזה הרגיז את המלך מאוד מאוד מאוד.

"אוף, הוא כעס, אוף! נמאס לי להיות שקוף".

חלק ה'

ואז ברוב חשיבות ישב המלך על כיסא המלכות וקרא למכשף שיבוא במהירות. וכשהגיע המכשף, המלך אמר:

"תראה מה קרה לי, כך אי אפשר!"

"אז תחליט, פשוט תחליט, מה אתה רוצה להיות, מלך שליט".

ואז חשב המלך שתי דקות וחצי, וענה בקול:

"מה אני רוצה בסך הכל להיות מלך שכולם אוהבים..."

ואז המלך ציווה על המכשף, שמיד יהפוך אותו שוב למלך נייר נחמד.

חלק ו'

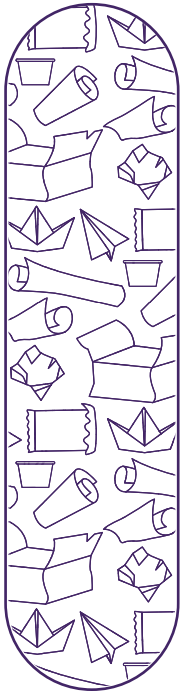
וכשחזר המלך להיות מלך נייר, הוא היה כל כך מאושר והוא שר:

"אני המלך, אני מוכן להיות דומה לטבח או להיות דומה לגנן להיות דומה לחייל או להיות דומה לעגלון. זה מה שרוצה ניירון הראשון".

וכשהמלך על מרפסת הארמון הופיע כל העם לו הריע:

"יחי המלך הכי הכי, יחי המלך הנהדר! המלך ניירון הראשון!"

(הסיפור מתמלל מתוך הסדרה: פרפר נחמד – נייר)

פעילויות אפשריות בעקבות הסיפור:

- לספר את הסיפור במילים שלנו.
- להמחיש את הסיפור.
- לעסוק במילים מתוך הסיפור – להסביר, "לשחק" עם המילה (איזו מילה קטנה מסתתרת במילה הגדולה, באיזו מילה אנו נזכרים), להיזכר היכן בסיפור כתובה המילה – בהתחלה / באמצע / בסוף. דוגמה למילים שמתאים לעסוק בהן – ניירון, ברזלון, זכוכיתון, בשום פנים ואופן, מלך שליט.
- להגיש חומרים ליצירה חופשית.

4. איך זה עשיר? השמח בחלקו (אבות ז' א')

נזמין את הילדים להיזכר בסיפורים נוספים על מישהו שלא היה מרוצה ממה שהוא, ורצה להיות מישהו אחר.

ניזכר בסיפורים, נזכיר ונספר אותם.

הפיל שרצה להיות הכי / פאול קור, הוצאת כנרת

האורן שלא שמח בחלקו / בלה ברעם

לגננת: מומלץ להכנס לאתר בין הצלצולים, ולמצוא בו את הסיפור האורן שלא שמח בחלקו, מאת בלה ברעם. באתר מצוי הטקסט של הסיפור

חומפס / שלומית כהן אסיף, איורים: אביאל בסיל, הוצאת ספריית פועלים (ספריית פיג'מה)

סיכום היום

נשוחח עם הילדים על מה שעשינו היום ועל מה שאהבו במיוחד. נשחזר את הסיפור על המלך ניירון הראשון וניזכר בסיפורים נוספים על מי שרצה להיות מישהו אחר. (חומפס / שלומית כהן אסיף (ספריית פיג'מה), האורן שלא שמח בחלקו / בלה ברעם, הפיל שרצה להיות הכי / פאול קור).

יום ה' - חוצאים עם הנייר

יום "חוגגים עם הנייר" הוא הזדמנות לחזרה, לחיזוק הידע והחווייה ולסיכום הנושא השבועי.

היזכרות

ניזכר ונשחזר את מה שעשינו בכל אחד מימי השבוע.
ניזכר בפעילויות, ביצירה ובסיפורים ששמענו.
נתבונן ביצירות שיצרנו ונציג אותן.

משחק - נשלים את המשפט (מתאים לילדי גן חובה)

נסביר לילדים שאנו נאמר משפט שהם מתבקשים להשלים אותו בהתייחס למה שעשינו במהלך השבוע.

משפטים לדוגמה:

- על גבי נייר אפשר ל_____ (לצייר, לכתוב...)
- במטבח משתמשים בנייר _____ (נייר אפייה או מגבות נייר)
- הנייר שהמציאו המצרים הקדמונים נקרא _____ (פפירוס)
- פפירוס מכינים מצמח ה_____ (גומא)
- אנחנו יכולים להשתמש בנייר כדי _____ (לארוז, לכתוב ולצייר...)

פעילות יוצרת

א' – הכנת סירות מנייר

נכין סירות מנייר ונשיט אותן בגיות. אפשר לנשוף בקשית (בהשגחת הגננת!) על המים שבגית כדי להניע את הסירות קדימה.

ב' – יצירה מגילילי נייר טואלט

נגיש חומרי יצירה ונזמין את הילדים ליצירה חופשית.

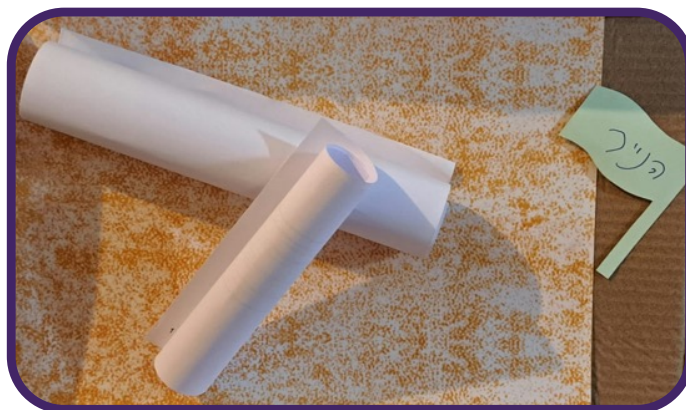
אפשר להציע ליצור יצירה מכוונת:

מעמד לטושים, תמונים, חתולים, ארנבים, עצים ועוד.

קריאה חוזרת של סיפור

נזמין את הילדים לבחור סיפור שסיפרנו השבוע במסגרת נושא "הנייר", ונספר אותו שוב.

תם הנושא השבועי - הנייר

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

תוכנית פעילות שבוועית

האוויר

האוויר

נושא "האוויר" נבחר להיות אחד הנושאים השבועיים במסגרת תוכנית הקיץ לגנים ובתי הספר של החופש הגדול, תשפ"ה, 2025.

לילדים צעירים יש מידע אינטואיטיבי עשיר לגבי האוויר: הם מכירים את האוויר ותכונותיו מתוך התנסות במצבים יומיומיים כגון ניפוח בלונים וכדורים, צפייה בציפורים עפות ובמטוסים טסים, שריקה במשרוקיות ועוד.

נושא "האוויר" הוא נושא עשיר ומגוון שיש לו היבטים מדעיים, מוסיקליים, אמנותיים ואורייניים. במסגרת נושא זה, הילדים ירחיבו את מעגל ההתנסות והידע, יכירו מקצת מתכונות האוויר שסביבנו, ויעמיקו את התנסויותיהם וידעותיהם לגבי הקשר שבין האוויר לבין תעופה, קולות וצלילים, נגינה ועוד.

האוויר

מאנה ותכנים לשכונת הפעילות

להלן מוצעים תכנים ופעילויות בנושא האוויר, תוך חלוקה לחמישה ימי פעילות. היום הראשון מהווה פתיחה לנושא והיום האחרון משמש לחזרה, להעמקת הידע והחווייה ולסיכום הנושא. ניתן לבחור מתוך ההיצע שלהלן את הפעילויות הרלוונטיות לילדים, לתחומי העניין שלהם, למרחב הגן ולצוות החינוכי.

בכל אחד מהימים מוצעות מספר פעילויות לבחירה ומספר צורות פעילות – במליאת הגן, בעבודה פרטנית ובלמידה בקבוצה קטנה בתיווך הגננת. המלצות אלה מסייעות לקדם את הילדים, ולהעשיר את הידע והחווייה שלהם. הפעילויות תוכננו כך שניתן לפרוס אותן על פני כל היום במרחב הגן ובחצר.

להלן פירוט חלקי הנושא, המאורגנים על פי ימי השבוע:

יום א' מה זה "אוויר"

יום ב' תכונות האוויר

יום ג' עפים וטסים באוויר

יום ד' צלילים באוויר

יום ה' חוגגים באוויר

- להכיר את התוכנית ולהכין מראש את החומרים והעזרים הדרושים.
- ליצור רצף של פעילויות המתארגנות יחד לנושא שלם, בעל קוהרנטיות פנימית.
- לבחור ולהתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לידע הקודם שלהם, למגוון ההתנסויות שלהם ולסביבה בה הם חיים.
- לזמן התנסויות מגוונות, המתבצעות מתוך סקרנות, שמחה ועניין.
- ליצור פורומים שונים של פעילות - במליאת הגן, בקבוצות קטנות (בתיווך הגנת), בזוגות וביחידים.
- לשלב בתוכנית מגוון של יצירות ספרותיות, ספרים, שירים, סיפורים, דקלומים, ושירים מולחנים.
- להכיר את התכנית לימודים במדע וטכנולוגיה לגיל הרך, פרק גרמי שמיים : /jakmdnfielclgcpjacpbinnmbndiafe//:noisnetxe-emorhc /idoseYmadK/midumiL_toyinhcoT/selfi/li.vog.notiacude.adyem//:sptth fdp.aigolonhceTadaM

יצירות ספרות המשולבות בתוכנית "האוויר" לפי סדר הופעתן בתוכנית

- המלצה לשיר מולחן - לאן נושבת הרוח? / זאב חבצלת, נחום הימן מידע - טורבינות רוח מייצרות חשמל (מצורף)
- ספר - מעשה בחמישה בלונים / מרים רות, אורה אייל, הוצאת הקיבוץ המאוחד
- ספר - הבלון הכחול / נורית יובל, הוצאת דני ספרים
- ספר - פתאום נשבה הרוח / גלית ראב"ד, מאיה שלייפר, הוצאת כנרת (ספריית פיג'מה)
- מידע - מי המציא את העפיפון? (מצורף)
- ספר - עפיפונים לא הולכים לאיבוד / אסתר זיו, הוצאת מסדה
- ספר - עפיפון של געגוע / דורית רותם, מור בן דרור, הוצאת טפר
- ספר - הבלון שרצה להיות עפיפון / שרון בבלי לארי, הוצאת הקיבוץ המאוחד ספריית פועלים
- ספר - ג'ורג' הסקרן מעיף עפיפון / מרגרט ריי, ה"א ריי, הוצאת מודן
- שיר - מקהלה עליזה / לאה נאור, נורית הירש
- ספר - שלושת הפרפרים / לוין קיפניס אורית ברגמן, הוצאת ספר לכל (ספריית פיג'מה)
- ספר - איך לרפא כנף שבורה / בוב גרהאם (ספריית פיג'מה)
- מידע - איך נוצרים קולות וצלילים? (מצורף)

פיתוח תוכן וכתובת התוכנית: ד"ר רנה ברנר
קריאה והערות: איילה אלפרוביץ

יום א' - מה מה "אוויר"

האוויר

היום נכיר את האוויר העוטף אותנו, נבדוק למי האוויר חשוב ומה הקשר בין אוויר לנשימה.

1. האוויר שסביבנו - פעילות כחליאת האן

נדגים בפני הילדים בפנטומימה מספר פעולות ונזמין אותם לפעול באותה צורה.

אחרי כל פעולה נשאל:

- מהי הפעולה שעשינו בפנטומימה?
- מי עושה את הפעולה בדרך כלל?

פעולות לדוגמה:

- מחזיקים כוס תה ונושפים בה כדי שיתקרר (נשיפת אוויר לקירור)
- מנפנפים מעל מנגל (לליבוי האש)

- עפים כמו ציפור (ציפור עפה באוויר)
- עפים כמו דבורה (הדבורה עפה מפרח לפרח ומניעה את כנפיה באוויר, בהגיעה לכוורת היא מסתובבת סביב עצמה כמעין ריקוד המסמן לדבורים האחרות היכן מצאה צוף)
- טסים כמו מטוס (מטוס מתרומם, טס באוויר ואז נוחת על מסלול נחיתה)
- מנפחים בלון (האוויר נדחס בבלון)
- מפריחים בועות סבון (יוצרים בועות אוויר ומפריחים אותן. הבועות מתפוצצות)
- מנגנים בחליל (החליל החלול משמיע צלילים, הנוצרים כשהאוויר זורם דרכו)

נשוחח על מה שהצגנו, ונחפש מה משותף בין כל הפעולות (כל הפעולות קשורות באוויר)
נחזור על מה שהצגנו נסביר כל פעולה ונציין את הקשר לנושא שלנו - אוויר.

2. מה כה "אוויר"

נשאל:

- האם אפשר לראות את האוויר? (לא. הוא שקוף אך אפשר לראות דרכו).
- האם אפשר לשמוע אותו? (לפעמים שומעים קולות של עצמים נעים ברוח, לדוגמה עצים נעים ואז שומעים את הקולות העוברים באוויר).
- האם אפשר לחוש את האוויר על העור שלנו? (כן. נשיפה, נפנוף

של מניפה, רוח נושבת).

מתי אפשר לחוש את האוויר? כאשר הוא נע. כאשר נוצר משב אוויר (לדוגמה ממכונית שנוסעת מהר), כאשר יש רוח.

נסכם: אפשר לחוש את האוויר כאשר הוא נע, זז, עובר ממקום למקום.

3. איך חושב האוויר?

נזמין את הילדים לעמוד ולהניח את היד שלהם לפני האף. נציע להם לשאוף אוויר לתוך הריאות ואז לנשוף חזק ולהרגיש את האוויר היוצא מהאף כשהפה סגור.

נשוחח עם הילדים על הנשימה ונרחיב או נצמצם את המידע בהתאם לגיל הילדים ולמידת העניין שלהם. נדגיש את הנקודות האלה:

- האוויר דרוש לנו לנשימה.
- לנשימה יש שני שלבים: שאיפה (לוקחים אוויר לגוף), נשיפה – (מוציאים את האוויר מהגוף).
- גם בעלי חיים נושמים (ניתן דוגמאות מהנשימה של כלב ושל בעלי חיים נוספים שהילדים מכירים).
- גם העצים, השיחים, והפרחים נושמים. הנשימה שלהם מנקה את האוויר שאנחנו נושמים. כשהעצים נושמים הם "לוקחים" וקולטים את החומרים שאנחנו פולטים ומנקים את האוויר. במשך הלילה העצים נשמו וניקו את האוויר מחומרים שנפלטו ממכוניות ואוטובוסים, ממפעלים, בעלי חיים ואנשים.

סנסיווריה ירוקה – צמח מטהר אוויר הידוע בתרומתו הרבה לשיפור איכות האוויר שאנו נושמים

משחק - מי נושם? (יש להיערך מראש עם העזרים הדרושים)

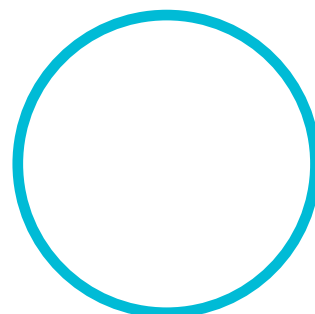
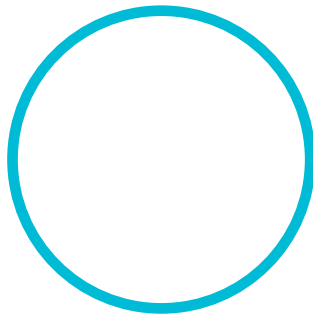
נשב במעגל ונניח על הרצפה מספר חפצים או תמונות שלהם. (לדוגמה: בובת חתול, בובת אריה, תמונה של סבא, תמונות של תינוק, איש, אשה, עץ גבוה, עץ נמוך, דשא, צלחת, ערסל, נדנדה, עיפרון, טושים, ספר, קוביות, פלסטלינה, כוס, מקלות מקצב, בגדי בובה, מסרק ועוד ועוד).

אפשרויות משחק:

א. מיון - נמיין את החפצים / התמונות בתוך חישוקים לשתי קבוצות:

אינם נושמים אוויר

נושמים אוויר

ב. עומדים ליד תמונה או חפץ - הגננת מפזרת את החפצים על הרצפה ומזמינה את הילדים לבחור "בלב" חפץ או תמונה של מי שזקוק לנשימה למחייתו ולעמוד על ידו.

ג. עומדים לפי רמזים - הגננת מזמינה בכל פעם קבוצה קטנה של ילדים לעמוד ליד תמונה / חפץ לפי ההגדרות שהיא נותנת. לדוגמה:

- עמדו ליד חפץ שמשמש לשתיית מים ואינו זקוק לאוויר.
- עמדו ליד תמונה של צמח גבוה מאוד שזקוק לאוויר כדי לנשום.

4. עושים רוח - (פעילות הקבוצה קטנה)

- נצא לחצר ונתבונן סביב - האם נושבת רוח? איך אפשר לראות זאת? (עלי העצים נעים, דגלים עפים, כאשר מחזיקים ביד נייר דק או חוט - הוא נע).
- נחזור לגן וננסה "לעשות רוח" באמצעים שיש בידינו.

נשאל:

- כיצד אנחנו יכולים ליצור רוח ולהניע את האוויר שסביבנו?
- נזמן חומרים ועצמים בהתאם לרעיונות של הילדים ונניע את האוויר שסביבנו. (שמיניות בריסטול, צלחת פלסטיק, כוס פלסטיק, סרגל ועוד).

נשוחח:

- מתי הצלחנו ליצור רוח?
- מתי היא היתה בעוצמה חזקה יותר?
- האם נצליח לשנות את כיוון הרוח שיצרנו? כיצד?

5. מפאעס סיר חזע - לאן נושבת הרוח?

/ סאב חכאל, נחום היימן

לגננת - מומלץ להכנס לגוגל ולמצוא את מילות השיר "לאן נושבת הרוח?" / זאב חבצלת, נחום היימן

- נקרא בקול את מילות השיר.
- נזמין את הילדים לנוע בחדר על פי מילות השיר. אפשר לתת לילדים מטפחות שקופות, סרטי קרפ ואביזרים נוספים שיעזרו לתת תחושה של משבי רוח. (רוח נושבת, לקום, לשבת לרוץ, לנוח).

לגננת - מומלץ להיכנס לאתר שיר עם, העמותה למורשת הזמר העברי, ולדלות משם את השיר - לאן נושבת הרוח

נשמיע את השיר, ונזמין את הילדים לשיר את השיר.

6. יצירה - פעמוני רוח מקופסאות שימורים ריקות

(פעילות בקבוצה קטנה בתיווך הגננת, בהשגחתה ובהכוונתה)

נסביר לילדים מהם פעמוני רוח ולמה הם משמשים. נראה לילדים דוגמאות או תמונות של פעמוני רוח.

נזמין אותם ליצירה בתיווך מבוגר.

חומרים ועזרים

קופסת שימורים ריקה, צבע אקריליק, מכחולים או רולר, חוט כותנה או חוט שפגאט, פקקים, חרוזים, כפתורים, פעמונים קטנים, ברגים, אומים, ו/או צדפים עם חור ו/או אבנים קטנות בעלות חור, פטיש ומסמר.

מהלך העבודה

- לוקחים קופסת שימורים וצובעים אותה (בצבעי אקריליק) מצידה החיצוני.

• מחוררים (באמצעות פטיש ומסמר) חור במרכז בסיס הקופסה.

• משחילים את החוט דרך החור.

• גוזרים את החוט כך שיישאר אורך מספיק לקשירה מלמעלה (כ-40 ס"מ) ומספיק חוט כדי לקשור אליו את העצמים שעשויים להשמיע קולות בזמן שנושבת הרוח.

• יוצרים קשר משני צידי בסיס הקופסה כך שהחוט לא יימשך ולא יזוז

• קושרים את הצדפים, האבנים הקטנות והחרוזים לאורך החוט כך שחלק מהם יהיו מוסתרים בתוך הקופסה.

• קושרים בקצה החוט אבן יחסית גדולה לכדי שהחוט יישאר מתוח.

• קושרים את פעמון הרוח לענף, לפרגולה במרפסת. ומחכים ל... רוח.

סיכום היום

נשאל: מה עשינו היום, מה אהבתם במיוחד, ממה נהניתם, אילו פעילויות שעשינו בגן ניסיתם גם בבית? אילו דברים חדשים למדתם היום? מה למדנו היום על האוויר ועל תכונותיו?

יום כ' - תכונות האוויר

האוויר

היום נכיר ונתנסה בפעילויות העוסקות בשלוש מתכונות האוויר:

- האוויר הוא שקוף
- האוויר נע ממקום למקום
- האוויר "תופס מקום" והוא ניתן לדחיסה

תכונה מס' 1 - האוויר הוא שקוף

שיחה:

נציג בפני הילדים עצמים שקופים: שקית לכריך, ניילון נצמד, זכוכית / כוס זכוכית, בקבוק מים, משקפי ראייה, שקפים, שמרדפים.

נשוחח על העצמים האלה. נחפש מה משותף לכולם ונדגיש את היותם שקופים כלומר, ניתן לראות בעדם.

משחק:

נעמיד שני ילדים זה מול זה כאשר ביניהם חוצץ מסך אטום או בריסטול בתוך מסגרת עץ או מבנה מקוביות גדולות. ילד א' יעשה תנועות וילד ב' יצטרך לחקות אותו.

נשוחח: האם אפשר לראות? מדוע לא ניתן לראות מה ילד א' עושה?

נסיר את החוצץ ונבקש מהילדים לפעול כמו קודם. איך קרה שניתן עתה לבצע את הפעולה?

מה נמצא בין שני הילדים? (אוויר)

מה המסקנה? איזו תכונה יש לאוויר, שמאפשרת לנו לראות דרכו? (האוויר שקוף).

משחק - מה אני רואה דרך האוויר?

נשב במעגל ונזמין את אחד הילדים לעמוד, להסתכל סביבו ולבחור בלב חפץ אחד הנמצא בגן ואפשר כמובן, לראות אותו דרך האוויר.

הילד יכול לתת רמז מקדים לדוגמה: "זה משהו שתלוי על הקיר".

"זה משהו גדול".

הילדים מתבקשים לשאול שאלות עד שהם מגלים מהו החפץ.

תכונה מס' 2 - האוויר נע מחלקו לחלקו

משחק - צעצועי רחיפה (פעילות בקבוצה קטנה, בתיווך הגננת ובהשגחתה. יש להיערך מראש עם עזרים מתאימים)

- נגיש לילדים קשית או גבעול חלול של חיטה, ונבקש מהם לנסות לנשוף על עצמם ולספר מה הם גילו.
- נארגן את הילדים בקבוצות וניתן חישוב לכל קבוצה. נניח את החישוב על הרצפה ובו נניח חפצים שונים: נוצות, נייר מקומט, ניירות קטנים, קוביית לגו, כדור פינג פונג, כוס חד פעמית, תפוח ועוד.
- נזמין את הילדים לשלב את ידיהם מאחורי הגב ואז רק באמצעות הקשית, להזיז או אפילו "להעיף" את החפצים שבחישוב.

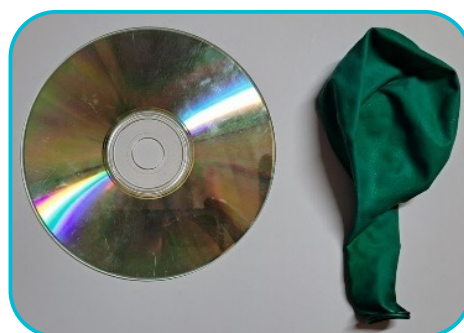

שיחה:

ראינו וחשנו שהאוויר נע ממקום למקום.

- כיצד הצלחנו להניע את האוויר? (באמצעות נשיפה)
- אילו חפצים הצלחנו להזיז? (חפצים עגולים, קלים) למה דווקא אותם?
- איך זזו החפצים?
- אילו חפצים לא הצלחנו להזיז? (חפצים כבדים יותר) מדוע? (לא הצלחנו לנשוף חזק כל כך)
- אילו חפצים הצלחנו "להעיק" כך שייראו כאילו הם מרחפים מעט? (חפצים קלים מאוד כמו נוצות ניירות קטנים מאוד).

יצירה – רחפת מרחפת באוויר (פעילות בקבוצה קטנה, בתיווך הגננת ובהשגחתה)

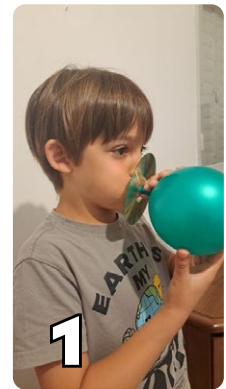
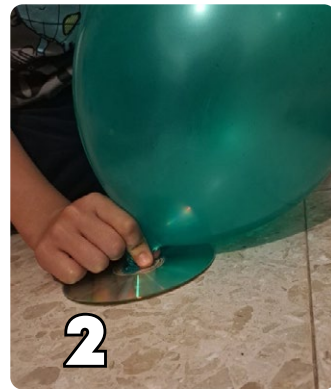

עזרים נדרשים: דיסק ישן, בלון

מהלך העבודה

- משחילים את הפייה של הבלון בחור שבמרכז הדיסק.
- מנפחים את הבלון ודוחסים אליו כמה שיותר אוויר.

- מחזיקים את צוואר הבלון מעל הדיסק בין שתי אצבעות כך שהאוויר לא ישתחרר.
- מניחים את הדיסק על הרצפה כשפתח הבלון למטה והבלון עצמו למעלה.
- משחררים בזירות את האצבעות מצוואר הבלון.
- מחכים לראות שהדיסק מתחיל להתרומם ולרחף על שכבת האוויר המשתחררת מהבלון.

מידע - טורבינות רוח מייצרות חשמל

נראה לילדים תמונה של טורבינות רוח המייצרות חשמל ונספר להם את המידע המצורף.

טורבינות רוח מייצרות חשמל

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

ברמת הגולן, בגללובע ובמקומות נוספים בארץ, אפשר לראות עמודים גבוהים מאוד בצבעי אדום לבן ובראשם שלושה להבים גדולים. העמודים האלה נקראים טורבינות רוח. הם נמצאים במקומות גבוהים על ההרים כי שם נושבות רוחות חזקות גם בחורף וגם בקיץ

כאשר נושבת רוח, להבי הטורבינות מסתובבים, והסיבוב מייצר חשמל. את החשמל הזה מוליכים באמצעות חוטי חשמל לבתים שלנו, כדי שנוכל להדליק אור ולהשתמש במכשירים חשמליים: במזגן, במחשב, בתנור האפייה במכונת הכביסה ובמכשירים רבים נוספים, שיש לנו בבית.

הטורבינות משתמשות בכוח של הרוח לייצור חשמל וגם עוזרות לשמור על כדור הארץ יפה ונקי.

טורבינות רוח ברמת הגולן, צילום: גיאגיאניא, אתר ויקיפדיה

לגננת - מומלץ להכנס לאתר של חיים שפיר, ולדלות את הסרטון, המראה את טורבינות הרוח בגללובע. בסרטון ניתן לשמוע את רחש הרוח המסובבת את הטורבינות.

• נקרינ לילדים את הסרטון ונסביר את הפעולה של ייצור חשמל מהרוח.
נזמין את הילדים לשתף:

- מי מכם ראה טורבינות רוח? היכן?
- כיצד מסתובבים להבי הטורבינה?
- מה היתרונות של טורבינות הרוח לייצור חשמל?

מפגש עם ספר – פתאום נשבה הרוח / גלית ראב"ד, מאיה שלייפר,
הוצאת כנרת (ספריית פיג'מה)

פעילויות

שיחה על שם הסיפור

- במה לדעתכם, יעסוק הסיפור הנקרא פתאום נשבה הרוח?
- לפי שם הסיפור, איזו רוח היתה? חזקה? חלשה, נעימה ומלטפת? האם אפשר לדעת?
- בשם הסיפור כתובה המילה "פתאום". למה מתכוונים במילה הזו?
- מה לדעתכם, קרה לפני שנשבה הרוח?

- קריאת הסיפור ומתן הזדמנות לשיח חופשי ותגובות ספונטניות
- קריאה ועצירת הקריאה בנקודות מסוימות בסיפור, לשיח ולחיפוש תשובות לשאלה מה קרה כשפתאום נשבה הרוח?
- משחקי חריזת מילים מתוך הסיפור –
נכין משחק קלפים עם מילים חורזות ותמונות שלהן.
דוגמה למילים חורזות מתוך הסיפור: בית-זית, ארמון-רימון, קוץ-בוץ.
הילדים מתבקשים לחבר זוגות קלפים על פי החרוזים.

תכונה מס' 3 - האוויר "תופס מקום" והוא ניתן לזחיסה

נשוחח על בלונים:

- איך מנפחים בלון? מה קורה בתוך הבלון כשמנפחים אותו? מה קורה כשמנפחים יותר מדי? למה זה קורה?
- מה עוד אפשר לנפח? (גלגלי מכונית, כדורגל, כדורסל, גלגלי ים, גלגלי אופניים, שקיות כריכים).
- למה חשוב לנפח את הגלגלים של הרכב? (צמיג מנופח הופך את הנסיעה לבטיחותית יותר).
- מה קורה לבלון שמנפחים אותו יותר מדי? מה קורה לאוויר שבתוכו?

נגיש לילדים בלונים מנופחים שהפייה שלהם קשורה:

- להעיף את הבלונים גבוה
- להתמסר ממרחק מבלי שהבלון יגע ברצפה
- לנסות להקפיץ

דחיסת האוויר בתוך מזרק

נשוחח:

- איזה מכשיר עוזר לנפח את גלגלי המכונית? (משאבת אוויר הנמצאת בתחנות הדלק).
- מה קורה לאוויר כאשר מנפחים בלון או גלגל? (הוא "מצטופף", הוא נדחס).

ניסוי - "מזריקים אוויר" או למה המזרק אינו נסגר?

- לוקחים מזרק (בלי המחט) ופותחים את הבוכנה.
 - סוגרים את הבוכנה וחשים (על הלחי או על גב יד) את האוויר היוצא.
 - פותחים שוב את הבוכנה.
 - סוגרים באצבע את פתח יציאת האוויר ומנסים לסגור את הבוכנה. מה קורה? (הבוכנה אינה נסגרת כי המזרק מלא אוויר).
 - לוחצים בניסיון נוסף לסגור את הבוכנה. האם הצלחנו? מה קרה?
 - נרחיק את האצבע ונסגור את הבוכנה. האם הצלחנו? מה קרה?
- נשוחח על מה שגילינו.

ספרים נוספים שכדאי לקרוא באוזני הילדים

הבלון הכחול / נורית יובל, הוצאת דני ספרים

מעשה בחמישה בלונים / מרים רות, אורה אייל, הוצאת הקיבוץ המאוחד

נשאל: מה עשינו היום, מה אהבתם במיוחד, ממה נהניתם, אילו פעילויות שעשינו בגן ניסיתם גם בבית? אילו דברים חדשים למדתם היום? מה למדנו היום על האוויר ועל תכונותיו?

האוויר

יום ט' - עפים וטסים באוויר

האוויר

היום נעסוק בבעלי כנף שעפים ודואים באוויר, ובמה שטס באוויר.

1. מי עף? מה טס? מהי תעופה?

נדפס, נגזור ונניח על הרצפה במרכז במפגש את התמונות המצורפות.

פרפר

1

דבורה

2

זבוב

3

ציפורים

4

מסוק

5

חללית

6

רחפן צילום

7

עפיפון

8

מצנח רחיפה

9

צנחן באוויר

10

מטוסים

כדור פורח

האוויר

נשוחח:

- מה רואים בכל תמונה? נשׂיים כל אחד מהמוצגים בתמונות.

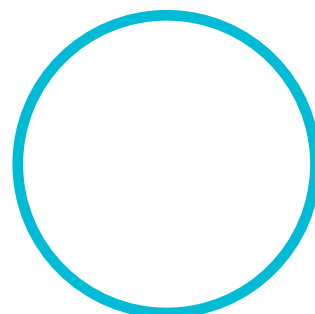
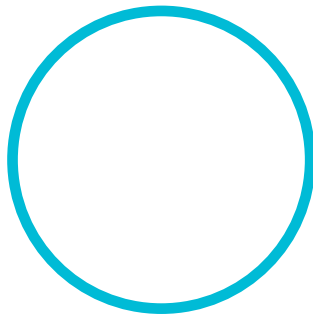
נשוחח:

- מה רואים בכל תמונה? נשׂיים כל אחד מהמוצגים בתמונות.
- איפה הם נמצאים? האם הם יכולים להיות גם בים? ביבשה? באוויר?
- מה משותף לכולם? (יכולים לעוף או לטוס באוויר, לחלק מהם יש מבנה המותאם לטיסה או לתעופה – מחודד בחלק הקדמי, לרובם יש כנפיים או חופה העוזרת להם להישאר באוויר).
- אילו תמונות נוספות היינו יכולים להוסיף לתמונות האלה? (יתוש, שפירית, צנחן צונח ממטוס, מטוס נוסעים...)

נמין את התמונות ל-2 קבוצות:

נוצר על ידי האדם

נוצר על ידי הטבע

נבחר **באחד** הנושאים שבהמשך ובו נתמקד בהמשך היום:

2. עפיפונים

א. מהו עפיפון?

נשוחח עם הילדים על עפיפון:

- למה קוראים לעפיפון בשם זה?
- מה צריך להיות מזג האוויר כדי שעפיפון יוכל לעוף? (צריכה להיות רוח שתשא אותו).
- מה יש לכל עפיפון? (גוף שטוח, זנב, חבל המחבר אותו לקרקע).

- האם עפיפון יכול להיות עשוי מחומרים כבדים כמו עץ או זכוכית? למה?

ב. מי המציא את העפיפון

מי המציא את העפיפון?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

אף אחד לא יודע בוודאות מי המציא את העפיפון, אולם יש עדויות לכך שכבר לפני למעלה מאלפיים שנה, תכנן אדם שחי בסין, שמו מו דזה, עפיפון בצורת ציפור. מו דזה ראה הציפורים עפות בשמיים והיה בטוח שהוא יכול ליצור "ציפור" מעשה ידי אדם שתעוף בשמיים.

העפיפון-ציפור הזה הצליח להיות באוויר במשך יום שלם.

האגדה מספרת על איכר סיני שקשר את הכובע שלו לראש באמצעות חוט כדי שהכובע לא יילך לאיבוד כאשר מנשבת רוח חזקה. אבל כאשר נשבה הרוח החזקה התרומם הכובע של האיכר גבוה והאיכר הצליח לשלוט בריחוף של הכובע באמצעות החוט הארוך שהחזיק בידיו. יש אומרים שכך נולד העפיפון הראשון.

3. מפעל עם ספר - עפיפונים לא הולכים לאיבוד

/ אסתר כ"ח, הוצאת מסדה

פעילויות אפשריות

- התבוננות באיור שבכריכה
- ניבוי התוכן על פי האיור
- קריאת שם הסיפור ושיחה אודות השם
- הסבר שם הספר - האם עפיפונים לא הולכים לאיבוד? למה?
- קריאת הסיפור באוזני הילדים
- היעזרות באיורים להבנת התוכן
- שחזור העלילה
- יצירה חופשית בחומרים בעקבות הסיפור

ספרים מומלצים נוספים:

עפיפון של געגוע / דורית רותם, מור בן דרור, הוצאת טפר
ג'ורג' הסקרן מעיף עפיפון / מרגרט ריי, ה"א ריי, הוצאת מודן

הבלון שרצה להיות עפיפון / שרון בבלי לארי, הוצאת הקיבוץ המאוחד
ספריית פועלים

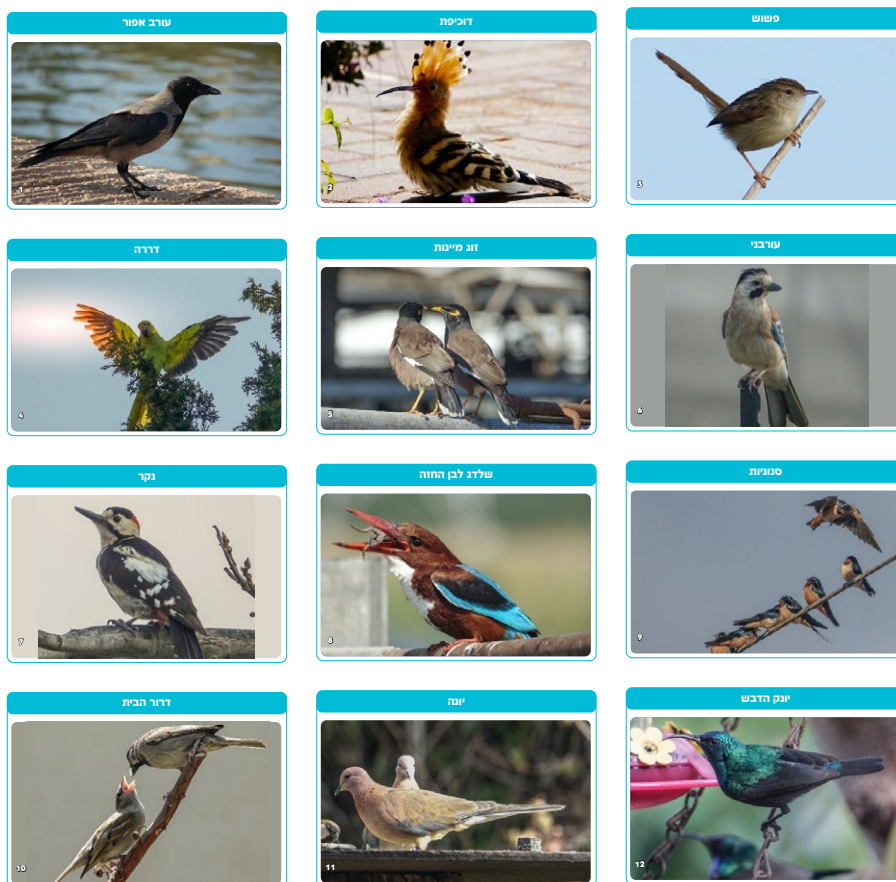

בחלק זה נתמקד בבעלי חיים בעלי כנפיים (ממשפחת העופות וממשפחת החרקים) – ציפורים לסוגיהן, פרפרים, דבורים, זבובים, יתושים וחרקים מעופפים נוספים.

ציפורים בחצר הגן

- נדפס את הדף המצורף – ציפורי הבר בחצר
- נזמין את הילדים להתבונן בציפורים המצולמות בדף "ציפורי הבר בחצר", ולמד לזהות אותן בשמן.
- נתאר אותן תוך מיקוד בגודל, בצורה, בצורת המקור ובצבעי הנוצות.
- נצא עם הילדים לחצר, נגיש לכל קבוצת ילדים את "דף ציפורי הבר בחצר".
- נבקש מהילדים להתבונן, לחפש ולמצוא את הציפורים המצולמות או את חלקן.

צילומים: טלה גביון

עורב אפור

דוכיפת

פשוט

דורה

זוג מיינות

עורבני

7

שלדג לבן החזה

8

סנוניות

9

דרור הבית

10

יונה

יונק הדבש

לגגנת - מומלץ להכנס לאתר הופ ילדות ישראלית, למצוא ביוטיוב את השיר - מקהלה עליזה / לאה נאור, נורית הירש. (על ראש הברוש שבחצר, שמחה והמולה...)

- נשמיע את השיר ונקרין לילדים את הסרטון.
- נחפש בדף ציפורי הבר את הציפורים ששמן מופיע בשיר.

5. נציג ציפורים

שקנאים בנדידה

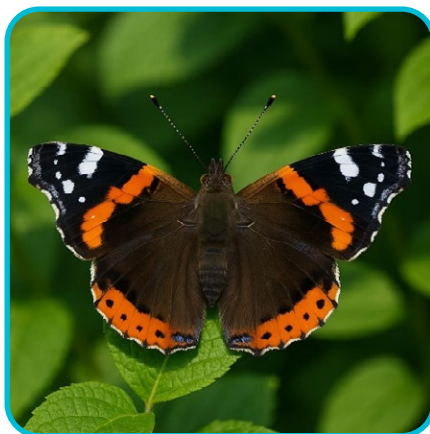
לגגנת - מומלץ להיכנס לאתר לומדים במשפחה school family ולמצוא את הסרטון - להתאהב בטבע - ציפורים נודדות.

- נקרין את הסרטון ונמקד את המבט של הילדים במספר אלמנטים:
- מה הסיבה העיקרית שבגללן הציפורים נודדות? (מציאת מזון לעצמן ולגוזלים).
 - איך הציפורים עפות, כיצד הן מניעות את הכנפיים, היכן נמצא הראש בזמן התעופה?
 - האם הציפורים עפות בקבוצות, בלהקות? מה המיוחד במעוף כזה? למה לדעתכם, הן עפות בלהקות?
- בגנים מסוימים ניתן להרחיב את היריעה לגבי הנדידה של הציפורים - עונות הנדידה, מסלול הנדידה ומטרות הנדידה.

בריכות בעמק חפר – תחנת ההאכלה האחרונה בדרכם של השקנאים במסע הארוך דרומה, לאפריקה.

6. פרפרים

לגננת – מומלץ להכנס לערוץ היוטיוב Hebrew kidtv ולדלות משם את הסרטון "פרפרים לילדים בעברית".

- נצפה בסרטון.
- נשוחח שיחה חופשית - התרשמותית.
- נשאל:
- מה היה הכי מעניין בסרטון?
- לו הייתם יכולים לשאול משהו את הפרפר, מה הייתם שואלים אותו?
- כמה גלגולים עובר הפרפר עד שהוא הופך מביצה לפרפר בוגר?
- כיצד הפרפר הבוגר עף? ננסה לחקות את תנועות הכנפיים (במידת הצורך, נצפה שוב בסרטון).

יצירה

נגיש לילדים מגוון חומרים ונדמין אותם ליצור / לצייר בעקבות הצפייה והשיחה.

מפגש עם ספר

א. **שלושת הפרפרים** / לוין קיפניס אורית ברגמן, הוצאת ספר לכל (ספריית פיג'מה)

פעילויות לבחירה:

- להתבונן בכריכת הספר, לתאר את האיור ולנבא את התוכן על פי האיור.
- לקרוא את הספר בקבוצות קטנות וליצור שיחה: מה מיוחד בחברות בין הפרפרים? כיצד הם הרגישו לאורך הסיפור? איך אפשר להצטרף למשחק קיים?
- להתבונן באיורים, לבחור איור אחד שמוצא חן בעיני במיוחד.
- לצייר בעקבות הסיפור או חלק ממנו.
- להמחזיז את הסיפור.
- להציג את הסיפור בתיאטרון צלליות.

ב. **הספר - איך לרפא כנף שבורה** / בוב גרהאם (ספריית פיג'מה)

פעילויות לבחירה:

- להתבונן בכריכת הספר, לתאר את האיור ולנבא את התוכן על פי האיור. בכריכה איורים רבים המתארים אנשים במצבים שונים. כדאי להתמקד במקטע אחד.

האוויר

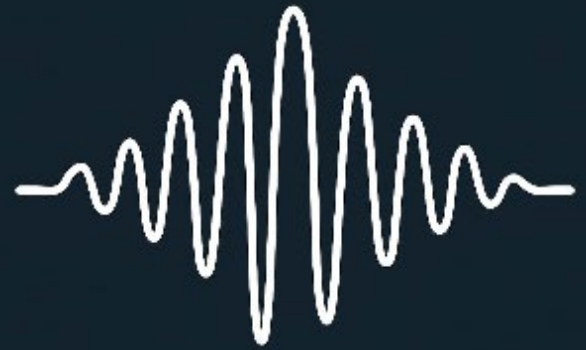
- להתבונן באיורים, לבחור איור אחד שמוצא חן בעיני במיוחד, לתאר אותו במילים.
- לשחזר ולתאר במילים כיצד ביל והוריו טיפלו בציפור הפצועה, מה הם עשו, האם זה עזר?
- מה קרה בסוף הסיפור? לו הציפור היתה יכולה לדבר, מה היא היתה אומרת לביל ולהוריו?

סיכום היום

נשאל: מה עשינו היום, מה אהבתם במיוחד, ממה נהניתם, אילו פעילויות שעשינו בגן ניסיתם גם בבית? איזה סיפור סיפרנו היום? אילו שמות של בעלי חיים מעופפים אתם זוכרים? אילו דברים חדשים למדתם היום?

יום ז' - צלילים באוויר

היום נתמקד בעולם הקולות והצלילים שאנו יכולים לשמוע.
גלי הקול נוצרים ועוברים באוויר ומגיעים לאוזננו.

1. מה אנחנו שומעים?

נשב במעגל ונקשיב במשך דקה אחת למה ששומעים.
נמנה את כל מה ששמענו (רעש של מנוע המזגן, קולות דיבור, מים זורמים
מהברז, צעדים מתקרבים, מכונית נוסעת, כלב נובח...).

[illegible]

146

נסביר לילדים על היווצרותם של הקולות והצלילים באמצעות המידע המצורף.

איך נוצרים קולות וצלילים?

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

גם כאשר נשב בשקט בשקט, כמעט תמיד נשמע משהו – תינוק בוכה, ציפור מצייצת, מכונית נוסעת, יתוש מזמזם, עלים נעים ברוח, מזגן מטרטר בקול חדגוני. כל צליל הוא אחר, כל קול הוא שונה, אבל יש משהו משותף לכולם – כולם תוצאה של... רעידות.

רעידות??? מיד נסביר.

אם נקח שני מקלות ונכה אותם זה בזה, כמו שעושים עם מקלות מקצב, נשמע קול. המקלות רועדים בזמן המכה והם מרעידים את האוויר שסביבם.

אם אנחנו מחזיקים חפץ כבד והוא נופל לנו מהידיים לרצפה, נשמע בום חזק. ה"בום" הזה נוצר כי האוויר רעד כתוצאה מהנפילה.

כך קורה גם עם כלי נגינה. כאשר אנו פורטים על מיתר בגיטרה, הוא רועד, יוצר גלי קול ומרעיד את האוויר. הקול של המיתר מתגבר כי הרעידות של האוויר מתגברות בתוך תיבת התהודה של הגיטרה.

בחלל החיצון אין אוויר שיכול לרעוד ולכן בחלל לא יישמעו קולות בכלל. שם יש שקט מוחלט.

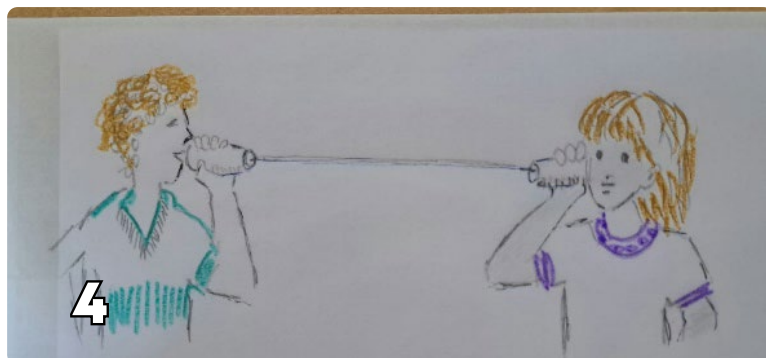
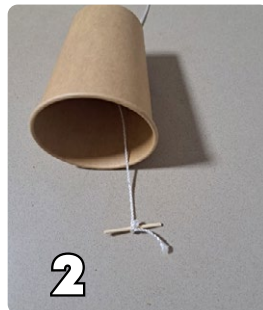
3. יצירה - טאפון עם חוט

אמצעים ועזרים:

- חוט שפגאט / כותנה
- 2 כוסות חד פעמיות (מנייר או פלסטיק)
- מספרים עם להב חדה
- שתי פיסות עץ (חלק מקיסם או שיפוד)

מהלך העבודה

1. מנקבים חור בתחתית כל אחת מהכוסות.
 2. מעבירים את החוט דרך שתי הכוסות.
 3. קושרים לכל קצה פיסת עץ מהשיפוד.
 4. מחזיקים את הכוסות כשהחוט מתוח היטב ומקפידים שלא יתרופף.
 5. ילד אחד מצמיד את הכוס לאוזן והילד השני מדבר בשקט לתוך הכוס.
 6. הילד השני אומר מילה אחת והילד הראשון מקשיב ומנסה להבין איזו מילה נאמרה.
- כדאי לנסות מספר פעמים עד שזה מצליח ואחר כך מתחלפים – המדבר מקשיב, והמקשיב מדבר.

סיכום היום

נסכם עם הילדים מה עשינו היום. נשאל: מה אהבתם במיוחד, ממה נהניתם, אילו פעילויות ניסיתם גם בבית?

יום ה' - חוטאים באוויר

האוויר

"חוגגים באוויר" הוא הזדמנות לחזרה, לחיזוק הידע והחווייה ולסיכום הנושא השבועי - האוויר.

היזכרות

- ניזכר ונשחזר את מה שעשינו בכל אחד מימי השבוע.
- ניזכר בפעילויות, ביצירה ובסיפורים ששמענו.
- נתבונן ביצירות שיצרנו ונציג אותן.

משחק - נשלים את המשפט (מתאים לילדי גן חובה)

נסביר לילדים שאנו נאמר משפט שהם מתבקשים להשלים אותו, בהתייחס למה שעשינו במהלך השבוע.

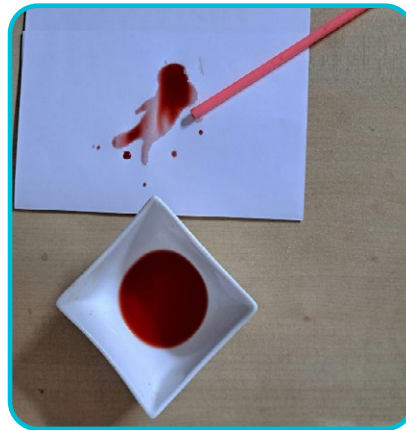
משפטים לדוגמה:

- גם אנשים וגם בעלי חיים זקוקים ל ____ כדי לנשום. (אוויר)
- גם העצים והצמחים זקוקים ל ____ כדי לצמוח. (אוויר)
- אנחנו שומעים קולות וצלילים כאשר באוויר נוצרות ____ . (רעידות)
- לציפורים לזבובים לדבורים יש ____ שבעזרתן הם עפים באוויר. (כנפיים)
- לאוויר שזז ונע ממקום למקום אנו קוראים ____ . (רוח)

משחקי נשיפה

אפשר לבנות את הפעילויות האלה ב"תחנות", כך שהילדים יעברו ביניהן בסבב.

- נגיש לילדים בלונים ונזמין אותם לנשוף ולמלא את הבלונים באוויר. ברגע מסוים עוזבים את הבלון, כדי לתת לו "לרקוד".
- נגיש לילדים בקבוקי מים קטנים. נדאג שיהיו מים בגובה של כשליש מנפח הבקבוק. נזמין את הילדים לנשוף (מהצד) ולהשמיע קול שריקה.
- נגיש לכל ילד קשית ופומפון. נסמן על הרצפה את קו הזינוק וקו הסיום. המטרה – להוביל את הפומפון בנשיפה.
- "ציור" באמצעות נשיפה – (בהשגחת הגננת!) נטפטף מספר טיפות של צבע מאכל או גואש מהול במעט מים על נייר. הילדים ינשפו באמצעות קשית או (גבעול חלול של חיטה) על הטיפות כך שיווצר "ציור".

יצירה - הכנה של מטוס מנייר (לילדים בוגרים)

בדומה למטוסים, גם מטוסים מנייר בנויים בצורה אווירודינמית – כלומר בצורה שיכולה לפלח ו"לחתוך" את האוויר.

קיימים ברשת סרטונים רבים המדריכים את הצופים כיצד לבנות מטוסי נייר. בניית המטוסים מבוססת על קיפולי נייר, ואלה דורשים דיוק רב ולכן נעזור לילדים בכל אחד משלבי העבודה.

האוויר

לגננת – מומלץ ללמד את הילדים כיצד להכין מטוס מנייר. אפשר לדלות את ההדרכה מערוץ היוטיוב של somehow

- נזמין את הילדים להכין את המטוסים ונסייע במידת הצורך.
- הילדים יטיסו את המטוסים לגובה ולמרחק רב ככל שיוכלו.
- בסיום אפשר להכין שרשרת של מטוסי נייר ולתלות בגן.

תם הנושא השכונתי - האוויר

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

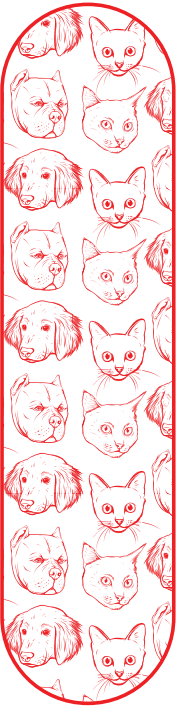

תוכנית פעילות שמועצות

**סיפורים על: כלבים,
חתולים, זאבים ושועלים**

ליווי פדגוגי של תכנית "בתי ספר והגנים של החופש הגדול" המופעלות במוסדות החינוך
הפרויקט מבוצע ע"י מלמ הדרכה בע"מ מכרז מס' 11/3.2022 עבור האגף לחינוך יסודי, משרד החינוך
© כל הזכויות שמורות

סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים

נושא "סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים" נבחר להיות אחד הנושאים השבועיים במסגרת תוכנית הקיץ לגנים ובתי הספר של החופש הגדול, תשפ"ה, 2025.

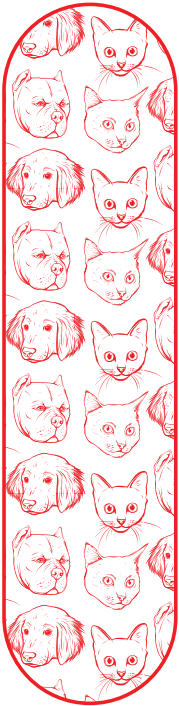
נושא זה מפגיש את הילדים עם סיפורים על בעלי חיים. בגיל הגן הילדים סקרנים ופתוחים להכיר את בעלי החיים, והם אוהבים לשמוע סיפורים אודותם. לילדים יש ידע רב אודות בעלי חיים בזכות מפגש בלתי אמצעי עם חיות ועם מחמד בסביבה הקרובה לילדים, והן בזכות מפגשים עם ספרים.

במסגרת נושא זה נכיר את הכלב, החתול, הזאב והשועל, נשווה ביניהם ונאזין לסיפורים עליהם. הילדים יכירו מושגים כמו בעל חיים בטבע, בעל חיים מבוית, חיית מחמד ועוד.

נושא זה מציב את הילדים כמאזינים וכיוצרים בעקבות יצירה ספרותית.

קרדיט: שלמה רודד, מתוך אתר פיקיוקי

מבנה ותכנים לפעילות הפעילות

להלן מוצעים תכנים ופעילויות בנושא סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים, תוך חלוקה לחמישה ימי פעילות.

היום הראשון מהווה פתיחה לנושא ובו נכיר את עולם בעלי החיים. הימים הבאים יתמקדו, כל אחד מהם, בסיפור אודות בעלי חיים אחד. ניתן לבחור מתוך ההיצע את הפעילויות הרלוונטיות לילדים, לתחומי העניין שלהם, למרחב הגן ולצוות החינוכי.

קיימת אפשרות לבחור בסיפור על בעל חיים אחד, ולעסוק בו במשך מספר ימים. דבר זה מאפשר הבנה והפנמה של התכנים והערכים שהסיפור מציע.

התוכנית נבנתה כך שהעיסוק היומי בכל אחד מבעלי החיים נערך על פי מבנה קבוע:

א. פעילויות פתיחה העוסקות בבעל החיים (בבית, בטבע, במרחב הציבורי)

ב. מיקוד בפעילויות טרום קריאה

ג. תהליך הקריאה וההאזנה

ד. פעילויות להעמקת החוויה וההבנה

כדי לאפשר מגוון רחב, נכתבו לכל יום פעילויות שונות: פעילויות סביב תוכן הספר, פעילויות לטיפול שפה וקידום אוריינות לשונית, פעילויות סביב ערכים, פעילויות לטיפול החשיבה ופתרון בעיות ועוד. קיימת אפשרות לגזור פעילויות ספציפיות שניתנו ביום מסוים, ולהפעילן ביום אחר, בהתאמה לילדים ולמטרות.

להלן פירוט חלקי הנושא, המאורגנים על פי ימי השבוע:

יום א' בעלי חיים קרובים ורחוקים

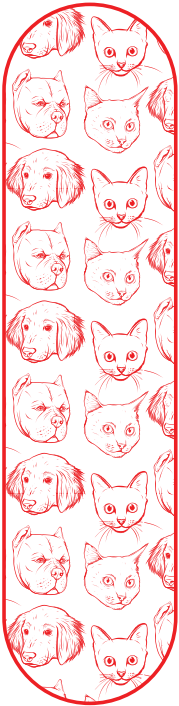
יום ב' הכלב

יום ג' החתול

יום ד' הזאב

יום ה' השועל

סיפורים על כלבים,
חתולים, זאבים ושועלים

- להכיר את התוכנית ולהכין מראש את הספרים והחומרים הדרושים.
- ליצור רצף של פעילויות המתארגנות יחד לנושא שלם, בעל קוהרנטיות פנימית.
- לבחור ולהתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לידע הקודם שלהם, לתחומי העניין, למגוון ההתנסויות שלהם ולסביבה בה הם חיים.
- לזמן התנסויות מגוונות, המתבצעות מתוך סקרנות, שמחה ועניין.
- ליצור פורומים שונים של פעילות - במליאת הגן, בקבוצות קטנות (בתיווך הגננת), בזוגות וביחידים.
- לשלב בתוכנית מגוון של יצירות ספרותיות, ספרים, שירים, סיפורים, דקלומים, ושירים מולחנים.

יצירות ספרות המשולבות בתוכנית "האוויר" לפי סדר הופעתן בתוכנית

- מידע - בעלי חיים בבית, במשק ובטבע (מצורף).
- ספר - איה פלוטו / לאה גולדברג איורים: ארי רון, הוצאת ספריית הפועלים.
- ספר - שני חתולים על ספסל אחד / דפנה חלף גבאי איורים: רוני קורץ, הוצאת כנרת זמורה ביתן.
- ספר - מה לעשות עם חתולה שכזאת / פנינה פרקל, איורים: וולף בולבה, הוצאת אסטרוטלוג.
- מידע - סדרת ספרי קרמר (מצורף).
- ספר - קרמר החתול יוצא ליער / מאיר שלו, איורים: יוסי אבולעפיה הוצאת עם עובד, (ספריית פיג'מה).
- ספר - קרמר החתול ישן כל הזמן / מאיר שלו, איורים: יוסי אבולעפיה הוצאת עם עובד.
- ספר - קרמר החתול לומד לשחות/ מאיר שלו, איורים: יוסי אבולעפיה הוצאת עם עובד.
- ספר - הזאב לא יבוא / מרים אויסד איורים: רונאן באדל, הוצאה לאור: באדל רונאן, (ספריית פיג'מה).
- המלצה לשיר מולחן - השועל / אילנה ויינר, לחן: עמנואל זמיר.
- מידע - השועל בטבע. (מצורף)
- ספר - משל על שועל / עיבוד: שהם סמיט, איורים: עומר הופמן, הוצאת כנרת זמורה ביתן דביר (ספריית פיג'מה).

פיתוח תוכן וכתובת התוכנית: ד"ר רנה ברנר
קריאה והערות: איילה אלפרוביץ

יום א' - כעלי חיים קרובים ורחוקים

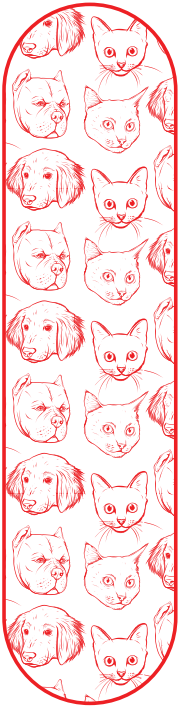
1. אני וכעלי חיים

נשב במעגל ונציג את הנושא שבו נתמקד השבוע – "סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים".
נקיים שיחה חופשית על בעלי חיים.

- מי אוהב בעלי חיים?
- האם יש לכם בבית בעלי חיים?
- האם ראיתם סרט על בעל חיים? איזה?
- האם יש למישהו חיית מחמד? איזו?
- האם אתם מכירים סיפורים ושירים על בעלי חיים? (סיפור תיבת נוח, לדוד משה היתה חווה ועוד).
- האם אנחנו מכירים יצירות מוסיקליות שמספרת סיפור על בעלי חיים? (פטר והזאב, אגם הברבורים)

בני לגננת – מומלץ להשמיע קטע מתוך מוסיקה תוכניתית לילדים. לדוגמה, ניתן להאזין לסיפור "פטר והזאב" מפי דן כנר, ביוטיוב. הסיפור מלווה באנימציה.

נשמיע קטעים מהיצירה פטר והזאב וננסה לזהות כיצד קטעי המוסיקה מתארים בצלילים את בעלי החיים שביצירה.

2. כעלי חיים בתמונות

- נזמין את הילדים לומר שמות של בעלי חיים שהם מכירים. כל ילד יאמר שם של בעל חיים אחד.
- בגן בוגרים, ניתן להציב רף גבוה יותר ולהציע לילדים לומר שמות של בעלי חיים שמתחילים באות ... לדוגמה:
 - ❖ בעלי חיים באות ח' – חתול, חמור, חולד, חגב, חילזון, חיפושית, חרגול, חרדון...
 - ❖ שמות של בעלי חיים שמתחילים באות ד' – דוב, דביבון, דורבן, דררה, דיונון, דולפין, דוכיפת...

- נניח על הרצפה במרכז המעגל תמונות של בעלי חיים (אפשר לקחת משחק רביעיות בעלי חיים, ולהשתמש בו).

נבדוק:

- אילו בעלי חיים נראים בתמונות?
- אילו בעלי חיים הזכרנו בסבב שערכנו ונמצאים גם בתמונות?
- האם אנחנו יכולים לסדר בקבוצות את בעלי החיים שבתמונות? לפי מה נסדר?

ניתן מספר דוגמאות לחידות, ונזמין את הילדים לחוד חידות לחבריהם.

א. חידות מי אני?

- אני מקרקרת וחיה בביצה. מי אני? (צפרדע)
- אני מלך העופות, אני בונה קן על צוקי הסלעים. (נשר)
- אני אוהב לישון רוב שעות היום וקוראים לי מלך החיות. מי אני? (אריה)
- יש לי דבשת על הגב. מי אני? (גמל)
- אני קטנה וחמודה ויש לי 7 נקודות על הגב. מי אני? (מושית השבע / פרת משה רבנו)

ב. חידות בפנטומימה

- נציג את החיה בתנועות, במחוות גוף ובהבעות פנים, (אפשר להוסיף קולות, אך מומלץ שלא להיעזר באביזרים נילווים).
- אריה – רביצה, שינה ושאגה.
 - כלב – ריצה על ארבע והתנשפות כשהלשון בחוץ.
 - יתוש – הסתובבות, זמזום, עקיצה.
 - צ'יטה – ריצה מהירה מאוד.
 - פיל – שאיבה / איסוף מים בחדק והתזה על הגב של עצמו.

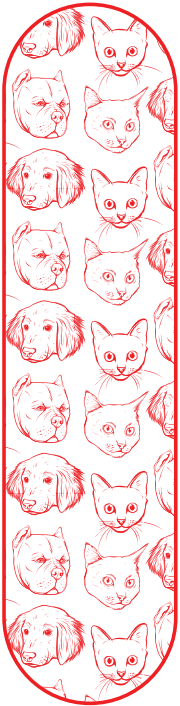
4. הסלי חיים סאנו וחכירים (פעילות בקבוצה קטנה)

נגיש לילדים את בובות הפלסטיק של בעלי החיים, ונזמין אותם להתבונן בהן, ולומר את שמם. הילדים מוזמנים להוסיף פרט מידע, במידה שידוע להם. פרטי המידע יכולים להיות על בעל החיים עצמו או על עצמם בהקשר של בעל החיים.

סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים

נצפה מילדים בוגרים להוסיף פרטי מידע הקשורים לאורח חייו של בעל החיים, מזונו, סביבת המחיה שלו, הצורה בה הוא הולך ומתנועע ועוד.

לדוגמה:

- זהו האריה והוא נחשב למלך החיות. הוא אוכל בשר.
- זהו הפיל ויש לו חדק. החדק הוא אף ארוך.
- זוהי תרנגולת היא מטילה ביצים. יש לה נוצות לבנות.
- זו זברה. יש לה פסים. בישראל יש זברות רק בספארי. באפריקה יש זברות שחיות בטבע.
- זה כלב. לנו יש כלב בבית וקוראים לו קרלו.
- זה נחש. אני לא אוהב נחשים כי הם מסוכנים. הנחש חי במחילות באדמה.

נגיש מגוון חומרי יצירה ונזמין את הילדים להביע את עצמם ביצירה בעקבות השיחה על בעלי החיים בכל דרך שיבחרו.

5. העלי חיים הכית, הטבע והמשק

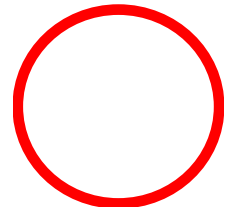
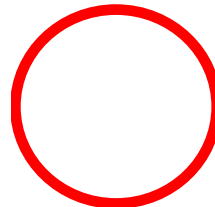
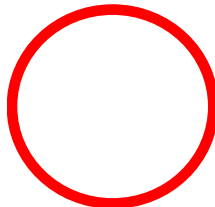
נמין את בעלי החיים.

נשאל:

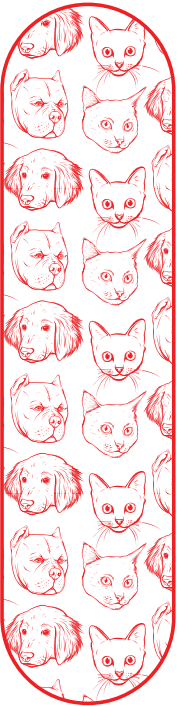
- לפי מה ניתן למיין? (לפי גודל, לפי צבעים, לפי כסות העור - פרווה, נוצות, קשקשים... לפי מידת הקירבה למגורי האדם ועוד) ניתן למיין גם לפי סביבת החיים.

נציע לילדים למיין את התמונות או את בעלי החיים מפלסטיק למשחק.

בעלי חיים בבית בעלי חיים במשק בעלי חיים בטבע

על פי מידת העניין של הילדים, נוסיף את המידע המצורף להלן. אפשר לחלק את המידע הזה "למנות קטנות".

בעלי חיים בבית, במשק, ובטבע

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

העולם שלנו עשיר בסוגים רבים של בעלי חיים. יש גדולים מאוד כמו הפיל והג'ירפה, ויש קטנים כמו הנמלה, היתוש והעכביש.

אפשר למצוא בעלי חיים כמעט בכל מקום בעולם: על צוקי ההרים הגבוהים, במעמקי הים, אפילו במדבריות הגדולים ואפילו במרחבי השלג והקרח. אפשר למצוא בעלי חיים ברחוב שלנו, בעיר שלנו, ואפילו בדרך לגן ובחצר הגן.

בעלי חיים בבית

יש בעלי חיים שחיים איתנו בבית. אלה הן חיות מחמד. חיות המחמד המוכרות ביותר הן הכלב והחתול. אבל יש אנשים וילדים שמגדלים גם אוגרים, דגי זהב או תוכי מדבר.

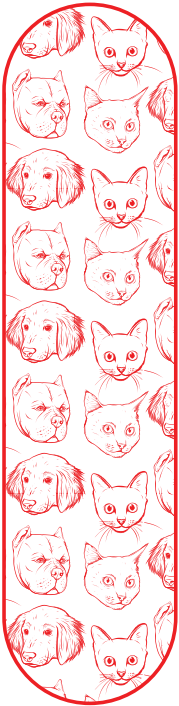
חיות המחמד גורמות לנו שמחה רבה ויש אנשים שאומרים שחיות מחמד הן כמו חברים טובים.

בדרך כלל, חיות המחמד אינן יכולות להסתדר בעצמן. הן זקוקות לנו, בני האדם, כדי שיהיה להן מים ואוכל, ושנצא איתן לטיול בחוץ באוויר הפתוח. הן צריכות שנדאג לבריאותן ונחסן אותן מפני מחלות והן סומכות עלינו שנטפל בהן כראוי.

בעלי חיים במשק

מאין מגיע אלינו החלב שאנו שותים? והגבינה? והיוגורט?
מהחלב של הפרות.
מאין מגיעות הביצים לחביתה? מאין השניצל?
מהעופות.

מי אוהב לרכב על סוסים וסוסי פוני?
בחוזה הם נמצאים.

בעלי החיים האלה חיים במשק ובחוזה. גם הם זקוקים לטיפול של האנשים שמגדלים אותם. לדוגמה: הפרות חיות ברפת. הן זקוקות למזון (ירק, חציר ותערובת) ולמים, הן זקוקות לחיסונים ולניקיון. את כל זה עושים החקלאים העובדים ברפת.

בעלי חיים בטבע

חלק גדול מאוד מהחיות אינן זקוקות לבני אדם כדי שיהיה להן מזון, מים ומחסה. הן מסתדרות היטב בטבע - ביערות, במדבריות, בשלג, בים, בביצה ובג'ונגל. בעלי החיים שבכל המקומות האלה, מוצאים לעצמם את המים והאוכל והם מגדלים את הצאצאים שלהם ושומרים עליהם מפני סכנות.

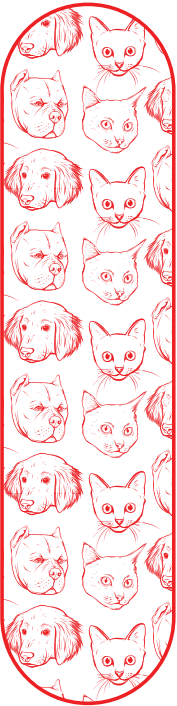
כל אחד מבעלי החיים שבטבע, חיים בסביבה המתאימה להם. לדוגמה: כרישים חיים בים, צפרדעים בביצה, אריות ונמרים בסוואנה, נשרים על צוקי ההרים, נחשים במחילות באדמה, הדבורים בכוורת (טבעית או מעשה ידי אדם) והרבה סוגים של ציפורים חיות על עצים (רק הגוזלים שלהן גדלים בקו).

כל בעל חיים מוצא לעצמו את המקום המתאים לו ביותר: מקום שבו הוא יכול למצוא אוכל ולגדל את הצאצאים שלו.

שועל בשדות בסגנון ריאליסטי

שועל. קרדיט: צילום: אורן פלס, מתוך אתר פיקיוויקי

6. סביבות חיים - בעלי חיים כחיות, בטבע ובחופש

נחלק את ילדי הגן לשלוש קבוצות.

כל קבוצה תקבל ארגז קרטון, המייצג את אחת מסביבות החיים:
בית, משק, טבע.

מהלך הפעילות:

- נצפה כל ארגז בניילון מהצד הפנימי שלו, כדי שלא ייקרע מהלחות של האדמה.
- הילדים יוסיפו אדמה לחה. יש להדק ולייצב אותה מעט.
- הילדים יוסיפו לכל סביבת חיים אביזרים מתאימים שיתנו ביטוי לאופי הסביבה:
 - ❖ בית – קירות קרטון, מיטה לכלב, צנצנת לדגים
 - ❖ משק – גדרות, סככות, מקום איחסון החציר והירק
 - ❖ טבע – עצים, או מדבר "מקווי מים" – צבעי אדמה כחולים
- נעצב בעלי חיים מפלסטלינה או ניקח בעלי חיים מפלסטיק למשחק ונניח אותם בסביבת החיים המתאימה.
- נאפשר לילדים משחק חופשי.

נשחזר עם הילדים את מה שעשינו היום. נזמין אותם לשתף בחוויה ובמה שהם אהבו במיוחד.

נשאל:

- לו יכולתם להיות בעל חיים, איזה בעל חיים הייתם רוצים להיות? למה?

תשובות של ילדים:

- אני הייתי רוצה להיות ציפור נודדת כי ככה אפשר לראות את כל העולם.
- אני הייתי רוצה להיות זבוב כי הוא אוכל רק מה שבא לו.
- אני הייתי רוצה להיות דוב כי הוא חזק וגדול.

יום כ' - האלה

כלבים מטיילים, קרדיט: אודי שטיינול, אתר פיקיוויקי

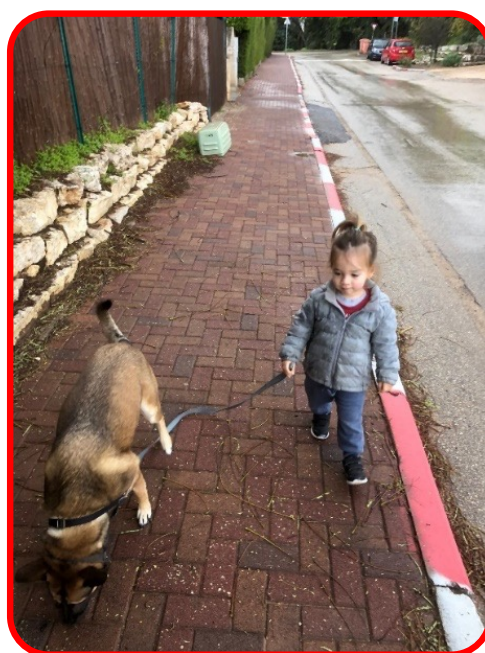
כלבים - תמונות מספרות

נקרין / נראה את התמונות של הכלב בסביבת האדם. נזמין את הילדים
 לשתף, לספר ולהתייחס באופן חופשי.

בגנים בוגרים נציע לילדים לספר את הסיפור המסתתר בתמונה או סיפור
 שחוו והתמונה מזכירה להם אותו.

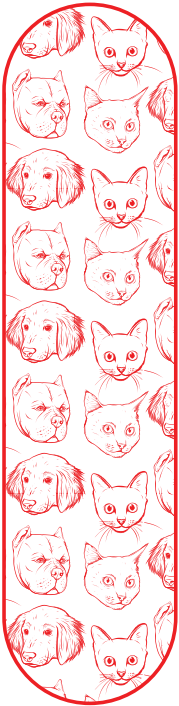
סיפורים על כלבים,
חתולים, זאבים ושועלים

חפץ עם הספר איזה פלוטו

/ לאה גולדברג, ארי רון, הוצאת ספריית הפועלים

הכלב פלוטו ממגידו, הוא כלב מפורסם. הרבה דורות של ילדים גדלו עליו, וסביר להניח שגם ילדי הגן מכירים אותו. לכן, עיקר הפעילות תיעשה מתוך הערכה להיכרות זו וליצירה הקלסית של לאה גולדברג וארי רון. נצא למסע עם פלוטו.

שלב הפעילות:

- **קריאה** - נקרא את הסיפור "תחנות" (בחלקים, על פי המוצע להלן) כל תחנה היא שלב במסעו של פלוטו, ושלנו בעקבותיו.
- **שיחה** - נשוחח על נקודות מרכזיות בקטע הנקרא.
- **פעילות יצירה** - בתום הקריאה - נתחלק לקבוצות פעילות וכל קבוצה תיצור את ה"תמונה" של תחנה אחת במסעו של הכלב פלוטו.
נגיש חומרים ליצירה בהתאמה לתחנה במסע.
- **קריאה חוזרת בליווי היצירה** - בסוף היום נקרא שוב את הסיפור כולו, ונזמין את הילדים שיצרו כל אחת מהתחנות, לספר ולהציג את היצירה שלהם.
כדאי לקיים פעילות זו בקבוצות קטנות כשכל קבוצה היא תחנה במסע.

לגננת - ניתן למצוא בגוגל את סרטון הסיפור כשהוא מוקרא, ולהיעזר בקריאה שבסרטון.

תחנה א': פלוטו יוצא למסע

שני העמודים המחורזים הראשונים

קריאה והתבוננות בתמונות שבספר:

בעמוד הראשון אנו מכירים את פלוטו, מאין הוא, מה יש לו ומה הוא באמת רוצה.

בעמוד השני אנו מבינים מה פלוטו עושה כדי לממש את רצונו – קורע את החבל ויוצא למסעו, מבלי לדעת מי ומה מחכים לו בדרך.

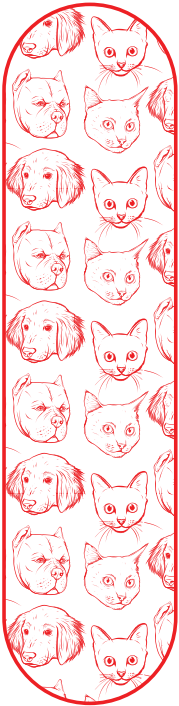

שיחה:

❖ **שגרת יומו של פלוטו** – מה פלוטו עושה כל יום? מה הוא אוכל? מי מטפל בו, איך? האם חסר לו משהו?

סיפורים על כלבים,
חתולים, זאבים ושועלים

❖ **קורע את החבל** – למה פלוטו קורע את החבל? מה הוא רוצה?
ממי הוא נפרד? האם הוא יודע לאן הוא הולך? מה הוא מחפש?
מה לדעתכם, הוא מרגיש לקראת תחילת המסע? (האם הוא עצוב,
שמח, מתרגש, מצפה, רוצה להיות עצמאי, מחכה להרפתקה,
סקרן...)

תחנה ב' – הפגישה של פלוטו עם הצפרדע והדג

שלושת העמודים המחורזים הבאים.

קריאה והתבוננות בתמונות שבספר:

בעמוד השלישי פלוטו נפגש עם הצפרדע. הוא לא מכיר את היצור המוזר
הזה. הוא מנסה ליצור קשר איתה אך לא נענה.

בעמוד הרביעי פלוטו מביט לברכה שבה נעלמה מעיניו הצפרדע, הוא
מתכופף, מציץ, רואה את בבואתו ונופל למים.

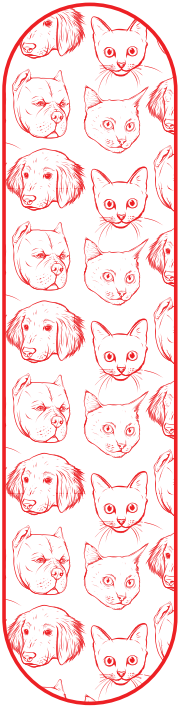
בעמוד החמישי הדג שבמים ניגש אל פלוטו ומציע לו לצאת לחוף, כי הוא
מבין שפלוטו הגיע לשם במקרה, בטעות, והמים אינם סביבה מתאימה לו.

שיחה:

❖ **תחילת המסע** – לפי הקטע שקראנו, מה קורה לפלוטו? לאן הוא מגיע? האם הוא מכיר את הַבִּיצָה / הבריכה? האם הוא יודע מה שם היצור הירקרק? איך זה שהוא אינו מכיר את היצור הירקרק? מה קורה לו כשהוא מביט במי הבריכה? איזו דמות משתקפת אליו מהמים? (מתי אנחנו רואים את הבבואה שלנו?)

❖ **נפילה למים** – למה פלוטו מתכופף? מה קורה לפלוטו כשהוא מתכופף? איך אפשר לדעת שהוא סקרן ומתעניין? את מי הוא פוגש במעמקי הבריכה? מה הדג מייעץ לו? (...צא ידידי היקר לחוף) האם הדג צודק?

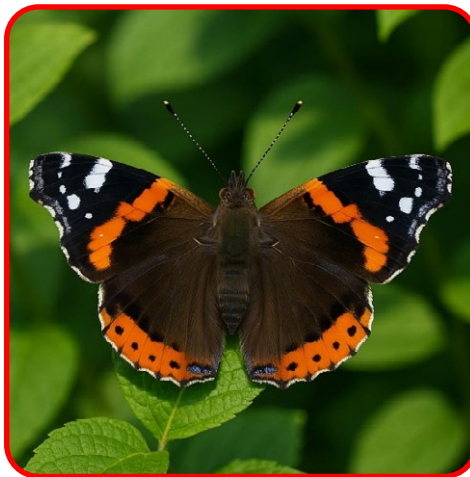
תחנה ג' – היציאה מהמעמקים לחוף

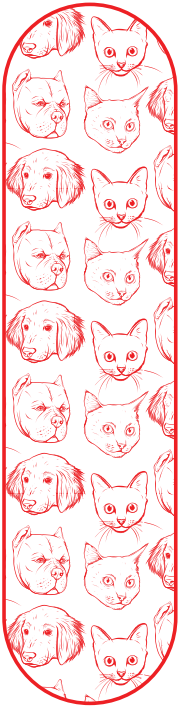
שני העמודים המחורזים הבאים

קריאה והתבוננות בתמונות שבספר:

בעמוד השישי – פלוטו יצא מהבריכה, עלה לחוף. הוא שם לב לנרקים הפורח ולפרפר היושב עליו.

בעמוד השביעי – פלוטו מנסה לתקשר עם הפרפר אך הוא עף ופלוטו נותר תוהה ועצוב על כך שהוא אינו יכול לעוף.

שיחה:

- ❖ **מהמים העמוקים עד למעלה, לאוויר הפתוח** – האם פלוטו יכול היה להישאר במים כמו הדג? מה הוא עשה? מה הוא ראה כשיצא לחוף? איזה ריח יש לנרקיס (ריח טוב ומיוחד, ריח חזק שמורגש למרחוק) את מי הוא פגש על הפרח?
- ❖ **הפרפר** – האם פלוטו מכיר את הפרפר? האם הוא יודע שזה פרפר? איך פרפר עובר ממקום למקום? (פורש כנפיים ועף) האם גם פלוטו יכול לעבור ממקום למקום כמו הפרפר? האם הוא רוצה להיות כמו הפרפר? איך אנחנו יודעים? מה פלוטו מרגיש כשהוא רואה את הפרפר? (עצוב, מאוכזב, מתוסכל, סקרן, מיואש, מקווה) מה הוא היה רוצה?

תחנה ד' – פלוטו מתחיל לחזור הביתה מהמסע

שני העמודים המחורזים הבאים
קריאה והתבוננות בתמונות שבספר:

בעמוד השמיני – פלוטו מבין שלא יוכל לעוף והוא מתרגל לכך שהוא אכן יוכל לעשות מה שכלבים עושים – לרוץ, להשתובב, לקפוץ. ופתאום לנגד עיניו דמות מוכרת – חבר קיבוץ נוהג בסוס.

בעמוד התשיעי – פלוטו חוזר ממסעו ונכנס לרפת. שם הוא פוגש דמות מוכרת – הפרה והשיחה ביניהם היא כמו בין מכרים.

שיחה:

❖ **פגישה עם דמות מוכרת** – את מי פלוטו פוגש כשהוא מתחיל לחזור? האם הם מכירים זה את זה? האם פלוטו שמח? האם מתאים לפלוטו לערוך "תחרות ריצה" עם הסוס? מה דעתכם, מי יגיע מהר יותר? האם זה כתוב בסיפור?

❖ **"שלום לך פרה"** – מהו המקום הראשון שאליו פלוטו נכנס כאשר חזר? איפה הפרה נמצאת? האם הוא מכיר את הפרה? (כן, הוא פונה אליה) מה הוא שואל אותה? מה היא ענתה? מה עוד מייצרים מחלב? מה דעתכם, האם פלוטו שמח להיפגש עם הפרה?

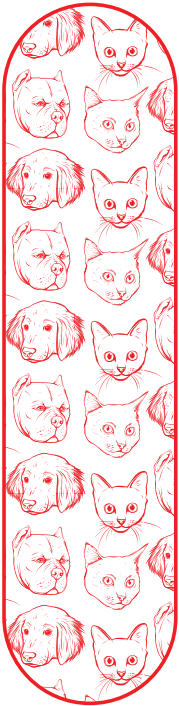
תחנה ה' – המפגש עם גדי

שני העמודים האחרונים בסיפור

קריאה והתבוננות בתמונות שבספר:

בעמוד העשירי – פלוטו פוגש עוד דמות מוכרת – זהו גדי חברו, השמח לקראת שובו.

בעמוד האחד עשר – הערב יורד, פלוטו וגדי חוזרים לביתם.

❖ **הפגישה עם גדי** – כאשר גדי נכנס לרפת, את מי הוא פגש? מה הוא אמר לו? מה דעתכם, האם גדי שמח לפגישה עם הכלב שלו? האם גם פלוטו שמח? האם הם ביטאו את השמחה שלהם? איך? (במילים, בחיוכים, ואולי בליטופים ובחיבוקים).

פעילות יצירה:

נתחלק לחמש קבוצות וכל קבוצה תיצור את ה"תמונה" של תחנה אחת במסע של פלוטו.

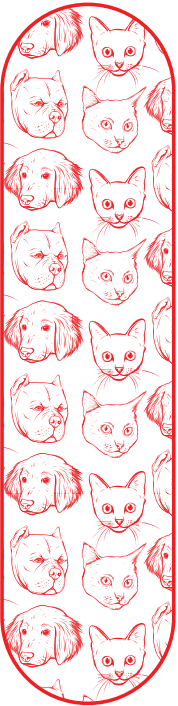
נגיש חומרים בהתאמה לתחנה במסע.

סיכום היום

בתום פעילות היצירה נקרא שוב את הסיפור, תוך חלוקה לתחנות כאשר אנחנו "עוברים" מתחנה לתחנה ומשלבים בכל תחנה את היצירה של הילדים: ילדי הקבוצה, בתורם (בתחנה שלהם), יציגו את מה שעשו, יסבירו ויוסיפו לסיפור את מחשבותיהם ויצירתם.

סיפורים על כלבים,
חתולים, זאבים ושועלים

יום ט' - החתול

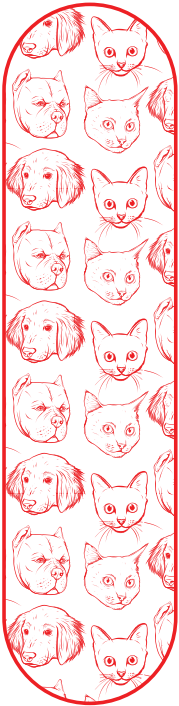

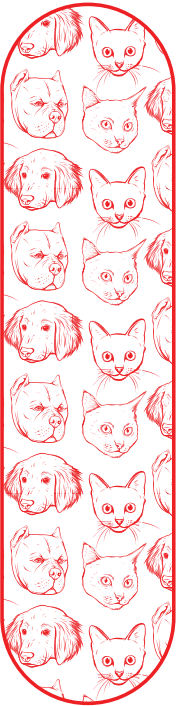
חתול ישן על גדם עץ, צילום: אבישי טייכר, אתר פיקיוויקי

פתיחה

1. פסלים של חתולים

- נקרין / נראה כל אחת מהתמונות בזו אחר זו וניתן מידע על התמונות על פי המידע המצורף.
- נאתר בכל תמונה את החתול/ים.
- ננסה לחקות את התנועה של החתול בתמונות - לשבת / לעמוד / לרבוץ / להתמתח / להתכרבל כמו שעושה החתול בתמונה.
- ננסה לנוע וללכת כמו חתול.

חתולים בגן סיפור חולון – פסלים וספרים

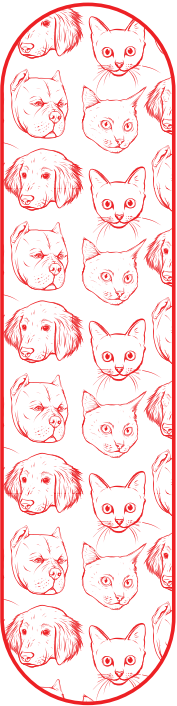

שני חתולים על ספסל אחד, בעקבות ספרה של דנה חלף גבאי,
קרדיט: דר' אבישי טייכר, פיקיוויקי

הספר - שני חתולים על ספסל אחד / דנה חלף גבאי איור: רוני קורץ, הוצאת
כנרת זמורה ביתן

תקציר הספר:

בגן הציבורי, על ספסל אדום אחד חיים שני חתולים. שכנה טובה אחת
מניחה ביניהם צלחת גבינה טעימה וכך נוצרת בעיה. מי יאכל את הגבינה?
האם גבינה יכולה להיות סיבה לריב? האם יחזרו לחלוק את אותו המקום –
הספסל האדום המשותף? זהו סיפור רגיש לאוהבי חתולים ולכל מי שאוהב
סיפורים.

חתולים בגן סיפור חולון – פסלים וספרים

בעקבות ספרה של פנינה פרנקל – “מה לעשות עם חתולה שכזאת”
קרדיט: דר' אבישי טייכר, אתר פיקיוויקי

הספר - מה לעשות עם חתולה שכזאת / פנינה פרנקל

תקציר הספר:

חברות ושיתוף פעולה בין ילדה וחתולה יכול להאיר את חייהם ורגשותיהם
של ילדים באשר הם, ואת האופן שבו הם משתפים פעולה ביניהם.

פסל סביבתי - חתולים

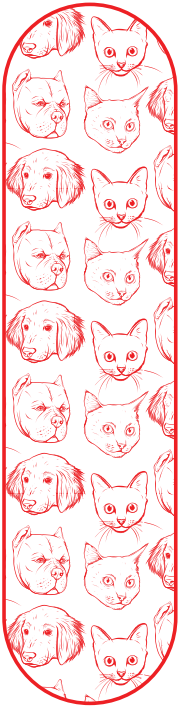

חתולים במושבה פתח תקווה, קרדיט: דר' אבישי טייכר אתר פיקיוויקי

פסל סביבתי - חתול ישן על גדם עץ

חנווה צדק תל אביב, קרדיט: דר' אבישי טייכר אתר פיקיוויקי

2. מפאס עם ספר - קרמר החתול יוצא אל היער

/ מאיר שלו, יוסי אבולעפיה הוצאת עם עובד (ספריית פיג'מה)

לפני הקריאה

להלן מספר הצעות לפעולות טרום קריאה:

א. מהי סדרה של ספרים?

נראה לילדים את כריכת הספר. נזהה את בעלי החיים המצוירים על הכריכה. נזכיר לילדים, שזהו ספר אחד מתוך סדרה של שלושה ספרי קרמר החתול. נסביר מהי סדרה של ספרים (מידע מצורף) ונספר על סדרת ספרי קרמר.

סדרת ספרי קרמר

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

מאיר שלו כתב שלושה ספרים, שהדמות הראשית בהם היא קרמר החתול.

- קרמר החתול ישן כל הזמן
- קרמר החתול יוצא ליער
- קרמר החתול לומד לשחות

הסופר מאיר שלו בחר בשם 'קרמר', על שם דמות מצחיקה (קריימר) מסדרת טלוויזיה. בסדרה רואים את קריימר, מצחיק ומבולבל ותמיד הוא היה נכנס לבית של חבריו בריצה ובפתאומיות.

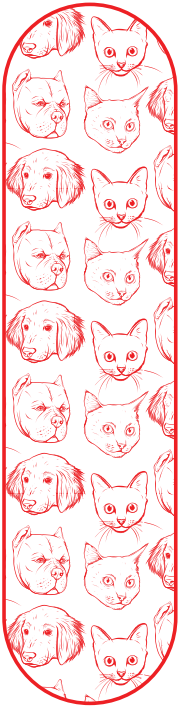
כל אחד מספרי קרמר החתול, עוסק באותו חתול, ובכל פעם הסופר, מאיר שלו, מספר סיפור אחר על החתול.

בספר **"קרמר החתול ישן כל הזמן"** – אנחנו פוגשים את קרמר שהוא חתול הישנוני. הוא ישן בכל מקום ובכל זמן. יום אחד בני המשפחה אומרים לו שהם יחליפו אותו בחתול אחר. קרמר נחרד. הוא לא רוצה שמישהו אחר יבוא במקומו ולכן הוא מיד קורא לבני משפחתו המקוריים, להצטרף אליו למסע שבו הוא רואה את עצמו כחלק מהם.

בספר **"קרמר החתול לומד לשחות"**. קרמר החתול אינו יודע לשחות, מעולם הוא לא למד לשחות ולמרות זאת הוא מחליט לצוד דגים בים בעצמו אך לפני כן הוא חייב ללמוד לשחות. הוא מתחיל בלימוד מסודר של שיעורי שחיה. ממי? מהמציל, הכלב בוזו שמוכן להירתם למשימה זו. שחיה אינה מלאכה קלה קרמר מתאמן עד שלבסוף הוא מצליח ושוחה בים.

בספר **"קרמר החתול יוצא ליער"** אנו מוצאים את קרמר בשני מצבים משלימים – כחיית בית, חיית מחמד וכחיה שמקורותיה ביער אך הוא כבר אינו שייך לשם... קרמר מנסה ליצור קשר ולשחק עם בעלי החיים שבחצר אך הם מסרבים. התנהגותו אינה מקובלת עליהם כלל ואין הם מעוניינים לשחק במשחקים של חתולים. קרמר נפגע ונעלב ובורח ליער. ביער הוא פוגש חברים חדשים וגם הם לא בדיוק מעוניינים בחברתו. כאשר הוא במצוקה, הוא מבין מי בא להצילו ומי חבר אמת.

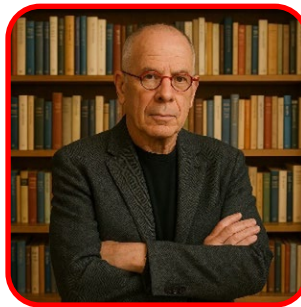

ב. מי היה הסופר מאיר שלו?

יג לגגנת – מומלץ לספר לילדים על הסופר מאיר שלו (1948-2023). כדאי להכנס לאתר ספריית פיג'מה ולמצוא שם את סרטון הביוגרפיה המאירת של הסופר מאיר שלו ז"ל, ולהקרין לילדים את הסרטון.

נשוחח על מה ששמענו וראינו בסרטון:

- איפה נולד מאיר שלו?
- אילו דברים עניינו אותו כשהיה ילד?
- מי היה קרמר החתול, מאין התחילו סיפורי קרמר?

קריאת הסיפור

נקרא את הסיפור באוזני הילדים.

יג לגגנת – אפשר להשמיע לילדים את הסיפור מתוך ערוץ היוטיוב של עמית דרוקר.

פעילויות בעקבות הסיפור

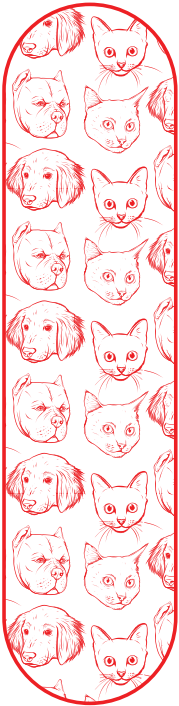
להלן מספר הצעות לבחירה:

א. יצירת אלבום קרמר

נכין אלבום תמונות לקרמר:

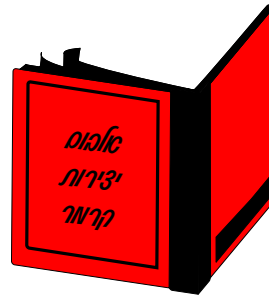
כל ילד יבחר אירוע (אפיזודה) מהסיפור ויציר אותו. נאגד את כל הציורים לאלבום משותף.

נכתוב מפי הילדים דברים שירצו להוסיף לציור שלהם.

אפיזודות לדוגמה:

- ❖ החיות הנמצאות בבית של קרמר
- ❖ קרמר מתכוון לתקוף, שולף ציפורניים וחושף שיניים.
- ❖ קרמר מציע להם לשחק משחקים של חתולים
- ❖ משתיקים את קרמר שמרעיש ליד הגוזלים
- ❖ קרמר זועק לעזרה ואומר שהוא רק חתול קטן

ב. מכינים המלצה

הילדים יתארגנו בקבוצות ויכינו, בדרך הניראית להם, המלצה על הספר. ההמלצה תכלול הנמקות למה כדאי להקשיב לסיפורו של קרמר.

דוגמה:

אנחנו ממליצים לכם להכיר את הספר "קרמר החתול יוצא ליער".

אנחנו אוהבים את הספר כי....

ואנחנו בטוחים שגם אתם....

(זה המקום להציג את היופי של הסיפור, החוויה של המאזינים, הקשר לחתולים, היחס של קרמר לסביבה שלו, ה"שורשים" המשפחתיים של קרמר ועוד)

ההמלצה יכולה להיות מעוצבת באמצעות:

- חומרי יצירה (עיצוב על דף)
- ראיון טלוויזיוני - "פינת ההמלצה של ילדי הגן בתוכנית טלוויזיה" (הילדים יציגו ראיון טלוויזיוני).

ג. מכינים סימניה

נסביר לילדים מהי סימניה ומתי משתמשים בה.

הילדים יקבלו רצועת בריסטול יכתבו ויעטרו אותה כראות עיניהם.

ד. יוצרים שיחה

דיאלוג בין חיות הגינה וציפורי הגינה ובין חיות היער ועופות היער.
נחלק את ילדי הגן לשתי קבוצות:

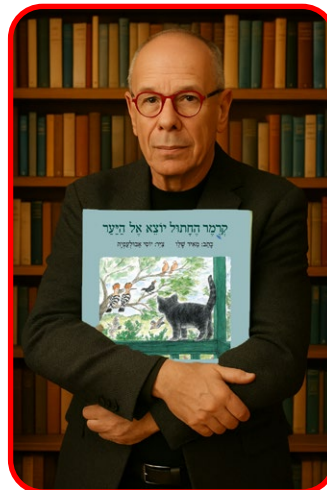
- קבוצת חיות הגינה וציפורי הגינה
- קבוצת חיות היער ועופות היער

נשאל:

על מה יכולות החיות לדבר? מה יאמרו "תושבי הגינה" ומה יאמרו "תושבי היער"?

ה. הלואי שהייתי יכול/ה לומר לסופר מאיר שלו

נניח שהייתי יכול/ה לספר לסופר מה חשבתי על הספר שהוא כתב.
מה הייתי אומר/ת לו?

סיכום היום

נשחזר מה שעשינו היום. נתייחס לסיפור ששמענו על קרמר החתול
ונשאל: האם אירועים דומים יכולים לקרות רק לחתולים או גם לילדים
ולאנשים?

יום ז' - הפאנה

זאב אפור.

פתיחה

1. מה אנחנו יוצעים על פאנה?

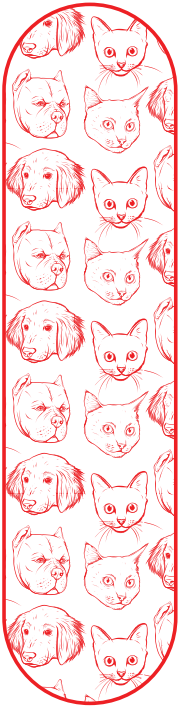
שיחה:

האם מישוהו מכם ראה זאב בגן חיות? בספארי? בתמונות? בסרט?
איך הזאב נראה? למי הוא דומה? (לכלב)

נספר:

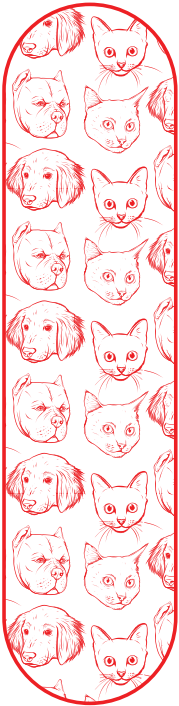
הזאב הוא בעל חיים מאוד מיוחד. יש לו גוף חזק, ראייה מצוינת ושמיעה
חדה. בואו נכיר את הזאב.
נזמין את הילדים להקשיב ולזכור כמה שיותר פריטי מידע על הזאב.

עובדות על זאבים בטבע

- הזאבים רצים מהר. הם יכולים לרוץ במהירות של מכונית שנוסעת בתוך העיר.
- זאב יכול ללכת למרחק רב מאוד (40 ק"מ) מבלי להתעייף (זה בערך המרחק בין באר שבע לשדרות).
- לזאבים יש יכולת "לשוחח" ביניהם בלי מילים. הם מתבוננים זה בזה והמבט של זאב אחד אומר משהו לזאב השני. הם מניעים את הזנב בצורה מיוחדת וכך תנועה מסוימת של זאב אחד, ברורה ומובנת לזאבים האחרים.
- לזאבים יש שמיעה מצוינת. זאבים שחיים באזורים מושלגים, יכולים לשמוע ממרחק רב אפילו עלה קטן שנושר על שלג רך...
- הזאבים יכולים לחקות קולות של חיות אחרות. הם עושים זאת כדי לבלבל אותן.
- כאשר זאב מיילל, אפשר לשמוע את הד קולו למרחק רב, כמו מתל אביב לפתח תקווה.
- זאב יכול לאכול בארוחה אחת כמויות גדולות מאוד (20 ק"ג) של מזון. הוא אף פעם לא יודע מתי שוב יהיה לו אוכל ולכן, כשיש לו אוכל הוא אוכל כמויות גדולות.

עובדות על זאבים בטבע

- לזאב יש עיניים שרואות היטב גם בלילה, בחושך. הראייה שלו טובה כמעט כמו של חתול.
- זאב הוא שחיין טוב. הוא יכול לשחות למרחק רב בנחל שמימיו זורמים.

- גור זאבים מזהה את הקול של אמא שלו, אפילו אם הוא לא שמע אותה שנה שלמה.
- אם זאב פוגש אדם מוכר, הוא מזהה אותו ומרגיש כאילו הם חברים. בכך הוא קצת דומה לכלב.

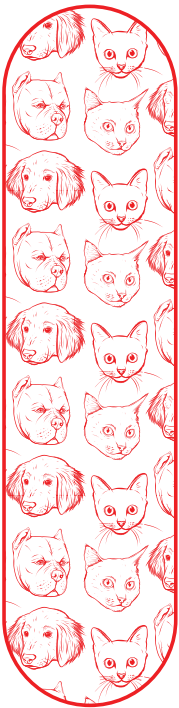
פעילות:

נשאל:

מה למדנו על הזאבים? מה מיוחד בהם? (נדגיש יכולות שימוש בחושים, קשר תקשורת ויחס לגורים.

נזמין את הילדים לבחור פרט מידע אחד ולהציג אותו בפנטומימה.

לחילופין – הגגנת תספר שוב פרטי מידע מיוחדים על הזאב והילדים יביעו בתנועה את מה שהיא מספרת.

2. מפגש עם הספר - הכאכא יבוא / מרים אויסד איורים: רונאן באדל, הוצאה לאור: באדל רונאן (ספריית פיג'מה).

לפני הקריאה

נשאל:

- שם הספר שנקרא מיד הוא "הזאב לא יבוא". מה אתם חושבים לאן הוא לא יבוא? האם מישהו מחכה לו?
- האם קרה לכם שחייכיתם למישהו? האם הוא הגיע? כמה זמן זה לקח לו? האם הוא הודיע אם יבוא או לא? מה אנחנו יכולים לעשות כשאנחנו מחכים למישהו?

קריאת הסיפור

נקרא את הסיפור באינטונציה מתאימה.

במהלך הקריאה נשים לב לתגובות הרגשיות של הילדים, בעיקר בחלק הראשון של הסיפור.

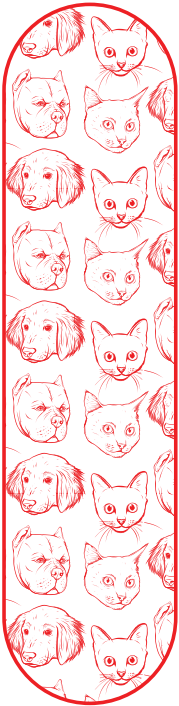

פעילויות בעקבות הסיפור

א. שיחה:

בתום הקריאה נשוחח עם הילדים על הסיפור שקראנו. השיחה תסייע לילדים להביע את הבנתם.

- מי הן הדמויות בסיפור?
- מה שאל הארנבון? מה אימו ענתה לו?
- האם הארנבון פחד מהזאב? איך אפשר לדעת זאת?
- מה קרה מיד אחרי שהארנבון הלך לישון? מי הגיע? מה הוא הביא? לכבוד מה הוא הביא זאת?

- האם סוף הסיפור היה מפתיע? ממה הופתעתם?
- נשלים: בתחילת הסיפור הארנבון..... ובסוף הסיפור התברר ש....

ב. היום יום הולדת לארנבון (פעילות בקבוצה קטנה)

נשחזר את הסיפור ונוודא שהילדים הבינו שסוף הסיפור מעיד על כך שהמחשבות שלנו והחששות של הארנבון, התהפכו בסוף הסיפור. בסוף הסיפור הבנו שלארנבון יש יום הולדת והארנבון חשש מכך שהזאב לא יבוא. בסוף הזאב הגיע ואף הביא מתנה.

נשוחח:

- מה, לפי דעתכם, נתן הזאב במתנה לארנבון ליום הולדתו?
- איזו מתנה מתאים לתת לארנבון, למה הארנבון זקוק?

נעצב מתנה לארנבון.

ג. איך לצייר זאב?

לגננת – ניתן להיכנס לאתר של ספריית פיג'מה, במידע הניתן לגבי הספר "הזאב לא יבוא". רצוי להגיע להדרכה שניתנה (ונלקחה מאתר פינטרסט) "איך לצייר זאב".

סיכום היום

נשחזר את מה שעשינו היום ונדגיש את מה שקרה לנו כשהקשבנו לסיפור "הזאב לא יבוא" – בתחילת הסיפור חשבנו דבר מסוים והתברר לנו משהו אחר. נזמין את הילדים לשתף במקרים דומים שקרו להם.

יום ה' - השועל

שועל - צילום: אורן פלס, מתוך אתר פיקיוויקי

פתיחה

1. מי אורה ענבים? (פעילות בקבוצה קטנה)

התנסות, חקר ושיחה:

נציג בפני הילדים אשכול ענבים ירוקים ואשכול ענבים אדומים.

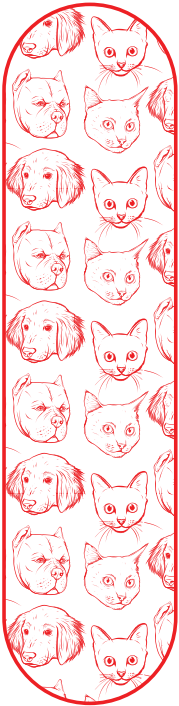
נגיש לכל קבוצה אשכול ענבים. נתבונן, נראה את כל הענבים מחוברים באמצעות עוקצים אל ענף האשכול. נראה שהאשכול כולל את כל הענבים המחוברים לענף המרכזי.

נבדוק עינב אחד. נחצה אותו ונשים לב לחלקיו, לצבע הקליפה ולצבע בשר העינב. נזהה אם יש או אין גרעינים בליבת העינב.

נאפשר לילדים להתבונן בעינב באמצעות מגדלת.

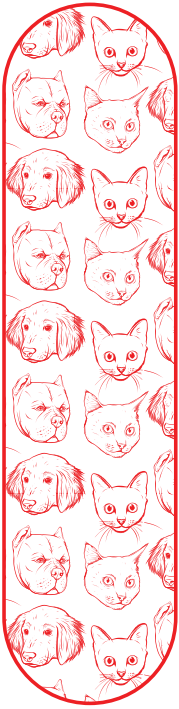
אשכול ענבים, מצילומי יהודית גרעין-כל, מתוך אתר פיקיוויקי

שיחה:

- באיזו עונה יש שפע של ענבים? (בקיץ)
- היכן גדלים הענבים? (בכרם)
- ענבים הם פירות שגדלים באשכולות. למה הכוונה 'אשכול ענבים'?
- ננסה להעריך כמה ענבים (בערך), יש באשכול בינוני?
- מה מכינים מענבים? (יין, תירוש, צימוקים, סוכר ענבים (במרקם הוא דומה לאבקת סוכר).

2. חפצם ספר - נולדו לנו / עיבוד: שהם סמיט, איורים: עומר הופמן, הוצאת כנרת זמורה ביתן דביר (ספריית פיג'מה)

לפני הקריאה

א. מתן מידע - נספר לילדים על השועל בטבע.

בעלי חיים בבית, במשק, ובטבע

מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רנה ברנר

שועלים הם יונקים בגודל בינוני, והם שייכים למשפחת הכלבים. למשפחה הזו שייכים הכלב, התן והזאב. יש סוגים רבים של שועלים – קטנים וגדולים, בעלי פרווה כתומה ובעלי פרווה חומה. לשועלים יש חזה בצבע לבן.

שועלים חיים בכל היבשות בעולם, מלבד יבשת אנטארקטיקה, שהיא יבשת המכוסה שכבות רבות של שלג וקרח.

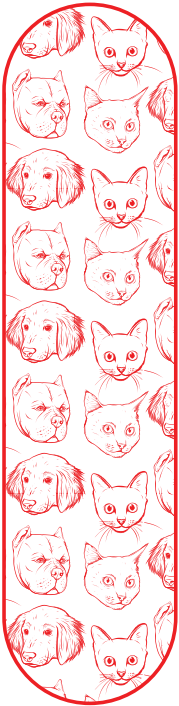
לשועלים יש ראש שטוח, חוטם מחודד, אוזניים משולשות וזנב עבות כמו מברשת.

קרדיט: פיקיוויקי צילום: תקוה שטרית

השועלים אינם אוהבים לחיות לבדם. יש סוגים של שועלים שחיים במשפחות קטנות ולפעמים אפילו בלהקות גדולות די גדולות. גודל הלהקה תלוי בכמות המזון שהם מוצאים.

השועלים הם אוכלי-כל: הם אוהבים לאכול כל מה שהם מוצאים: חרקים, זוחלים וציפורים לפעמים הם אוכלים גם ביצים, צמחים ופירות.

השועלים הם חכמים ויודעים כיצד למצוא מזון ולשמור עליו: כאשר הם מוצאים מזון רב, הם מסתירים את מה שנותר אחרי הארוחה, מתחת לעלים או בתוך האדמה, וחוזרים למקום הזה כעבור כמה ימים כדי להמשיך לאכול.

בשירים ובסיפורים מסופר על שועלים אשר אוהבים לאכול ענבים מהכרמים, אך כפי שכבר אמרנו, שועלים אוהבים לאכול הכל...

השועלים חשובים לטבע כי הם עוזרים לפרק שאריות של מזון ופסולת. בסיפורים השועלים הם חכמים, ערמוניים ויודעים להסתדר.

ב. שיר השועל / אילנה ויינר, לחן: עמנואל זמיר

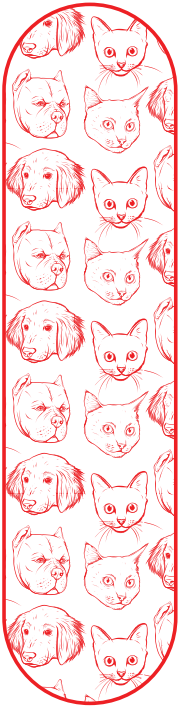
נגינה לגננת – מומלץ להכנס לגוגל ולמצוא את "שיר השועל" מאת אילנה ויינר, לחן: עמנואל זמיר.

נקרא באוזני הילדים את מילות השיר.
נספר את תוכנו של השיר ותוך כדי כך נסביר מלים חדשות.

סיפורים על כלבים, חתולים, זאבים ושועלים

ג.ג.ג. לגננת – מומלץ להכנס לאתר שיר עד - שימור הזמר העברי, ולמצוא שם את "שיר השועל" כשהוא מושר על פי המנגינה של עמנואל זמיר.

נשמיע לילדים את שיר השועל ונזמין אותם להצטרף לשירה.
נשאל:

- לפי השיר, מה השועל עשה?
- האם זה מזכיר לנו סיפור ידוע על השועל? איזה סיפור?

משאלות ורצונות ג.

לכל אחד מאיתנו יש משהו שהוא רוצה במיוחד.
לפעמים אנחנו מחכים לדברים שאנו רוצים ולפעמים מילוי
המשאלה תלוי בנו, ואנחנו צריכים לעשות מאמץ כדי שיקרו.

נשאל:

- מהו הדבר שהייתם רוצים במיוחד? מהי המשאלה שלכם?
- האם מילוי המשאלה והתגשמותה תלויה בנו? במישהו אחר? מי?
- מהם הדברים שאנו מוכנים להתאמץ בשביל שיקרו?

נזמין את הילדים לשתף.

לדוגמה:

- אני רוצה שיהיה לי יום הולדת עם הרבה מתנות.
- אני רוצה שסבתא שלי תהיה בריאה ותכין לי את העוגה שאני אוהבת. אני אעזור לה.
- אני רוצה ללמוד לקרוא ולכתוב ובשביל זה אני כו הזמן שואלת את אמא איך כותבים בית ואיך כותבים את המילה כותבים.
- אני רוצה להיות כבר בכיתה ד' כי אז יקנו לי טלפון.
- אני רוצה ללמוד להכין סנדביצ'ים טעימים כמו שאבא מכין. אני אלמד למרוח את החמאה על כל הפרוסה בלי להחתך מהסכין.
- אני רוצה שדודה שלי תחזור מהצבא ותתן לי לשים את הכובע שלה על הראש שלי.

ג לגננת – מומלץ להיכנס לערוץ היוטיוב של טוביה צפיר, ולדלות משם את הסרטון השועל והענבים מתוך מסיבה ביער.

נאזין לשיר ששר סבא טוביה - השועל והענבים.

קריאת הסיפור

נקרא את הסיפור על השועל והענבים מתוך הספר משל על שועל, באוזני הילדים. (הסיפור מוכר גם בשם משל הכרם).

בעת הקריאה נקפיד על:

- קריאה ברורה
- אינטונציה מתאימה
- הסבר של מילים חדשות תוך כדי הקריאה.

פעילויות בעקבות הסיפור

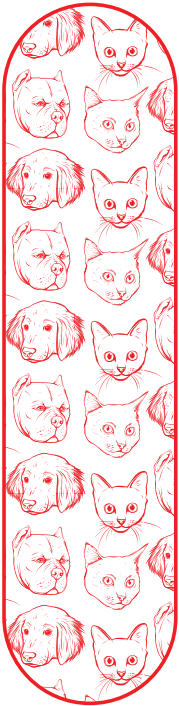
א. שיחה:

נעקוב אחר פעולותיו של השועל לאורך הסיפור:

- מה היה מצבו בתחילת הסיפור, מה קרה בהמשך וכיצד הסתיים הסיפור.

נתמקד במעשה עצמו –

- האם זה נכון להיכנס דרך פירצה למקום שהוא לא שלנו? האם מותר?
- מה אפשר לומר לשועל על כך שהוא התגנב דרך פרצה בגדר אל תוך הכרם?

○ האם היתה לשועל דרך אחרת להנות מהענבים? (לבקש, לחכות שמי שמטפל בכרם יגיע ואז לבקש ממנו, לקנות ענבים בשוק או בסופר...)

נתמקד בכדאיות של המעשה -

- נשחזר את מעשיו של השועל - צם, אכל ונאלץ לצום שוב.
- האם כדאי לצום, לאכול, ושוב לצום?

ב. חרוזים

נקרא באוזני הילדים קטעים מתוך הסיפור המחורז, ונזמין אותם למצוא את המלים המתחרזות.

דוגמה:

בְּמִקְרָה - מְגֵרָה

רְעֵבִים - עֲנָבִים

ג. סידור תמונות ברצף

אפשר להדפיס מספר תמונות מתוך הסיפור. נזמין את הילדים לזהות מה מאויר בכל עמוד, מה השועל עושה בכל אחת מהתמונות, מה הוא מנסה / חושב / מרגיש?

נזמין את הילדים לסדר את התמונות לפי רצף הסיפור, תוך שהם משחזרים ומספרים את הסיפור.

ד. פעילות יצירה

נזמן חומרים ונציע לילדים להביע את תוכן הסיפור בשלוש תמונות:

- ❖ השועל מחוץ לגדר הכרם, מחכה לרזות
- ❖ השועל בכרם, אוכל ענבים ומשמין
- ❖ השועל לא יכול לצאת והוא מחכה שוב לרזות כדי שיוכל לצאת

ה. המחזה

נמחז את הסיפור באמצעות בובות או באמצעות תחפושות.

סיכום היום

נקרא שוב את הסיפור, נזמין את הילדים לשתף בחוויותיהם מהפעילויות השונות. נשאל: מהו הדבר החדש שלמדנו היום? מה הפתיע אתכם? שימח? ריגש? נזמין את הילדים להציג את תוצרי עבודתם ונתלה אותם.

תם שמוע פעילות: סיפורים על כלבים, חתולים, פאבים ופועלים.